

GEMEENSCHAPS- EN GEWESTREGERINGEN

VLAAMSE GEMEENSCHAP

VLAAMSE OVERHEID

N. 2009 — 2812

[C – 2009/35724]

15 MEI 2009. — Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer VERSLAG AAN DE VLAAMSE REGERING

1. Inleiding

Dit verslag aan de Vlaamse Regering is er op gericht een systematische en algemeen kenbaar gemaakte toelichting te verschaffen bij het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer.

Daartoe wordt er in een eerste deel een algemene situering gegeven, die een overzicht bevat van de relevante bepalingen in de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, die een duiding geeft bij de rechtsgronden waarop dit besluit gebaseerd is.

Daarna volgt een artikelsgewijze bespreking. Bij elk artikel wordt er, zo mogelijk en relevant, toegelicht waartoe het artikel dient, wat de beknopte inhoud is van het artikel, welke de verbanden zijn met andere bepalingen in het besluit, wat de verbanden zijn met Europese regelgeving, en wordt er voor het overige alle nodige terminologische en inhoudelijke toelichting gegeven.

In de hierna volgende tekst wordt dit besluit aangeduid als « het soortenbesluit », wat overigens strookt met artikel 58 ervan.

2. Algemene situering

a. Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

De inhoud van dit besluit is in ruime mate beïnvloed door en gebaseerd op de bepalingen van de Vogelrichtlijn (Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand) en de Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde fauna en flora), uitgevaardigd in respectievelijk 1979 en 1992. In dit verslag wordt zeer vaak verwezen naar de inhoud van de tekst en de bijlagen van de richtlijnen.

Beide richtlijnen zijn mijlpalen op het vlak van soortenbescherming in de Europese Unie en geven zelf uitvoering aan de Internationale Overeenkomst inzake watergebieden die van internationale betekenis zijn in het bijzonder als woongebied voor watervogels, opgemaakt te Ramsar, Iran, op 2 februari 1971, het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa en van bijlage I, II, III en IV, opgemaakt in Bern op 19 september 1979, het Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten, en van bijlage I en II, opgemaakt in Bonn op 23 juni 1979 en de Conventie inzake biologische diversiteit, ondertekend te Rio de Janeiro, Brazilië, op 5 juni 1992.

Het is bekend dat de vermelde Europese richtlijnen de totstandkoming beogen van een netwerk van beschermde gebieden, het zogenaamde « Natura 2000-netwerk ». Dit netwerk wordt gevormd door de zogeheten « Speciale Beschermingszones », en beoogt de bescherming van een reeks zeldzame, bedreigde natuurlijke habitats en van de habitats van een reeks beschermenswaardige soorten. Dit gebiedsgerichte uitgangspunt vormt de eerste van twee pijlers in de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.

Er is immers ook een tweede pijler in beide richtlijnen, die is gericht op rechtstreekse soortenbescherming. Het voorliggende besluit van de Vlaamse Regering betreffende de soortenbescherming en het soortenbeheer beoogt een meer systematische omzetting van deze tweede pijler in de Vlaamse regelgeving dan tot dusverre het geval was. Hierbij is er niet veel vrijheidsgraad. Het Europees Hof van Justitie heeft met name vastgesteld dat de letterlijke omzetting van de Vogelrichtlijn in wettelijke bepalingen weliswaar geen strikte vereiste is (vermits het over een richtlijn gaat), maar dat dit niet wegneemt dat dit in het geval van de Vogelrichtlijn een zeer gevoelig zaak is, aangezien het bij vogelbescherming gaat over het beheer van een gemeenschappelijk erfgoed, waarbij de Lidstaten hun verantwoordelijkheid moeten nemen in hun onderscheiden grondgebieden (1). Op grond van dezelfde overweging, heeft het Hof van Justitie ook gesteld dat de omzetting van de Habitatrichtlijn duidelijk en precies moet zijn (2). De omzetting moet leiden tot bv. een wet, decreet of uitvoeringsbesluit, die gepubliceerd wordt in het officieel orgaan van de Lidstaat en die algemene gelding heeft, daarbij rechten en plichten definiërend voor natuurlijk en voor rechtspersonen (3).

Daarom is het belangrijk om eerst kort een toelichting te geven bij de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De doelstelling van de beide richtlijnen bestaat er in te streven naar een gunstige staat van instandhouding van de natuurlijk in het wild voorkomende wilde fauna en flora op het Europese grondgebied van de Europese Unie (artikelen 1 en 2 van de Vogelrichtlijn en artikel 2 van de Habitatrichtlijn).

De tweede pijler van de Vogel- en Habitatrichtlijn betreft de rechtstreekse soortenbescherming. Centraal staat een reeks verbodsbepalingen die de Lidstaten moeten opleggen ten aanzien van een aantal handelingen met betrekking tot bepaalde soorten, zowel specimens van die soorten, als hun nesten, rustplaatsen en voortplantingsplaatsen.

In de Vogelrichtlijn gaat het om artikel 5 - waarbij de Lidstaten er toe verplicht worden het enigerwijze beschadigen van specimens of populaties van de beschermingswaardige vogels te verbieden - en artikel 6 - waarbij de Lidstaten additioneel er toe verplicht worden een reeks bezits- en handelsverboden op te leggen :

Artikel 5

Onverminderd de artikelen 7 en 9 nemen de Lidstaten de nodige maatregelen voor de invoering van een algemene regeling voor de bescherming van alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten; deze maatregelen omvatten met name de volgende verbodsbepalingen :

- a) een verbod om, ongeacht de gebruikte methode, opzettelijk de bedoelde vogels te doden of te vangen;

- b) een verbod om opzettelijk hun nesten en eieren te vernielen of te beschadigen of hun nesten weg te nemen;
- c) een verbod om in de natuur eieren van deze vogels te rapen en deze - zelfs leeg - in bezit te hebben;
- d) een verbod om deze vogels, met name gedurende de broedperiode, opzettelijk te storen, voor zover een dergelijke storing, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn, van wezenlijke invloed is;
- e) een verbod om vogels te houden van soorten die niet mogen worden bejaagd of gevangen.

Artikel 6

1. Onverminderd het bepaalde in de leden 2 en 3 verbieden de lidstaten voor alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten de verkoop, het vervoer voor verkoop en het in bezit hebben voor verkoop alsmede het ten verkoop aanbieden van levende en dode vogels alsmede van gemakkelijk herkenbare delen van deze vogels of op uit deze vogels verkregen producten.

2. Voor de in bijlage III/1 vermelde soorten zijn de in lid 1 bedoelde activiteiten niet verboden indien de vogels op geoorloofde wijze zijn gedood of gevangen of op andere geoorloofde wijze verkregen.

3. De lidstaten kunnen voor de in bijlage III/2 genoemde vogelsoorten de in lid 1 bedoelde activiteiten op hun grondgebied toestaan en hierbij beperkingen opleggen indien de vogels op geoorloofde wijze zijn gedood of gevangen of op andere geoorloofde wijze verkregen. Lidstaten die een dergelijke toestemming willen verlenen, treden vooraf in overleg met de Commissie om met deze na te gaan of door het in de handel brengen van vogels van de betrokken soort, naar hetgeen redelijkerwijs kan worden verwacht, het populatieniveau, de geografische verspreiding of de omvang van de voortplanting van deze soorten in de gehele Gemeenschap in gevaar worden gebracht of kunnen worden gebracht. Indien uit dit onderzoek blijkt dat de beoogde toestemming volgens de Commissie tot een van de genoemde gevaren leidt of kan leiden, richt de Commissie een met redenen omklede aanbeveling tot de Lidstaat, waarin het in de handel brengen van de betrokken soort wordt afgekeurd. Indien een dergelijk gevaar volgens de Commissie niet aanwezig is, dan deelt zij dit mede aan de lidstaat.

De aanbeveling van de Commissie wordt bekendgemaakt in het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen.

Een Lidstaat die uit hoofde van dit lid toestemming verleent, onderzoekt met regelmatige tussenpozen of nog voldaan wordt aan de voorwaarden voor de verlening van deze toestemming.

4. Ten aanzien van de in bijlage III/3 genoemde soorten verricht de Commissie studies over hun biologische status en de weerslag van het in de handel brengen daarop.

De Commissie legt uiterlijk vier maanden vóór het verstrijken van de in artikel 18, lid 1, bedoelde termijn een verslag en haar voorstellen voor aan het in artikel 16 bedoelde Comité met het oog op een besluit over het opnemen van deze soorten in bijlage III/2.

In afwachting van dat besluit kunnen de lidstaten op deze soorten de bestaande nationale regelingen toepassen onverminderd het bepaalde in lid 3.

Zowel artikel 5 als artikel 6 verwijzen naar artikel 1 B het toepassingsgebied van de Vogelrichtlijn :

Artikel 1

1. Deze richtlijn heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. Zij betreft de bescherming, het beheer en de regulering van deze soorten en stelt regels voor de exploitatie daarvan.

2. Deze richtlijn is van toepassing op vogels, hun eieren, hun nesten en hun leefgebieden.

3. Deze richtlijn is niet van toepassing op Groenland.

Op grond van de Habitatrictlijn wordt er aan de lidstaten opgelegd gelijkaardige verbodsbepalingen uit te vaardigen met betrekking tot andere Europees relevante diersoorten dan vogels en met betrekking tot Europees relevante plantensoorten. Het betreft het artikel 12, voor diersoorten, en artikel 13, voor plantensoorten :

Artikel 12

1. De Lidstaten treffen de nodige maatregelen voor de instelling van een systeem van strikte bescherming van de in bijlage IV, letter a), vermelde diersoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied, waarbij een verbod wordt ingesteld op :

- a) het opzettelijk vangen of doden van in het wild levende specimens van die soorten;
- b) het opzettelijk verstoren van die soorten, vooral tijdens de perioden van voortplanting, afhankelijkheid van de jongen, overwintering en trek;
- c) het opzettelijk vernielen of rapen van eieren in de natuur;
- d) de beschadiging of de vernieling van de voortplantings- of rustplaatsen.

2. Met betrekking tot deze soorten verbieden de lidstaten het in bezit hebben, vervoeren, verhandelen of ruilen en het te koop of in ruil aanbieden van aan de natuur onttrokken specimens, uitgezonderd die welke reeds legaal waren onttrokken vóór de toepassing van deze richtlijn.

3. De in lid 1, letters a) en b), en in lid 2 opgenomen verbodsbepalingen gelden ongeacht de levensfase waarin de in dit artikel bedoelde dieren zich bevinden.

4. De Lidstaten stellen een systeem in van toezicht op het bij toeval vangen en doden van de diersoorten, genoemd in bijlage IV, letter a). In het licht van de verkregen gegevens verrichten de lidstaten de verdere onderzoekswerkzaamheden of treffen zij de instandhoudingsmaatregelen die nodig zijn om te verzekeren dat het bij toeval vangen en doden geen significante negatieve weerslag heeft op de betrokken soorten.

Artikel 13

1. De lidstaten treffen de nodige maatregelen voor de instelling van een systeem van strikte bescherming van de in bijlage IV, letter b), vermelde plantensoorten, waarbij een verbod wordt ingesteld op :

- a) het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van specimens van de genoemde soorten in de natuur, in hun natuurlijke verspreidingsgebied;
- b) het in bezit hebben, vervoeren, verhandelen of ruilen en het te koop of in ruil aanbieden van aan de natuur onttrokken specimens van de genoemde soorten, uitgezonderd die welke reeds legaal waren onttrokken vóór de toepassing van deze richtlijn.

2. De in lid 1, letters a) en b), opgenomen verbodsbepalingen gelden ongeacht de fase van de biologische cyclus waarin de in dit artikel bedoelde planten zich bevinden.

Er wordt aan de lidstaten de mogelijkheid gegeven om, onder bepaalde condities, jacht en exploitatie van in het wild levende populaties van Europees relevante dier- en plantensoorten vrij te stellen van aspecten van deze verbodsbepalingen. In de Vogelrichtlijn wordt dit geregeld in artikel 7 :

Artikel 7

1. Op de in bijlage II vermelde soorten mag, vanwege hun populatieniveau, hun geografische verspreiding en de omvang van hun voortplanting in de hele Gemeenschap, worden gejaagd volgens de bepalingen van de nationale jachtwetgeving. De lidstaten zien erop toe dat de jacht op deze soorten de pogingen tot instandhouding die in hun verspreidingsgebied worden ondernomen, niet in gevaar brengt.

2. Op de in bijlage II/1 genoemde soorten mag worden gejaagd in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is.

3. Op de in bijlage II/2 genoemde soorten mag alleen worden gejaagd in de lidstaten waarbij deze soorten zijn vermeld.

4. De lidstaten zien erop toe dat bij de beoefening van de jacht, eventueel met inbegrip van de valkenjacht, zoals deze voortvloeit uit de toepassing van de geldende nationale maatregelen, de principes van een verstandig gebruik en een ecologisch evenwichtige regulering van de betrokken vogelsoorten in acht worden genomen, en dat deze beoefening wat de populatie van deze soorten, in het bijzonder van de trekvogels betreft, verenigbaar is met de uit artikel 2 voortvloeiende bepalingen. Zij zien er in het bijzonder op toe dat soorten waarop de jachtwetgeving van toepassing is, niet worden bejaagd zolang de jonge vogels het nest nog niet hebben verlaten of gedurende de verschillende fasen van de broedperiode. Ten aanzien van trekvogels zien zij er met name op toe dat de soorten waarop de jachtwetgeving van toepassing is, niet worden bejaagd tijdens de broedperiode noch tijdens de trek naar hun nestplaatsen. De lidstaten zenden de Commissie alle nuttige gegevens betreffende de praktische toepassing van hun jachtwetgeving.

Ook in de Habitatrichtlijn wordt er ruimte voorzien voor de Lidstaten om dergelijke exploitatie te regelen, op grond van artikel 14 :

Artikel 14

1. Indien de Lidstaten zulks op grond van het in artikel 11 genoemde toezicht nodig achten, treffen zij de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat het aan de natuur onttrekken en de exploitatie van specimens van de in bijlage V genoemde wilde dier- en plantensoorten verenigbaar zijn met het behoud van die soorten in een gunstige staat van instandhouding.

2. Indien dergelijke maatregelen nodig worden geacht, moeten zij de voortzetting van het in artikel 11 genoemde toezicht omvatten. Voorts kunnen zij met name behelzen :

- voorschriften betreffende de toegang tot bepaalde terreinen;
- een tijdelijk of plaatselijk verbod op het onttrekken van specimens aan de natuur en het exploiteren van bepaalde populaties;
- voorschriften omtrent de onttrekkingsperioden en/of -wijzen;
- het bij de onttrekking toepassen van jacht- en visserijregels die beantwoorden aan de eisen van instandhouding;
- instelling van een stelsel van onttrekkingsvergunningen of quota;
- voorschriften betreffende het kopen, het verkopen, het te koop aanbieden, het in bezit hebben en het vervoeren voor verkoop van specimens;
- het in gevangenschap fokken van diersoorten alsmede de kunstmatige vermeerdering van plantensoorten onder strikt gecontroleerde omstandigheden om de onttrekking van die soorten aan de natuur te verminderen;
- de beoordeling van het effect van de getroffen maatregelen.

Zowel op grond van de Vogelrichtlijn als de Habitatrichtlijn worden de Lidstaten ertoe verplicht om, bij deze toegelaten jacht of exploitatie, methoden en middelen van vangst en oogst te verbieden die leiden tot niet-selectieve, massale of onnodig leed veroorzakende doding. In de Vogelrichtlijn wordt dit opgelegd in artikel 8.

Artikel 8

1. Wat de jacht op en de vangst of het doden van vogels in het kader van deze richtlijn betreft, verbieden de Lidstaten het gebruik van alle middelen, installaties of methoden voor het massale of niet-selectieve vangen of doden van vogels of waardoor een soort plaatselijk kan verdwijnen, en in het bijzonder het gebruik van de in bijlage IV, sub a), genoemde middelen.

2. Bovendien verbieden de Lidstaten elke achtervolging met behulp van de in bijlage IV, sub b), genoemde vervoermiddelen op de in die bijlage omschreven wijze.

In de Habitatrichtlijn wordt dit aan de Lidstaten opgelegd via artikel 15 :

Artikel 15

Wat betreft het vangen of doden van in bijlage V, letter a), genoemde wilde diersoorten verbieden de Lidstaten, in gevallen waarin overeenkomstig artikel 16 afwijkingen worden toegepast voor het aan de natuur onttrekken, het vangen of het doden van de in bijlage IV, letter a), genoemde soorten, alle niet-selectieve middelen die de plaatselijke verdwijning of ernstige verstoring van de rust van de populaties van deze soorten tot gevolg kunnen hebben, en in het bijzonder :

- a) het gebruik van de middelen voor het vangen en het doden die worden genoemd in bijlage VI, letter a);
- b) elke vorm van vangen en doden vanuit de in bijlage VI, letter b), genoemde vervoermiddelen.

Zowel de Vogelrichtlijn als de Habitatrichtlijn staan het toe aan de Lidstaten om te voorzien in afwijkingen van de verbodsbepalingen die ze moeten introduceren ter bescherming van de Europees relevante dier- en plantensoorten. In de Vogelrichtlijn wordt deze machtiging gegeven in artikel 9 :

Artikel 9

1. De lidstaten mogen, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, om onderstaande redenen afwijken van de artikelen 5, 6, 7 en 8 :

- a) in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid,
 - in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer,
 - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren,

- ter bescherming van flora en fauna;
- b) voor doeleinden in verband met onderzoek en onderwijs, het uitzetten en herinvoeren van soorten en voor de met deze doeleinden samenhangende teelt;
- c) ten einde het vangen, het houden of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

2. In de afwijkende bepalingen moet worden vermeld :

- voor welke soorten mag worden afgeweken,
- welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan,
- onder welke voorwaarden met betrekking tot het risico en onder welke omstandigheden van tijd en van plaats deze afwijkende maatregelen mogen worden genomen,
- welke autoriteit bevoegd is te verklaren dat aan die voorwaarden is voldaan, en te beslissen welke middelen, installaties of methoden mogen worden aangewend, binnen welke grenzen en door welke personen,
- welke controles zullen worden uitgevoerd.

3. De Lidstaten zenden de Commissie jaarlijks een verslag toe over de toepassing van dit artikel.

4. In het licht van de inlichtingen waarover zij beschikt en met name van die welke haar krachtens lid 3 worden verstrekt, ziet de Commissie er voortdurend op toe dat de gevolgen van deze afwijkende maatregelen niet onverenigbaar zijn met deze richtlijn. Zij neemt in dat verband de nodige initiatieven.

In de Habitatrichtlijn wordt deze mogelijkheid tot het geven van afwijkingen gedefinieerd in artikel 16 :

Artikel 16

1. Wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en op voorwaarde dat de afwijking geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, mogen de Lidstaten afwijken van het bepaalde in de artikelen 12, 13, 14 en 15, letters a) en b) :

a) in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van de natuurlijke habitats;

b) ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom;

c) in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;

d) ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van deze soorten, alsmede voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten;

e) ten einde het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, door de bevoegde nationale instanties vastgesteld aantal van bepaalde specimen van de in bijlage IV genoemde soorten te vangen, te plukken of in bezit te hebben.

2. De Lidstaten zenden de Commissie om de twee jaar een verslag toe conform het door het comité opgestelde model over de op grond van lid 1 toegestane afwijkingen. De Commissie geeft uiterlijk binnen twaalf maanden na ontvangst van het verslag haar mening over die afwijkingen en stelt het comité daarvan op de hoogte.

3. In het verslag moet het volgende worden vermeld :

a) voor welke soorten en om welke reden de afwijking is toegestaan, met inbegrip van de aard van het risico, met in voorkomend geval een opgave van de alternatieve oplossingen die niet zijn gekozen en van de gebruikte wetenschappelijke gegevens;

b) welke middelen, inrichtingen of methoden mogen worden gebruikt voor het vangen of doden en om welke redenen;

c) waar en wanneer dergelijke afwijkingen worden toegestaan;

d) welke autoriteit de bevoegdheid heeft om te verklaren en te controleren dat aan de desbetreffende voorwaarden is voldaan en om te beslissen welke middelen, inrichtingen of methoden mogen worden gebruikt, door welke diensten en binnen welke grenzen, en wie met de uitvoering belast zijn;

e) welke controlemaatregelen er zijn genomen en welke resultaten er zijn verkregen.

Tot slot, en niet in het minste, moet er gewezen worden op de algemene beschermingsplicht, en ook op de benadering waarmee de Lidstaten deze bepalingen moeten uitvoeren. Aan de Lidstaten wordt er met name opgelegd om een evenwicht te zoeken, waarbij goede staat van instandhouding van de Europees relevante soorten voorop staat, maar waarbij sociale, economische, culturele enz. overwegingen niet uit het oog mogen worden verloren. In de Vogelrichtlijn wordt dit geëxpliciteerd in artikel 2.

Artikel 2

De Lidstaten nemen alle nodige maatregelen om de populatie van de in artikel 1 bedoelde soorten op een niveau te houden of te brengen dat met name beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij zij tevens rekening houden met economische en recreatieve eisen.

In de Habitatrichtlijn wordt dit eveneens, zij het uitvoeriger, uiteengezet in artikel 2 :

Artikel 2

1. Deze richtlijn heeft tot doel bij te dragen tot het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is.

2. De op grond van deze richtlijn genomen maatregelen beogen de natuurlijke habitats en de wilde dier- en plantensoorten van communautair belang in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

3. In de op grond van deze richtlijn genomen maatregelen wordt rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden.

De Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn bevatten verschillende bijlagen die betrekking hebben op soorten. Het is de moeite waard om ook deze kort toe te lichten.

De Vogelrichtlijn telt drie bijlagen waarin vogelsoorten worden opgesomd :

1° Bijlage I - soorten die speciale beschermingszones behoeven. Het gaat om soorten die dreigen uit te sterven, soorten die gevoelig zijn voor bepaalde wijzigingen van hun leefgebied, soorten die als zeldzaam worden beschouwd omdat hun populatie zwak is of zij slechts plaatselijk voorkomen of andere soorten die vanwege de specifieke kenmerken van hun leefgebied speciale aandacht verdienen. Lidstaten moeten overigens dezelfde maatregelen nemen ten aanzien van niet in de bijlage genoemde, geregeld voorkomende trekvogels. Er is niet bepaald welke soorten precies als een dergelijke trekvogelsoort moeten worden beschouwd. Voor de soorten van deze bijlage (en voor de geregeld voorkomende trekvogels) moeten de Lidstaten, conform artikel 4 van de richtlijn, speciale beschermingszones aanduiden, opdat deze soorten, waar zij voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten.

2° Bijlage II - soorten die bejaagbaar zijn of kunnen zijn. Dit zijn de soorten waarop, conform artikel 7 van de richtlijn, mag worden gejaagd volgens de bepalingen van de nationale jachtregelgeving van de Lidstaten. Onderdeel 1 van deze bijlage bevat soorten die over het hele Europese grondgebied van de Europese Unie mogen worden bejaagd. Onderdeel 2 van deze bijlage somt daarenboven per Lidstaat nog een aantal soorten op die enkel mogen worden bejaagd in de Lidstaten waarvoor deze soort specifiek is aangemeld in dit onderdeel.

3° Bijlage III - soorten waarvoor verhandeling toegelaten is. Dit zijn de soorten ten aanzien waarvan, conform artikel 6 van de richtlijn, de verkoop, het vervoer en het bezit voor verkoop, en het te koop aanbieden van specimens niet verboden is wanneer de specimens op geoorloofde wijze zijn gedood of gevangen of op een andere geoorloofde wijze zijn verkregen. Onderdeel 1 van deze bijlage bevat soorten waarop dit principe direct van toepassing is. Onderdeel 2 van deze bijlage bevat daarnaast soorten waarop dit principe kan van toepassing zijn, zij het dat de Lidstaten die dat wensen het dan wel specifiek moet aanmelden bij en overleggen met de Europese Commissie.

De Habitatrichtlijn telt drie bijlagen waarin soorten dieren en planten worden opgesomd :

1° Bijlage II - soorten die speciale beschermingszone behoeven. Dit zijn soorten waarvoor Lidstaten, conform artikel 3 van de richtlijn, speciale beschermingszones moeten aanwijzen, opdat deze soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding kunnen worden behouden of kunnen worden hersteld. Het netwerk van dergelijke speciale beschermingszones, de zogenaamde « habitatrichtlijngebieden », vormt samen met de speciale beschermingszones die moeten worden ingesteld conform de Vogelrichtlijn (zie de bespreking van Bijlage I van de Vogelrichtlijn hierboven) het Natura 2000-netwerk vormen.

2° Bijlage IV - soorten die strikte bescherming behoeven. Dit zijn de soorten waarvoor de Lidstaten, conform de artikelen 12 en 13 van de richtlijn, een systeem van strikte bescherming moeten instellen, waarbij een aantal handelingen en activiteiten ten aanzien van deze soorten uitdrukkelijk verboden moeten worden.

3° Bijlage V - soorten waarvan de exploitatie aan maatregelen moet onderworpen worden. Dit zijn de soorten waarvoor de Lidstaten, conform artikel 14 van de richtlijn, maatregelen moeten nemen om, in het geval in de nationale regelgeving wordt toegelaten dat specimens van deze soorten aan de natuur worden onttrokken of worden geëxploiteerd, er voor te zorgen dat deze onttrekking of exploitatie verenigbaar is met het behoud van deze soorten in een gunstige staat van instandhouding. Desgevallend moeten de Lidstaten, conform artikel 15 van de richtlijn, eveneens het gebruik verbieden van alle niet selectieve middelen die de plaatselijke verdwijning of ernstige verstoring van de rust van de populaties van de betrokken soorten tot gevolg kunnen hebben; dit geldt in het bijzonder voor de middelen vermeld in Bijlage VI.

Als slot bij deze korte inleiding tot de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, moet er op gewezen worden dat de Europese Commissie in 2007 een document uitvaardigde voor de interpretatie van de voor voorliggend besluit wezenlijke artikelen 12 en 16 van de Habitatrichtlijn : « Guidance Document on the strict protection of animal species of Community Interest under the Habitats Directive 92/43/EEC ». Dit document is te raadplegen op de volgende link : http://circa.europa.eu/Public/irc/env/species_protection/library?=/commission_guidance/english/final-completepdf/_EN_1.0_&a=d.

b. Rechtsgronden

De rechtsgrond van het soortenbesluit wordt in hoofdzaak gevonden in artikel 51 en 56 van het Decreet van 21 oktober 1997 op het Natuurbehoud en het Natuurlijk Milieu. Deze rechtsgronden dekken omzeggens het gehele besluit.

Naast artikel 51 en artikel 56 moet er ook gewezen worden op volgende artikelen in het Decreet op het Natuurbehoud en het Natuurlijk Milieu :

- Artikel 7 van het Natuurdecreet, verschaft de rechtsgrond voor artikel 53 van het soortenbesluit;
- Artikel 9, van het Natuurdecreet verschaft de rechtsgrond voor artikel 11, § 1, eerste lid en artikel 15 van het soortenbesluit.
- Artikel 53, § 3 van het Natuurdecreet verschaft mede de rechtsgrond voor artikel 37 tot en met 40 van het soortenbesluit.

Binnen het Jachtdecreet spelen volgende rechtsgronden : artikel 4, 26, 28, 33, 34 en 36. Artikel 33 verschaft de rechtsgrond om in afwijkingsregeling te kunnen voorzien ten behoeve van erkende opvangscentra voor wilde dieren met betrekking tot bepaalde verbodspalingen in het Jachtdecreet. De wijzigingsbepalingen die vervat zijn in artikel 53 tot en met 55 zijn eveneens gebaseerd op het Jachtdecreet.

3. Artikelgewijze bespreking

HOOFDSTUK 1. — Algemene bepalingen

Het opzet van dit hoofdstuk bestaat er in algemene, inleidende bepalingen vast te stellen die het geheel van het besluit ondersteunen.

Afdeling 1. — Definities

Toelichting bij artikel 1

Het opzet van dit artikel is om de begrippen te definiëren die in de context van dit besluit op een specifieke wijze gebruikt worden en die niet elders (bvb. in het Decreet op het Natuurbehoud en het Natuurlijk Milieu) gedefinieerd zijn.

Daartoe worden volgende definitieclusters ingevoerd :

- definities voor classificerende termen met name « soort », « inheemse soort », « uitheemse soort » en « invasieve soort »;
- definities voor de te beschermen objecten, i.e. « specimen », « eieren », « rustplaats », « voortplantingsplaats »;
- beleidsdefinities, met name « beheerregeling », « rode lijst », « soortenbeschermingsprogramma » en « introduceren in het wild »;

- definities in verband met de opvang van hulpbehoevende wilde dieren, met name « opvangcentrum » en « beheerder »;
- tot slot enkele samentrekkingen van namen van regelgeving of van instituties : « Vogelrichtlijn », « Habitatrichtlijn », « Verdrag van Bern », « decreet », « Bosdecreet », « Jachtdecreet », « Agentschap », « Instituut » en « minister ».

Voor een deel gaat het dus om termen die een afkorting zijn van een langere formulering, waarbij er voor wordt geopteerd om in de tekst van het besluit steeds de korte versie van de term te gebruiken, met het oog op de leesbaarheid (bv. de term « decreet »). Voor een ander deel gaat het om termen waarvan het opportuun is om de specifieke betekenis die er in het kader van dit besluit aan gegeven wordt, te duiden (vb. « rode lijst »).

Bij deze begrippen kunnen volgende toelichtingen worden verschaft :

1° « Soort ». Het begrip « soort » wordt overal in het besluit gebruikt, maar heeft een centrale rol in de drie erna volgende definities, alsook in artikel 3 (toepassingsgebied), in artikel 9 (beschermden soorten) en in Bijlage 1, dat betrekking heeft op lijsten en categorisering van beschermde soorten en van soorten die anderszins een bijzondere vermelding krijgen in het besluit. De basiselementen uit de geboden definitie zijn niet echt afwijkend van het gewone spraakgebruik van het begrip. De laatste bijzin in de definitie is wel betekenisvol, en komt voort uit een uitspraak van het Europese Hof van Justitie (4), waarin werd gesteld dat de bescherming van vogelsoorten op basis van de Vogelrichtlijn zich uitstrekt over alle ondersoorten, rassen en variëteiten van deze soorten. Dat heeft met name impact op het verbod op het in bezit hebben, het vervoeren, het verhandelen of ruilen en het te koop of in ruil aanbieden van specimens van beschermde soorten.

2° « Inheemse soort ». Dit begrip wordt gebruikt in de definities van « rode lijst » en van « soortbeschermingsprogramma », en vervult een rol in artikel 3 (toepassingsgebied), artikel 5 (inventarisaties), artikel 9 (beschermden soorten), artikel 17 (algemene uitzondering op introductieverbod met betrekking tot biologische bestrijding of bestuiving), artikel 26 (uitzondering op introductieverbod omwille van soortbeschermingsprogramma), en artikel 30, § 4 (voorwaarden vooraleer er een beheerregeling kan toegepast worden op niet-beschermden inheemse soorten). De inhoud van de definitie verschilt niet veel van het gewone spraakgebruik. Onder « van nature » worden ook natuurlijke uitbreidingen van het areaal begrepen, zoals bv. onder invloed van gekende factoren (klimaatwijziging) of ongekende factoren. Ook een soort die van nature in het wild « is voorgekomen » wordt tot de inheemse soorten gerekend, en ook een soort die reeds lang is ingeburgerd, kan als zodanig worden gekwalificeerd.

3° « Uitheemse soort of ondersoort ». Dit begrip wordt gebruikt bij de definitie van « invasieve soorten » en vervult een rol in artikel 3 (toepassingsgebied), artikel 5 (inventarisaties), artikel 12 (specifiek handelsverbod), artikel 21 en 22 (afwijking ten behoeve van introductie uitheemse soorten), artikel 30 (beheerregeling uitheemse soorten) en artikel 49 (houden van uitheemse soorten, andere dan vogels). Dat een soort « niet van nature in het wild voorkomt » impliceert dat deze soort er voorkomt door toedoen van een al of niet recente menselijke ingreep.

4° « Invasieve soort ». Voor de inhoud van deze definitie kan er worden verwezen naar de Verdrag inzake Biologische diversiteit (Rio de Janeiro, 1992, voor het Vlaamse Gewest goedgekeurd door het Decreet van 19 maart 1996 houdende goedkeuring van het Verdrag inzake biologische diversiteit, en van de bijlagen I en II, ondertekend te Rio de Janeiro op 5 juni 1992), in het kader waarvan de term eveneens wordt gedefinieerd (5). Een gelijkaardige definitie wordt ook voorgestaan door de Europese Commissie in een recent opgestart initiatief voor de ontwikkeling van een Europees kader van aanpak van invasieve, uitheemse soorten. Het begrip wordt gebruikt in artikel 5 (inventarisaties) en artikel 30 (beheerregeling) van het besluit.

5° « Specimen ». Het begrip wordt gebruikt in de artikelen 3, 9, 10, 11, 12, 13, 20, 28, 35, 41, 46, 47, 48, 49, 50 en 51 van het besluit. In artikel 9 wordt benadrukt dat de beschermingsbepalingen van toepassing zijn op de specimens, ongeacht de levensfase waarin die zich bevinden. Definitie is geïnspireerd op de Habitatrichtlijn, artikel 1 (m) : « specimen : elk dier of elke plant, levend of dood, van de in de bijlagen IV en V genoemde soorten, elk deel van een dier of plant van deze soorten of elk daaruit verkregen product, alsmede alle andere goederen, voor zover uit een begeleidend document, de verpakking, een merk of etiket, of uit andere omstandigheden blijkt dat het gaat om delen van dieren of planten van deze soorten of daaruit verkregen producten; ».

6° « Eieren ». Het begrip wordt gebruikt in de artikelen 10 en 12 (beschermingsbepalingen) en 28 (beheerregelingen) van het besluit. Zowel lege als volle eieren worden begrepen onder deze term; dit volgt uit artikel 5, c) van de Vogelrichtlijn, waarin uitdrukkelijk wordt vermeld dat de Lidstaten het moeten verbieden om de eieren van in het wild levende vogels - « zelfs leeg » - in het bezit te hebben.

7° « Rustplaats ». Het begrip wordt gebruikt in de artikelen 14 en 15 (verbodsbepalingen ten aanzien van nesten, rustplaatsen en voortplantingsplaatsen). De definitie is afgeleid van : « Resting places are defined here as the areas essential to sustain an animal or group of animals when they are not active [...] Resting places that are used regularly, either within or between years, must be protected even when not occupied » (6).

8° « Voortplantingsplaats ». Het begrip wordt gebruikt in de artikelen 14 en 15 (verbodsbepalingen ten aanzien van nesten, rustplaatsen en voortplantingsplaatsen). De definitie is afgeleid van : « A breeding site is defined here as the areas needed to mate and to give birth in and covers also the vicinity of the nest or parturition site, where offspring are dependent on such sites. [...] For species that reproduce asexually, a breeding site is defined as the area needed to produce offspring. » (7).

9° « Beheerregeling ». Dit begrip wordt in relatie gebracht met het generieke « soortenbeheer », en wordt gebruikt in artikel 28 tot en met 31. Een beheerregeling kan zijn gericht op het voorkomen of herstellen van hinder, risico of schade. Daarbij kan het gaan om vermindering van opgelopen nadeel, maar ook om vermindering van mislopen voordeel.

10° « Rode lijst ». In het besluit wordt het begrip gebruikt in artikel 5 (inventarisaties) en in artikel 24 (soortenbehoud). Rode lijsten vervullen op die manier een signaalfunctie voor de overheid of naar de bevolking toe, en vormen tevens de basis om prioriteiten vast te stellen. De rode lijsten zelf zijn een wetenschappelijke, transparante en internationaal aanvaarde manier om de status van dier- of plantensoorten in te schatten, per soortengroep. Rode lijsten delen soorten in, in verschillende klassen, al naargelang hun staat van bedreiging. Het gaat om overzichten in de vorm van momentopnamen, waarvan het belangrijk is dat ze op een gestandaardiseerde wijze worden opgemaakt — vandaar dat toegevoegd wordt : « op basis van objectieve criteria ». Wat dit betreft worden er algemeen aanvaarde richtlijnen opgemaakt door de World Conservation Union, een gezaghebbend internationaal platform van wetenschappelijke instellingen, natuurorganisaties en overheden.

11° « Soortenbeschermingsprogramma ». Dit begrip wordt gebruikt in artikel 24 tot en met 27. De definitie spreekt voor zich : in essentie gaat het om een samenbrenging van maatregelen van actief soortenbehoud. Het voorwerp kan ook een « groep van soorten » zijn - hiermee wordt niet bedoeld een taxonomische soortengroep, maar wel een cluster van verschillende soorten die van eenzelfde type leefgebied afhankelijk zijn.

12° « Introduceren in het wild ». In het besluit wordt begrip gebruikt in de artikelen 3 (toepassingsgebied), 17 (principeel introductieverbod), 20 (afwijkmogelijkheden), 21 en 22 (introductie uitheemse soorten) en 26 (introductie inheemse soorten). De geboden definitie is vrijwel letterlijk overgenomen uit het Besluit van de Vlaamse Regering van 21 april 1993 betreffende de introductie in de natuur van niet-inheemse diersoorten B zij het dat de definitie wordt uitgebreid naar planten. De definitie geeft aan dat het gaat om het loslaten van dieren of het aanplanten of uitzaaien van planten op alle terreinen en plaatsen, ongeacht de aard of de bedekking van die plaatsen, en voor zover deze niet zijn afgesloten door een doorlopende constructie die de verspreiding (de specimens zelf ontsnappen) of de verbreiding (de nakomelingen van de specimens vestigen zich buiten de oorspronkelijke plaats) onmogelijk maakt. In concrete gevallen zal soms moeten geïnterpreteerd worden wat al dan niet als een doorlopende constructie moet worden beschouwd.

13° « Opvangcentrum ». Dit begrip wordt gebruikt in hoofdstuk 5, « werking van opvangcentra voor wilde dieren » (artikel 32 tot en met 40) en in Bijlagen 3 en 4.

14° « Beheerder van een opvangcentrum ». Dit begrip wordt gebruikt in afdeling 1 van hoofdstuk 5 « werking van opvangcentra voor wilde dieren » (artikel 32 tot en met 36) en in Bijlage 5.

15° « Vogelrichtlijn ». Dit begrip wordt gebruikt in de artikelen 2, 4 en 8 en in Bijlage 1.

16° « Habitatrichtlijn ». Dit begrip wordt gebruikt in de artikelen 2, 3, 4, 8, 12 en 49 en in Bijlage 1.

17° « Verdrag van Bern ». Dit begrip wordt gebruikt in de artikelen 2, 4, 8, 12 en 49 en in Bijlage 1.

18° « Decreet ». Dit begrip wordt gebruikt in artikel 23 en 52.

19° « Bosdecreet ». Dit begrip wordt gebruikt in artikel 23.

20° « Jachtdecreet ». Dit begrip wordt gebruikt in de artikelen 3 en 35.

21° « Agentschap ». Dit begrip wordt gebruikt in de artikelen 5, 8, 19, 22, 23, 27, 28, 32, 33, 35, 36, 40, 45, 47, 48, 50 en 51.

22° « Instituut ». Dit begrip wordt gebruikt in de artikelen 5 en 52.

23° « Minister ». Dit begrip wordt gebruikt in de artikelen 4, 8, 22, 24, 27, 28, 31, 36, 40, 42, 46, 47, 48, 49 en 52.

Afdeling 2. — Toepassingsgebied

In deze afdeling wordt het toepassingsgebied van het besluit afgebakend. Deze afbakening bij de aanvang van het besluit is belangrijk om dadelijk aan te geven op welke soorten het besluit van toepassing kan zijn.

Toelichting bij artikel 2

Het opzet van dit artikel is om aan te tonen, in het beschikkend gedeelte van de besluittekst, dat dit soortenbesluit genomen wordt in toepassing van de Europese regelgeving in verband met soortenbeleid.

Daartoe wordt er bepaald dat dit besluit voorziet in de gedeeltelijke omzetting van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.

Het verband met andere bepalingen in het besluit is vooral algemeen van aard.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is het verband evident. Voor een inhoudelijke toelichting hierbij wordt verwezen naar het deel « algemene situering » van dit document.

Verdere toelichting. Er wordt gesteld dat dit besluit voorziet in de gedeeltelijke omzetting van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, omdat onder meer de verplichtingen inzake gebiedsgericht natuurbeleid van die twee richtlijnen niet omgezet worden bij wege van voorliggend besluit.

Toelichting bij artikel 3

Het opzet van dit artikel is het toepassingsgebied van dit soortenbesluit te omschrijven. Tegelijk is het ook de bedoeling om een aantal voor de hand liggende categorieën van soorten uit te sluiten van het toepassingsgebied van dit besluit. Dit besluit met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer is immers geen alomvattende regeling voor alles wat met soortenbescherming en -beheer op het grondgebied van het Vlaamse Gewest te maken heeft. Bepaalde aspecten worden nog geregeld in andere specifieke wet- en regelgeving en zijn derhalve niet in dit besluit opgenomen.

Daartoe wordt in hoofddeel verwezen naar de inheemse soorten, evenals naar de uitheemse soorten die onder het toepassingsgebied vallen van de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn of het Verdrag van Bern. Tot slot wordt er verwezen naar alle andere uitheemse soorten, voor zover het gaat over de introductie ervan of populatiebeheer. Daarnaast worden er een aantal groepen van soorten uitgesloten van het toepassingsgebied.

1° De gedomesticeerde soorten, rassen of variëteiten worden uitgesloten van het toepassingsgebied, vermits zij het resultaat zijn van selectief fokken door mensen, met het oog op menselijke doeleinden. Het is niet de bedoeling dat dit besluit gaat ingrijpen op gangbare praktijken in bijvoorbeeld de landbouw, de tuinbouw of de bosbouw waarbij dergelijke soorten worden gebruikt. Eventuele regelgeving met betrekking tot dergelijke dieren of planten heeft niets te maken met het opzet van dit besluit, en daarom worden deze soorten dan ook uitdrukkelijk uit het toepassingsgebied uitgesloten. Geen van de bepalingen van het besluit is dus direct van toepassing op dergelijke gedomesticeerde soorten, rassen of variëteiten.

2° De genetisch gewijzigde organismen vormen een bijzondere deelverzameling van de gedomesticeerde soorten, rassen of variëteiten, met een eigen regeling, en worden daarom afzonderlijk vermeld en uitgesloten.

3° De soorten die onder het jachtwild vallen worden uitgesloten van het toepassingsgebied, aangezien er een afzonderlijke Vlaamse regelgeving bestaat inzake jacht, die gebaseerd is op het Jachtdecreet van 24 juli 1991. De soorten waarop de jachtregelgeving van toepassing is, worden opgesomd in artikel 3 van het Jachtdecreet : Edelhert, Ree, Damhert, Moeflon, Wild zwijn, Haas, Fazant, Korhoen, Patrijs, Wilde eend, Krakeend, Slobeenden, Kuifeenden, Tafelenden, Pijlstaarten, Wintertalingen, Smienten, Grauwe ganzen, Rietganzen, Watersnip, Meerkoeten, Toppereend, Kolgans, Kleine rietgans, Canadagans, Waterhoen, Kievit, Zomertaling, Bokje, Goudplevier, Houtduif, Konijn, Vos, Verwilderde kat, Bunzing, Hermelijn, Wezel, Boommarter, Steenmarter. Al deze soorten - behalve de Verwilderde kat als gedomesticeerde soort - worden om hierna volgende redenen aangeduid in categorie 4 van bijlage 1 van het besluit.

De jachtregelgeving regelt in hoofddeel aspecten inzake de jachtdaad en wat daar uit voortvloeit. De jachtdaad wordt in artikel 2 van het Jachtdecreet gedefinieerd als « de handeling waarbij het wild gedood of gevangen wordt, alsmede de handeling waarbij dat wild met dat doel opgespoord en achtervolgd wordt ». Dat impliceert dat aspecten die niets met de jachtdaad te maken hebben in principe niet in deze jachtregelgeving geregeld zijn. Voor een deel wordt dit opgevangen door bvb. de regeling inzake de wildbeheereenheden en de jachtplanning. Dit neemt niet weg dat er enkele problemen ontstaan door deze toewijzing van jachtwildsoorten aan de jachtregelgeving :

- Voor de sector van de vogelhouderij bestaat er een probleem betreffende het in gevangenschap houden en vervoeren van in gevangenschap geboren en gekweekte specimen van jachtwildsoorten. Problematisch is met name dat de jachtregelgeving het vervoer van jachtwild enkel toelaat in de periode waarin de jacht ten aanzien van deze soort open is en tot 10 dagen erna. Een deel van de jachtwildsoorten zijn populair onder vogelhouders. Ten aanzien van het merendeel van deze soorten is de jacht reeds lang niet meer geopend in een Jachtopeningsbesluit, wat betekent dat deze exemplaren weliswaar mogen gehouden worden, maar momenteel op geen enkel moment mogen vervoerd worden. De jachtregelgeving houdt geen rekening met dit verzamelen en houden van jachtwildsoorten. Dit schept een nodeloze belemmering ten aanzien van de sector van de vogelhouderij. Daarom wordt de regeling die in het besluit wordt voorzien voor het houden in gevangenschap van soorten uitgebreid tot jachtwildsoorten waarvoor de jacht niet geopend is.
- Een tweede probleem houdt verband met de onmogelijkheid om soortenbehoud te organiseren ten aanzien van een aantal jachtwildsoorten die nochtans een dergelijk « actief » beschermingsbeleid vereisen. De jachtregelgeving bevat immers - behalve ten aanzien van de wildsoorten waarvoor de jacht geopend is - geen bepaling die actieve soortenbescherming mogelijk maakt. Dit is een belangrijk hiaat. Onder de jachtwildsoorten, vermeld in artikel 3 van het Jachtdecreet, zijn er met name een aantal soorten opgenomen die voorkomen in de klassen « uitgestorven », « met uitsterven bedreigd », « bedreigd » en « kwetsbaar » van de momenteel bestaande rode lijsten, terwijl ze tegelijk van Europees communautair belang zijn, gezien hun voorkomen op Bijlage I van de Vogelrichtlijn (Korhoen, Goudplevier). Door deze jachtwildsoorten onder het soortenbesluit te laten ressorteren voor wat de mogelijkheid tot actieve beschermingsmaatregelen betreft, wordt het mogelijk om er gerichte soortenbeschermingsmaatregelen te gaan nemen.

4° Ook worden die soorten uitgesloten van het toepassingsgebied van dit besluit, die vallen onder de Vlaamse regelgeving inzake visserij op openbare wateren is geregeld op basis van de Wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij. Net zoals de jachtregelgeving enkel aspecten regelt in verband met de jachtdaad, omvat de regelgeving inzake riviervisserij in hoofddeel bepalingen die te maken hebben met uitoefenen van de riviervisserij op zich. Deze regelgeving bevat dus in principe geen bepalingen omtrent actieve beschermingsmaatregelen ten aanzien van (bepaalde) vissoorten. Een aantal van deze soorten zijn echter opgenomen in de Habitatrichtlijn of in het Verdrag van Bern. Deze vissoorten van internationaal belang zijn eveneens weergegeven in categorie 4 van Bijlage 1 : Atlantische steur, Atlantische zalm, Beekprik, Bittervoorn, Fint, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Rivierprik en Zeeprik. Om aan de internationale verplichtingen ten aanzien van deze soorten tegemoet te komen, wordt de mogelijkheid gecreëerd om gerichte maatregelen ten aanzien van deze soorten te nemen, door opname ervan in het toepassingsgebied.

5° Ook de dieren en planten die onder het toepassingsgebied vallen van het koninklijk besluit van 19 november 1987 betreffende de bestrijding van voor planten en voor plantaardige producten schadelijke organismen, worden buiten het toepassingsgebied van voorliggend soortenbesluit gelaten.

6° Tot slot worden de uitheemse soorten uitgesloten van het toepassingsgebied van het soortenbesluit, voor wat betreft de invoer, uitvoer of doorvoer ervan. Deze zaak is immers op grond van artikel 6, § 1, III, 2° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen uitdrukkelijk voorbehouden aan de federale overheid. In de praktijk wordt dit zo geïnterpreteerd dat alles wat te maken heeft met de uitvoering van de CITES-regelgeving (regelgeving ter uitvoering van de Overeenkomst van Washington van 6 maart 1973, inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten; de Engelse en algemeen aanvaarde afkorting is CITES) beschouwd wordt als een federale bevoegdheid.

Het verband met andere bepalingen in het besluit bestaat er voor gedomesticeerde soorten, rassen of variëteiten of genetisch gewijzigde organismen in dat deze onder meer niet onder het dodings- (artikel 10), verhandelings- (artikel 12) of introductie- (artikel 17) verbod vallen van dit besluit, dat ze niet het doel kunnen zijn van actief soortenbehoud (artikel 24 tot en met 27) of van een beheerregeling (artikel 28 tot en met 31), dat ze in principe niet het voorwerp zijn van via dit besluit ondersteunde opvangactiviteiten (artikel 32 tot en met 40), en dat ze, voor wat het houden ervan betreft, niet onderworpen zijn aan de regeling van artikel 41 en volgende.

Voor de soorten die onder de jachtwetgeving en de riviervisserijwetgeving vallen bestaat het verband met de andere bepalingen in dit besluit er in dat de meeste ervan niet in werking treden, vermits er in de desbetreffende regelgeving bepalingen opgenomen zijn die gelijkaardige zaken regelen voor die soorten. Aankruising van categorie 4 van Bijlage 1 - waar in het tweede lid van artikel 3, § 2 nog eens afzonderlijk melding van wordt gemaakt - leidt er toe dat, bij het doornemen van Bijlage 1, duidelijk wordt gemaakt dat deze soorten in belangrijke mate geregeld worden in de desbetreffende wetgeving, en dat, voor jachtwild- en riviervisserijsoorten die regelgeving het eerste geconsulteerd en ingezet moet worden, vooraleer men gebruik zou kunnen maken van het soortenbesluit. Aspecten die veelal niet geregeld zullen zijn in de jachtwetgeving of de riviervisserijwetgeving kunnen betrekking hebben de vereiste inventarisatie-inspanningen (artikel 5 en volgende), op het soortenbehoud (artikel 24 en volgende) of, vooral voor de jachtwildsoorten, op het houden van specimen van die soorten (artikel 41 en volgende).

Het verband tussen de uitheemse soorten (gedefinieerd onder artikel 1, 3°) die onder de federale wetgeving inzake in-, uit- en doorvoer vallen en dit besluit is complexer dan de vorige. Zoals vermeld, de uitvoering van CITES wordt beschouwd als een federale bevoegdheid. Dit neemt niet weg dat het Vlaamse Gewest als bevoegd kan worden beschouwd voor de regeling van bezit en handel binnen de gewestgrenzen. Dit laatste gebeurt onder meer in de artikelen 12 en 13, in de afwijkingsregeling van artikel 19 en volgende, in de afwijkingsregeling van artikel 35 ten behoeve van erkende opvangcentra - en zelfs expliciet met betrekking tot grensoverschrijdende operaties in artikel 36 - en met betrekking tot de vrijstellingsregeling in artikel 41 en volgende ten behoeve van de vogelhouderij.

Het verband met andere bepalingen in het besluit is vooral algemeen van aard. De begrippen « soort », « inheemse soort » en « uitheemse soort » worden gedefinieerd onder artikel 1, 1° tot en met 3°. « Introduceren in het wild » wordt gedefinieerd in artikel 1, 12°. Een verband bestaat er bovendien in dat de inventarisatietaken die in artikel 5 aan het Instituut toegewezen wordt, betrekking kan hebben op het gehele toepassingsgebied van dit besluit. Wat de « overige uitheemse soorten » aangaat (artikel 3, § 1, 3°) moet gewezen worden op artikel 17 en 21, die het introduceren van uitheemse soorten regelen in het wild. Soortenbeheer (beheerregeling) wordt geregeld in artikel 28 en volgende van het besluit.

Ten aanzien van de Europese regelgeving kan er, voor § 1, 2° van het artikel, verwezen worden naar de Vogelrichtlijn, dat in artikel 1.1 bepaalt : « Deze richtlijn heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. ». Aangezien vogels zeer mobiel zijn, wordt er van uit gegaan dat alle voor de Vogelrichtlijn relevante vogelsoorten in het Vlaamse Gewest kunnen voorkomen - al is het als dwaalgast. Vandaar dat dit besluit ook op alle Europese vogelsoorten van toepassing wordt verklaard. Ook de Habitatrichtlijn vermeldt, in artikel 2.1, dat de richtlijn tot doel heeft bij te dragen tot het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. De beschermingsverplichting heeft met name ook betrekking op de Europees beschermingswaardige soorten die niet van nature of regelmatig op het nationaal grondgebied voorkomen, tenzij via vervoer en handel - daarbij kan het gaan om levende en om dode exemplaren (8).

Verdere toelichting. Andere uitheemse soorten (dan de Europees beschermingswaardige) worden opgenomen in het toepassingsgebied van het besluit, omdat het mogelijk moet zijn om te verbieden dat specimens van deze soorten opzettelijk in het wild zouden worden losgelaten en het tevens mogelijk moet zijn om in het wild levende populaties van dergelijke soorten te kunnen beheren of bestrijden B dit alles met het oog op de bescherming van de inheemse fauna en flora (natuurbescherming) en van menselijke belangen die er mee gemoeid zijn.

Toelichting bij artikel 4

Het opzet van dit artikel is om het toepassingsgebied van dit soortenbesluit conform te houden aan de internationale en Europeesrechtelijke ontwikkelingen.

Daartoe wordt de bevoegde minister ermee belast onverwijld aanpassingen betreffende dit toepassingsgebied of van de eerste drie bijlagen voor te dragen, zodra er zich wijzigingen voordoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn of het Verdrag van Bern. Deze aanpassingen dienen vanzelfsprekend voorgelegd te worden aan de Vlaamse regering voor vaststelling.

Het verband met andere bepalingen in het besluit bestaat er in dat er met deze bepaling een formeel vastgelegde bijstellingsplicht ontstaat ten aanzien van het toepassingsgebied zoals bepaald in 3. Er is ook een verband met artikel 9, dat de grondslag biedt voor de belangrijkste categorieën in Bijlage 1.

Ten aanzien van de Europese regelgeving situeert zich dit artikel zich als volgt. Om de Europese Commissie bij te staan bij de uitvoering van de Vogelrichtlijn, is er, op grond van de artikelen 15 tot en met 17 een Comité ingesteld; de uitvoering van de Vogelrichtlijn kan onder meer betrekking hebben op het bijstellen van de bijlagen van deze richtlijn. Wijzigingen aan de bijlagen van de Habitatrichtlijn gebeuren na een beslissing van de Raad (van milieuministers). In elk geval zijn er wijzigingen mogelijk aan de bijlagen van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, en in dat geval kan het zijn dat het toepassingsgebied van het soortenbesluit of dat de inhoud van Bijlage 1, 2 of 3 bij dit soortenbesluit gewijzigd moet worden.

HOOFDSTUK 2. — *Inventarisatie en registratie*

Het opzet van dit hoofdstuk bestaat er in hoofdzakelijk in om een gegevens-, informatie- en kennissysteem te bewerkstelligen dat toelaat om op een onderbouwde manier soorten te kwalificeren als te beschermen of als te beheren. Deze onderbouwing dient gebaseerd te zijn op objectieve gegevens, die voortkomen uit inventarisaties. Inventariseren in het kader van dit besluit betekent het vaststellen van het voorkomen van bepaalde soorten in bepaalde gebiedsdelen van het Vlaamse Gewest, op bepaalde tijdstippen en in bepaalde aantallen. Wanneer deze inventarisaties op een gestandaardiseerde en regelmatige wijze kunnen gebeuren, kan er sprake zijn van monitoring en wordt het mogelijk trends vast te stellen met betrekking tot de soorten waarop het besluit van toepassing is.

Toelichting bij artikel 5

Het opzet van dit artikel is om de inventarisatietaak vast te stellen en toe te wijzen, en aan te geven waartoe, in de context van dit besluit, de bekomen gegevens gebruikt zullen worden.

Daartoe wordt er aan het INBO een coördinerende rol gegeven betreffende het inventariseren, met als uitvloeisels, binnen de context van dit besluit, dat het mogelijk wordt toe te zien op de staat van instandhouding van inheemse soorten, dat de opmaak van rode lijsten betreffende inheemse soorten mogelijk wordt en actueel of potentieel invasieve soorten opgevolgd worden. De basisinhoud van « rode lijsten » wordt omschreven, er wordt bepaald dat de minister deze moet vaststellen en dat deze lijsten om de tien jaar moeten worden geëvalueerd met het oog op een eventuele aanpassing en hernieuwde vaststelling. Deze termijn van tien jaar is op te vatten als een termijn van orde.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij artikel 1, 1° tot en met 4° (definities van « soort », « inheemse soort », « uitheemse soort » en « invasieve soort »), artikel 1, 10° (definitie « rode lijst »), artikel 7 (andere overheden horen bij te dragen tot de gegevensverzameling), artikel 8 (de gegevens worden gebruikt voor de natuurrapportering en voor de inzet van de lijst in Bijlage 1 als beleidsinstrument), artikel 24 (rode lijsten als « trigger » voor bijkomende maatregelen of soortenbeschermingsprogramma's) en artikel 30, § 4 (vaststellingen inzake invasief karakter van soorten kan dienen als « trigger » voor daarop toe te passen soortenbeheer).

Verband met Europese regelgeving. De verplichting voor de Lidstaten om te inventariseren vloeit voort uit de Vogelrichtlijn, artikel 10.1. : « De Lidstaten bevorderen het onderzoek en de werkzaamheden, nodig voor de bescherming en het beheer van de populaties van alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten alsmede de exploitatie daarvan. » en artikel 10.2. stelt : « Bijzondere aandacht dient uit te gaan naar het onderzoek en de werkzaamheden met betrekking tot de in bijlage V vermelde onderwerpen. [...] ». Met in bijlage V : « (a) Opstelling van de nationale lijst van met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende soorten, met inachtneming van hun geografische verspreiding. [...] ». Ook in de Habitatrichtlijn, artikel 11, is deze verplichting vervat : « De Lidstaten zien toe op de staat van instandhouding van de in artikel 2 bedoelde soorten en natuurlijke habitats, waarbij zij bijzondere aandacht schenken aan de prioritair typen natuurlijke habitats en de prioritair soorten. » De Europese Commissie stelt dat een « goede kennis en inventarisatie van de status van soorten » een basisprincipe is van goed soortenbeleid (9).

Deze verplichting tot inventarisatie en zelfs monitoring (« surveillance ») is volgens het Hof van Justitie fundamenteel voor de effectiviteit van de Habitatrichtlijn, en moet dus omgezet worden op een gedetailleerde, klare en precieze manier. Het is voor een Lidstaat niet voldoende te argumenteren dat de activiteiten van inventarisatie en monitoring feitelijk uitgevoerd worden, om aan te tonen dat er geen omzetting nodig zou zijn in nationale wetgeving. In die situatie laat die nationale regelgeving immers een wettelijke onzekerheid toe (10).

Verdere toelichting. Dat de coördinatietaak met betrekking tot inventarisering toegewezen wordt aan het INBO, strookt met het Besluit van de Vlaamse Regering van 23 december 2005 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap zonder rechtspersoonlijkheid Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. In artikel 3, § 1 van dat besluit van 23 december 2005 worden de taken weergegeven. Relevant voor dit besluit zijn de volgende onderdelen van deze paragraaf : « 6° te zorgen voor de monitoring van de biodiversiteit, het duurzame gebruik van de natuur en van de

milieukwaliteit voor zover dat relevant is voor de natuur en het natuurlijke milieu; » en « 7° periodiek te rapporteren over de toestand van de natuur en het natuurlijke milieu, en over de effecten van het milieubeleid en de mate waarin de vooropgestelde milieubeleidsdoelstellingen werden bereikt, en toekomstverkenningen te maken en de kennis en de monitoring ervan te evalueren. » Artikel 3, § 2 van datzelfde oprichtingsbesluit geeft aan dat deze taken onder meer worden vervuld door onderzoek over de volgende aspecten, relevant voor dit besluit : « 3° populaties en soorten, en hun beheer. De nadruk ligt daarbij op aspecten van verspreiding, aantal veranderingen in de tijd en bio-indicatie, met het oog op bescherming en behoud, duurzaam gebruik en bestrijding en preventie van overlast; » en « 7° de natuurrapportage (NARA) met toestandsbeschrijving, beleidsevaluatie of scenariostudies van de natuur in Vlaanderen. »

Het Instituut voert zelf, binnen het kader van zijn wetenschappelijke opdracht, heel wat inventarisaties uit met betrekking tot soorten. Dit neemt niet weg dat de opdracht groot is, en dat er anderzijds heel wat vrijwilligers zijn die, individueel of via een reeks verenigingen en organisaties, instaan voor het verzamelen van de gegevens in het veld. Het is dus van belang dat er samengewerkt wordt, onder meer opdat de resultaten van al deze inventarisatieactiviteiten samen gebracht kunnen worden en op een gestandaardiseerde manier opgeslagen worden en ontsluitbaar zijn. Daarom wordt er aan het Instituut ook een taak van coördinatie toegeschreven, met het oog op de correcte verzameling, verwerking en interpretatie van de gegevens.

In Vlaanderen wordt er al sinds 1990 werk gemaakt van het opstellen van rode lijsten. Momenteel is er sprake van 16 dergelijke lijsten, welke zijn te raadplegen op de website van het INBO http://www.inbo.be/content/page.asp?pid=BEL_VLA_SOOR_rodelijst. Nieuw is dat rode lijsten nu zouden worden vastgesteld door de minister. Het nut van deze vaststelling is dat er op die manier daadwerkelijk geweten worden welke soorten nu officieel als « uitgestorven », « met uitsterven bedreigd », bedreigd », « kwetsbaar » en zeldzaam worden beschouwd. Het spreekt voor zich dat rode lijsten, eenmaal vastgesteld, als dusdanig moeten worden bekend gemaakt.

Een rode lijst is steeds een momentopname van een voortdurend veranderende situatie. De status van soorten is voortdurend aan verandering onderhevig ten gevolge van allerhande factoren. De waarde van een rode lijst kan pas ten volle geapprecieerd worden wanneer de lijst enerzijds wordt vastgesteld, en anderzijds op gezette tijden wordt geëvalueerd. Daarom voorziet het besluit in een vaststelling door de minister, een tienjaarlijkse evaluatie, een eventuele aanpassing en een hernieuwde vaststellingsbeslissing door de minister.

Toelichting bij artikel 6

Het opzet van dit artikel is om de vergaring van voor het soortenbeleid relevante informatie te regelen die gegenereerd wordt naar aanleiding van vergunnings- en handhavingsactiviteiten.

Daartoe wordt aan het Agentschap voor Natuur en Bos opgedragen om de toevallige vangst of doding van soorten waarbij categorie 3 van Bijlage 1 is aangekruist, te registreren, en om de afwijkingen te registreren die toegestaan worden op grond van het afwijkingsregime van dit besluit.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich, zoals vermeld, bij categorie 3 van Bijlage 1 (het gaat om Europeesrechtelijk prioritaire soorten, bijvangst met betrekking tot specimina van deze soorten moeten geregistreerd worden), artikel 24 (waar significante bijvangst van categorie 3 soorten aangestipt wordt als een mogelijke aanleiding voor extra maatregelen van soortenbehoud), artikel 19 en volgende (de in beginsel singuliere afwijkingen, waarover gegevens moeten worden bijgehouden) en artikel 30 (aanleidingen op grond waarvan een tot een beheerregeling kan worden beslist - de vaststelling van veelvuldig voorkomende afwijkingen van hetzelfde type kan zo'n aanleiding vormen).

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er een verband met artikel 12.4. van de Habitatrichtlijn, eerste zin : « De Lidstaten stellen een systeem in van toezicht op het bij toeval vangen en doden van de diersoorten, genoemd in bijlage IV, letter a). [...] ». De bedoeling van deze bepaling is er voor te zorgen dat exemplaren van deze soorten van het hoogste communautair belang op Europees niveau niet in die mate gevangen of gedood worden dat de populaties binnen de Lidstaat er negatief door beïnvloed worden. De Europese Commissie geeft, bij de bepaling van de Habitatrichtlijn, als voorbeelden het bijhouden van incidenten met walvisachtigen als bijvangst van visserij-activiteiten of van vleermuizen als slachtoffers van windturbines (11).

Deze monitoringsplicht moet wettelijk verankerd worden. Wanneer er geen informatie bestaat over wetgeving die verplicht tot het opvolgen van toevallige bijvangsten van bijlage IV-soorten, dan kan de Europese Commissie niet uitmaken of deze monitoring effectief gebeurt. Op dat moment is er volgens het Hof van Justitie een inbreuk op de Habitatrichtlijn (12).

Een ander verband met Europese regelgeving is dat de toegestane afwijkingen het voorwerp zijn van een verslaggevingsplicht ten aanzien van de Europese Commissie. Zo gebiedt artikel 16.2. van de Habitatrichtlijn : « De Lidstaten zenden de Commissie om de twee jaar een verslag toe conform het door het comité opgestelde model over de op grond van lid 1 toegestane afwijkingen. ». Registratie van deze afwijkingen is dus noodzakelijk.

Verdere toelichting. Dat deze taken toegewezen worden aan het Agentschap voor Natuur en Bos, strookt met het Besluit van de Vlaamse Regering van 23 december 2005 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap zonder rechtspersoonlijkheid Agentschap voor Natuur en Bos. In artikel 3, § 1 van dat besluit van 23 december 2005 worden de taken weergegeven. Relevant voor dit besluit zijn de volgende onderdelen van deze paragraaf : « 4° de biologische diversiteit te bevorderen, ook in buitengewestelijke context; », « 6° een duurzaam en planmatig faunabeheer uit te voeren; » en « bij te dragen aan de beleidsvoorbereiding, [...] ». In artikel 3, § 2 van het oprichtingsbesluit wordt weergegeven op welke wijze het Agentschap deze taken invult. Relevant voor dit besluit zijn de volgende onderdelen van deze paragraaf : « 1° gegevens en informatie te verzamelen, te beoordelen en te verwerken door : (a) gegevens met betrekking tot natuur, natuurlijk milieu, bos, groen en faunabeheer te verzamelen; (b) gegevens over de relevante factoren van milieuverstoring met betrekking tot deze materies te verzamelen; (d) de gegevens, vermeld in punt a), b) en c) te beoordelen; (e) de gegevens, vermeld in punt a), b) en c) en informatie te verwerken met het oog op het rapporteren en informeren hierover; », maar ook « 6° op een gestructureerde en zichtbare wijze een methodiek te ontwikkelen en toe te passen voor de soortenbescherming; Daarbij behoort tevens een verantwoord beheer van de genetische diversiteit; » en « 8° adviezen uit te brengen over plannen, programma's, acties en vergunningen die betekenisvolle effecten kunnen hebben op het natuurlijk milieu en op bos, groen en het faunabeheer; ».

Toelichting bij artikel 7

Het opzet van dit artikel is om de medewerking te verzekeren van andere overheidsorganen bij het genereren van voor soortenbeleid relevante informatie.

Daartoe wordt aan elke administratieve overheid opgedragen om, op eenvoudig verzoek of uit eigen beweging, alle ontsluitbare nuttige informatie en kennis ter beschikking te stellen met het oog op de opmaak van in dit hoofdstuk opgelegde inventarisaties en registraties.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij de overige artikelen in dit hoofdstuk.

Als verdere toelichting kan er gewezen worden op het verband met de wetgeving op de openbaarheid van bestuur, waarvan deze bepaling een toespitsing vormt met betrekking tot communicatie tussen overheden.

Toelichting bij artikel 8

Het opzet van dit artikel is om de op grond van dit hoofdstuk verzamelde beleidsrelevante informatie ook daadwerkelijk beleidsrelevant te maken.

Daartoe wordt er bepaald dat deze informatie op regelmatige tijdstippen actief publiek moet worden gemaakt, en daarnaast ook permanent publiek consulteerbaar moet zijn. Met dit laatste wordt aan de burger de basis geboden om meer inzicht te krijgen in zijn rechten en plichten ten aanzien van beschermingswaardige soorten. Bovendien wordt er in artikel 8 bepaald dat het Agentschap ten minste elke vijf jaar aan de minister voorstellen voorlegt van bijstelling inzake de lijsten van Bijlage 1 of de er in opgenomen categorisering, en van Bijlage 3, en dit op basis van de op grond van dit hoofdstuk bekomen informatie en rekening houdende met de verplichtingen die voortvloeien uit de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn of het Verdrag van Bern. Vanwege de opname van bijlage 3 - met afwijkingen op basis van melding - wordt opgelegd dat de eerste evaluatie gebeurt binnen het jaar na vaststelling van het soortenbesluit. De minister is er toe gehouden om, op basis van deze evaluaties, beleidsvoorstellen te doen.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij de vorige artikelen in dit hoofdstuk - die het materiaal aanleveren op basis waarvan de operaties van dit artikel kunnen gebeuren. Ook is er een verband met onder meer artikel 9 (waar de relevantie van de eerste drie categorieën van Bijlage 1 gevestigd wordt) en artikel (dat noodzaak tot specifieke rechtvaardigingsgronden voor beheerregelingen met betrekking tot beschermde soorten).

Ten aanzien van de Europese en internationale regelgeving bestaat dat de « fine-tuning » van de inhoud van dit besluit op regelmatige basis dient te gebeuren, onder meer rekening houdende met de actuele stand van uitvoering van Europese verplichtingen.

Verdere toelichting. Het is noodzakelijk om een artikel te voorzien waarin het mogelijk wordt gemaakt om regelmatig en op grond van feitelijke vaststellingen de inhoud van de bijlagen bij het besluit te wijzigen. De bedoeling is om op gezette tijdstippen na te gaan of de inhoud van de bijlagen nog beantwoordt aan de eigentijdse noden die heersen op vlak van soortenbescherming en soortenbeheer in Vlaanderen. Een verandering van de rode lijst status van een bepaalde, voorheen niet in bijlage 1 opgenomen of als beschermenswaard aangeduide soort kan tot gevolg hebben dat bv. categorie 1 van Bijlage 1 van dit besluit kan worden aangekruist bij deze soort.

De basis van dit mechanisme ligt dus bij feitelijke vaststellingen. Dit is een verschil met de regeling van artikel 4, waar de basis gevormd wordt door letterlijke wijzigingen in internationale verplichtingen (een soort krijgt een veranderde aanduiding op lijsten).

Het Agentschap dient een voorstel in, gebaseerd op een vijfjaarlijks uit te voeren evaluatie - waarbij deze vijf jaar opgevat wordt als een termijn van orde. Deze opdracht strookt met artikel 3, § 1, 4° en 5°, artikel 3, § 2, 1° en artikel 3, § 4, 1° van het oprichtingsbesluit van het Agentschap van 23 december 2005. De beslissing om tot een wijziging over te gaan wordt uiteindelijk bij de Vlaamse Regering gelegd. Dit is een tweede verschil met de regeling van artikel 4, waar de beslissingsmacht bij de minister wordt gelegd.

HOOFDSTUK 3. — Soortenbescherming

Het opzet van dit hoofdstuk is om de kern van het soortenbeleid - de soortenbescherming - juridisch vast te stellen. In de drie afdelingen wordt achtereenvolgens weergegeven welke soorten bescherming genieten onder het besluit, welke verbodsbepalingen gelden ten aanzien van deze beschermde soorten inclusief de toegelaten afwijkingsgronden, en tenslotte welke actieve beschermingsmaatregelen er kunnen worden genomen voor beschermde soorten.

Het uitvaardigen van verbodsbepalingen is de traditionele modus waarmee de overheid in het soortenbeleid optreedt. Daarmee worden bepaalde handelingen, activiteiten of handelwijzen verboden ten aanzien van specimens van beschermde soorten. Gedurende het grootste deel van de geschiedenis van het soortenbeleid, met name sinds de negentiende eeuw, ging het vooral om dergelijke verbodsbepalingen. Het gaat hierbij dus eerder om een « passieve soortenbescherming », in vergelijking met een « actieve soortenbescherming », dat betrekking heeft op effectieve maatregelen ten bate van een beschermde soort.

In de loop der decennia is immers duidelijk geworden dat men er niet mee kan volstaan om louter de individuele specimens van een soort en haar nesten te beschermen, ten einde een goede staat van instandhouding te bereiken. Een op het niveau van individuele specimens beschermde soort zal immers nog steeds niet beschermd zijn tegen oppervlaktmatige of milieukundige verslechtering van haar leefgebied. Het omgekeerde geldt echter ook : het enkel beschermen van het leefgebied van een soort, wanneer de individuen van die soort tegelijkertijd vogelvrij zijn en blootstaan aan vangst- of dodingsactiviteiten of andere vernietiging volstaat evenmin.

De conclusie is dat beide types van bescherming - « passieve » en « actieve » - nodig zijn om op afdoende wijze een beschermingswaardige soort te gaan beschermen.

Afdeling 1. — Beschermde soorten

Toelichting bij artikel 9

Het opzet van afdeling 1, « beschermde soorten », en meteen ook van het enige artikel ervan, is om het bereik van de beschermingsregeling van dit hoofdstuk vast te stellen.

Daartoe worden er, uit het toepassingsgebied zoals weergegeven in artikel 2, een aantal soorten geselecteerd die bescherming genieten onder het besluit met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer. Deze soorten worden aangekruist bij de categorieën 1, 2 of 3 van Bijlage 1 van het besluit. Daaraan wordt toegevoegd alle andere soorten die Europeesrechtelijk of verdragsrechtelijk bescherming vereisen, zij het dat ze over het algemeen als uitheems moeten aangestipt worden. Tot slot wordt aangestipt dat het geen belang heeft in welke levensfase specimens van beschermde soorten zich bevinden, om van bescherming te kunnen spreken.

Een korte toelichting in verband met Bijlage 1 is hier op zijn plaats. Deze bijlage bevat enerzijds een lijst van soorten (de linkerkolom) en is anderzijds onderverdeeld in vijf categorieën (de eerste rij, als markering voor de overige kolommen). Elke soort uit de linkerkolom wordt aldus telkens toegewezen aan één of meerdere categorieën, door aankruising, in de rij bij die soort, van een « x » in de gepaste categorie of kolom. De opname van een soort in één of meer van de eerste drie van deze categorieën betekent dat ten aanzien van deze soort bepaalde beschermingsbepalingen van kracht zijn.

Het verband met andere bepalingen in het besluit bestaat er in dat hier vooral het belang van de betekenis van de categorieën 1, 2 en 3 van Bijlage 1 tot uiting komt.

Een ander verband met andere bepalingen in het besluit zit bij artikel 1, 1° - 3°, waarin de begrippen « soort », « inheemse soort » en « uitheemse soort » gedefinieerd worden. In artikel 1, 5° is het begrip « specimen » gedefinieerd. Er is ook een verband met artikel 4 en 8, op grond waarvan de bijlagen en de categorisering in de bijlagen kan worden bijgesteld. Dit betekent dat het bereik van de beschermingsbepalingen kan worden aangepast op bijkomende nieuwe inzichten of internationaalrechtelijke ontwikkelingen.

Het verband met de Europese en multilaterale regelgeving bestaat er in dat de selectie van het overgrote deel van de soorten die in de bijlagen opgenomen zijn, voortkomt uit specifieke internationale verplichtingen, en dan vooral de verplichtingen inzake soortenbescherming of soortenbehoud die aan Europese Lidstaten worden opgelegd door de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn :

- Een eerste reeks Europees relevante soorten die in de beschermingscategorieën van Bijlage 1 opgenomen is, betreft alle inheemse vogelsoorten die van nature in het wild leven op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie. Artikel 1 van de Vogelrichtlijn bepaalt immers : « Deze richtlijn heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. » (13) en artikel 5 van de Vogelrichtlijn bepaalt : « Onverminderd de artikelen 7 en 9 nemen de Lidstaten de nodige maatregelen voor de invoering van een algemene regeling voor de bescherming van alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten ». De Vogelrichtlijn bevat aldus zelf geen lijst van soorten die onder deze beschrijving vallen, maar de Europese Commissie heeft wel een dergelijke lijst laten opmaken (14). Deze lijst bevat alle soorten die in een wilde staat op het Europese grondgebied van de Europese Unie zijn waargenomen (tot juni 1999). Het gaat in eerste instantie om soorten die op regelmatige basis in dit gebied tot broeden komen, doortrekken of overwinteren, maar ook om dwaalgasten die slechts zeer sporadisch en op toevallige wijze in de Europese Unie terecht komen. Vermits alle Europese vogelsoorten beschermd moeten worden, worden alle inheemse vogelsoorten ondergebracht onder categorie 2 van Bijlage 1.
- Een tweede reeks Europees relevante soorten die in de beschermingscategorieën van Bijlage 1 is opgenomen, betreft, op vergelijkbare wijze, de inheemse dier- en plantensoorten die vermeld zijn in bijlage II van de Habitatrichtlijn, maar niet in bijlage IV van de Habitatrichtlijn (het gaat om een beperkt aantal vissoorten en enkele soorten ongewervelden) (15). De Habitatrichtlijn legt evenwel niet uitdrukkelijk op dat ten aanzien van deze soorten rechtstreekse bescherming moet worden voorzien. De Habitatrichtlijn legt wel op dat er te dien aanzien speciale beschermingszones (de zgn. « Habitatrichtlijngebieden ») moeten worden aangeduid. Het centrale doel blijft echter het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van de soorten van de bijlagen. Het zou dan ook geen zin hebben om voor bijlage II soorten extensieve investeringen te gaan doen inzake de bescherming van de leefgebieden ervan door middel van speciale beschermingszones, om daarna toe te laten dat de specimens van deze soorten zonder meer vernietigd zouden worden. Hieruit volgt dat er voor wordt gekozen om ten aanzien van de inheemse soorten die enkel voorkomen in Bijlage II van de Habitatrichtlijn rechtstreekse bescherming te voorzien op grond van dit besluit. Deze worden, net zoals vorige reeks, aangeduid in categorie 2 van Bijlage 1 van dit besluit.
- Een derde reeks Europees relevante soorten die in de beschermingscategorieën van Bijlage 1 is opgenomen hangt samen met bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Artikel 12 en artikel 13 van de Habitatrichtlijn leggen een rechtstreekse bescherming op ten aanzien van soorten die voorkomen op Bijlage IV van de richtlijn, en dit op het hele grondgebied van een Lidstaat : « De Lidstaten treffen de nodige maatregelen voor de instelling van een systeem van strikte bescherming van de in bijlage IV, letter a), vermelde diersoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied, waarbij een verbod wordt ingesteld op : [...] » en « De Lidstaten treffen de nodige maatregelen voor de instelling van een systeem van strikte bescherming van de in bijlage IV, letter b), vermelde plantensoorten, waarbij een verbod wordt ingesteld op : [...] ». De inheemse soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn werden aangeduid onder categorie 3 van Bijlage 1.
- Als contrast, maar verband houdende met de Europeesrechtelijk beschermingswaardige soorten, moet er melding gemaakt worden van een reeks soorten die opgenomen is in de beschermingscategorieën van Bijlage 1, zonder dat er daartoe een verplichting bestaat op grond van de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn. Het gaat om soorten die reeds een beschermd statuut hadden op basis van het Koninklijk Besluit van 16 februari 1976 houdende maatregelen ter bescherming van bepaalde in het wild groeiende plantensoorten, het Koninklijk Besluit van 22 september 1980 houdende maatregelen, van toepassing in het Vlaamse Gewest, ter bescherming van bepaalde in het wild levende inheemse diersoorten, die niet onder de toepassing vallen van de wetten en besluiten op de jacht, de riviervisserij en de vogelbescherming of het Koninklijk Besluit van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest. Dit beschermd statuut wordt over het algemeen gecontinueerd. Het lijkt immers niet opportuun om de bescherming van deze soorten op te geven omwille van het standstill-beginsel dat opgenomen is in het Natuurdecreet, alsook wegens het gevoelsargument dat nogal eens verbonden is aan deze soorten, zoals in het geval van de egel en de rode eekhoorn. Bovendien worden er aan deze lijst nog een reeks met uitsterven bedreigde insectensoorten toegevoegd. De inheemse soorten die bescherming genieten zonder dat er daartoe een Europeesrechtelijke verplichting bestaat, werden aangeduid onder categorie 1 van Bijlage 1.

Verdere toelichting is nog nodig bij de bepaling dat de beschermingsbepalingen van dit hoofdstuk van toepassing zijn op alle specimens van de beschermde soorten, ongeacht de levensfase waarin deze specimens zich bevinden. Deze bepaling is geïnspireerd op de Habitatrichtlijn, art. 12.3. : « De in lid 1, letters a) en b), en in lid 2 opgenomen verbodsbepalingen gelden ongeacht de levensfase waarin de in dit artikel bedoelde dieren zich bevinden. », en art. 13.2. : « De in lid 1, letters a) en b), opgenomen verbodsbepalingen gelden ongeacht de fase van de biologische cyclus waarin de in dit artikel bedoelde planten zich bevinden ». Uit de wijze van opmaak van de Vogelrichtlijn valt af te leiden dat daar hetzelfde bedoeld wordt.

Tot slot moet er nog aangestipt worden dat « beschermde soorten » in principe niet alleen over diersoorten of plantensoorten hoeft te gaan, of, omgekeerd, dat ook « andere organismen », zoals korstmossen of zwammen, opgenomen moeten kunnen worden. In het kader van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn is er wel alleen maar sprake van plantensoorten en diersoorten. Vandaar dat er in Bijlage 1 aan het einde wel een mogelijkheid opengelaten is voor « korstmossen » en voor « zwammen ».

Afdeling 2. — Verbodsbepalingen

Het opzet van deze afdeling is om de verbodsbepalingen te omschrijven met betrekking tot de bescherming van beschermingswaardige soorten. Met het oog op duidelijkheid en overzichtelijkheid is deze afdeling ingedeeld in zes onderafdelingen.

De eerste vijf onderafdelingen geven weer welke verbodsbepalingen specifiek respectievelijk gelden met betrekking tot specimens van beschermde soorten, met betrekking tot bezit en handel, ten aanzien van nesten, rustplaatsen en voortplantingsplaatsen van beschermde soorten, ten aanzien van bepaalde middelen, installaties en methoden en met betrekking tot het introduceren van dieren en planten in het wild. De verbodsbepalingen zijn in elk van de vijf onderafdelingen voldoende specifiek om telkens een aparte behandeling te rechtvaardigen. Vier van de vijf onderafdelingen bevatten telkens een artikel (dat de verbodsregeling vestigt) en een tegenartikel (dat het bereik van de verbodsregeling inperkt of nuanceert).

De zesde en laatste onderafdeling geeft welke afwijkingmogelijkheden bestaan met betrekking tot de in de vijf vorige onderafdelingen gestelde verbodsbepalingen. Onder bepaalde omstandigheden kan het immers nodig en gerechtvaardigd zijn om af te wijken van het beschermingsprincipe. Een strikt beschermingsregime, waarvan onder geen beding kan worden afgeweken, zou in de praktijk tot op zijn minst vervelende, en in bepaalde gevallen onmogelijke situaties leiden. Dat wordt ook erkend in de beide Europese richtlijnen die aan de basis liggen van dit besluit inzake soortenbescherming en soortenbeheer.

Onderafdeling 1. — Verbodsbepalingen ten aanzien van specimens van beschermde dieren en planten

Toelichting bij artikel 10

Het opzet van dit artikel is om specimens van de beschermde soorten door verbodsbepalingen te vrijwaren van vernietigende of versturende handelingen.

Daartoe wordt er, in verband met de specimens van beschermde diersoorten, een verbod ingesteld op het opzettelijk doden, het opzettelijk vangen, of het opzettelijk en wezenlijk verstoren, in het bijzonder tijdens de perioden van de voortplanting, de afhankelijkheid van de jongen, de overwintering en tijdens de trek. Bovendien wordt er verboden de eieren van die beschermde diersoorten opzettelijk te vernielen, te beschadigen of te verzamelen. Ook in verband met specimens van beschermde plantensoorten wordt er een verbod ingesteld op het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen, vernielen of verplanten ervan.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij artikel 1, 5° (definitie « specimen »), artikel 1, 6° (definitie « eieren »), artikel 9 (definitie « beschermde soorten »), artikel 11 (algemene uitzonderingsgronden en nuanceringen bij artikel 10), artikel 19 en volgende (het systeem dat de standaard afwijkingmogelijkheden vestigt), artikel 25, tweede en derde lid (in het kader van actieve soortenbescherming), artikel 28 en volgende (onder meer bijkomende dodingsmogelijkheden in het kader van een beheerregeling), artikel 35 (afwijking ten behoeve van erkend opvangcentrum dat voldoet aan werkingsvoorwaarden van Bijlage 4) en artikel 41 en volgende (vrijstelling voor de vogelhouderij).

Het verband met de Europese regelgeving bestaat er in dat de inhoud van dit artikel op een vrij letterlijke wijze gebaseerd is op fragmenten van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Minieme verschillen in bewoordingen zijn te wijten aan het feit dat er is naar gestreefd om de bepalingen zo gebald en zo duidelijk mogelijk weer te geven.

- Artikel 5 van de Vogelrichtlijn bepaalt, wat de bescherming van specimens van vogelsoorten betreft : « Onverminderd de artikelen 7 en 9 nemen de Lidstaten de nodige maatregelen voor de invoering van een algemene regeling voor de bescherming van alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten; deze maatregelen omvatten met name de volgende verbodsbepalingen : (a) een verbod om, ongeacht de gebruikte methode, opzettelijk de bedoelde vogels te doden of te vangen; [...] (c) een verbod om in de natuur eieren van deze vogels te rapen en deze - zelfs leeg - in bezit te hebben; (d) een verbod om deze vogels, met name gedurende de broedperiode, opzettelijk te storen, voor zover een dergelijke storing, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn, van wezenlijke invloed is; [...] ». ».
- Artikel 12.1. van de Habitatrichtlijn bepaalt, wat de bescherming van specimens van andere diersoorten dan vogelsoorten betreft : « De Lidstaten treffen de nodige maatregelen voor de instelling van een systeem van strikte bescherming van de in bijlage IV, letter a), vermelde diersoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied, waarbij een verbod wordt ingesteld op : (a) het opzettelijk vangen of doden van in het wild levende specimens van die soorten; (b) het opzettelijk verstoren van die soorten, vooral tijdens de perioden van voortplanting, afhankelijkheid van de jongen, overwintering en trek; (c) het opzettelijk vernielen of rapen van eieren in de natuur; [...] ». ».
- Artikel 13.1. van de Habitatrichtlijn bepaalt, wat de bescherming van specimens van planten betreft : « De Lidstaten treffen de nodige maatregelen voor de instelling van een systeem van strikte bescherming van de in bijlage IV, letter b), vermelde plantensoorten, waarbij een verbod wordt ingesteld op : (a) het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van specimens van de genoemde soorten in de natuur, in hun natuurlijke verspreidingsgebied; [...] ». ».

Enkel het verbod op het verplanten komt niet voort uit de Habitatrichtlijn; dit verbod is overgenomen uit artikel 2, tweede lid, 1°, van het Koninklijk Besluit van 16 februari 1976 houdende maatregelen ter bescherming van bepaalde in het wild groeiende plantensoorten, dat bepaalt ten aanzien van « de plantensoorten vermeld in bijlage A » dat het verboden is deze te plukken, te vernielen, te verplanten. Artikel 3, derde lid van datzelfde koninklijk besluit bepaalt, ten aanzien van die plantensoorten vermeld in bijlage B (deze die worden beschermd voor wat hun ondergrondse delen betreft tot en met de wortelhals), dat verboden is de relevante plantendelen « te ontgraven, te verplanten, uit te trekken of te verminken ». Aangezien het een relevant verbod lijkt te zijn met het oog op afdoende plantenbescherming, en mede vanuit het in het Natuurdecreet en het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid gevestigde stand-still-beginsel is dit verbod op verplanten overgenomen in dit besluit.

Opdat er sprake kan zijn van « opzet », moet er, volgens het Hof van Justitie, bewezen worden dat de verantwoordelijke voor de handeling de bedoeling had het betrokken specimen van een beschermde soort te vangen of te doden, of althans minstens de mogelijkheid van een dergelijke vangst of doding accepteerde (16). Deze interpretatie wordt ook gevolgd door de Europese Commissie met betrekking tot de bepalingen van artikel 12 van de Habitatrichtlijn (17).

Algemene verbodsbepalingen of gebiedsgerichte beschermingsmaatregelen zijn niet voldoende als er specifieke handelingen moeten voorkomen worden. Het Hof van Justitie kwam tot de bevinding dat het instellen van een nationaal park over het broedgebied van de zeeschildpad *Caretta caretta* niet afdoende was, indien er nog, op het strand waar deze zeeschildpadden hun eieren deponeren, het regelmatige gebruik van recreatieve motorvoertuigen toegelaten werd, vermits deze motorvoertuigen verstoring als effect hebben. Dit wettelijke kader was er dus niet toe in

staat te verzekeren dat er een strikte bescherming zou zijn van die zeeschildpadden tegen verstoring tijdens het voortplantingseizoen. Dat de soort er zelf de afgelopen 15 jaar niet op scheen achteruit gegaan te zijn, deed niets af aan deze bevinding. Er was in dit geval nood aan specifieke verbodsmaatregelen om die verstoring te voorkomen (18).

De vereiste dat de verstoring « wezenlijk » moet zijn (§ 1, eerste lid, 3° van het artikel) komt voort uit de Vogelrichtlijn, artikel 5 (« gelet op de doelstellingen van deze richtlijn, van wezenlijke invloed »). Met « wezenlijk » in verband met de doelstellingen van de richtlijn » wordt bedoeld dat het moet gaan om een aanzienlijke verstoring die een significante impact kan hebben op de staat van instandhouding van een soort in een Lidstaat. Met andere woorden : het verstoren van een exemplaar of een kleine groep van exemplaren is geen verboden handeling, het verstoren van een grote groep exemplaren in een belangrijk gebied voor de soort in de Lidstaat is dat wel. Enige ruimte voor interpretatie zal in bepaalde concrete situatie onvermijdelijk zijn. Artikel 12 van de Habitatrichtlijn vermeldt niet dat deze verstoring wezenlijk moet zijn. De Europese Commissie geeft echter aan dat er hier ook enige ruimte voor interpretatie bestaat (19). Verstoring zoals vermeld in artikel 12 van de Habitatrichtlijn dient volgens de Commissie veeleer te worden gezien als verstoring die significant is op het niveau van een populatie, hetzij lokaal, hetzij op het niveau van een Lidstaat. Sporadische verstoring van een beschermd specimen, zonder een effectieve blijvende negatieve impact op de populatie, vormt dus geen inbreuk op de richtlijn. Bovendien is het zo dat sommige soorten minder verstoringsgevoelig zijn dan andere soorten, en de gevoeligheid voor verstoring kan bovendien ook variëren binnen dezelfde soort, waarbij bepaalde individuen gevoeliger zijn dan andere, of waarbij een soort in bepaalde tijden van het jaar gevoeliger is dan op andere momenten. Uit dit alles mag worden afgeleid dat de interpretatie dat de verbodsbepaling betrekking heeft op « wezenlijke » verstoring ook kan worden aangehouden voor soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief deze van categorie 3 van Bijlage 1 (dit zijn de inheemse, strikt te beschermen soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn). Omdat in het Natuurdecreet er een definitie opgenomen staat van « betekenisvolle verstoring » (artikel 2, 31°), wordt er qua terminologie voor het zelfde begrip gekozen - en meteen is er ook een definitie gegeven van het begrip.

Verder zijn volgende toelichtingen belangrijk :

- Ten aanzien van de vereiste dat de handelingen « opzettelijk » moeten zijn, is de door het Hof van Justitie opgelegde interpretatie gelijklopend met het zgn. « rechtstreeks algemeen opzet » uit het Belgische strafrecht, d.w.z. een opzettelijke handeling is ook de handeling die gesteld wordt door een persoon die redelijkerwijze verwacht mag worden te weten, gelet op de algemene praktijk, dat zijn daad zal leiden tot een bepaald negatief gevolg (i.e. hier ten aanzien van een beschermingswaardige soort), maar die toch die daad wil stellen of die bewust de gevolgen van zijn daad aanvaardt, ook al zijn die niet het doel van de handeling.
- Met « verplanten » wordt uiteraard « opzettelijk verplanten » bedoeld (men kan niet onopzettelijk verplanten), vandaar dat daar het woord « opzettelijk » niet toegevoegd wordt.

Toelichting bij artikel 11

Het opzet van dit artikel is om uitzonderingen en nuances aan te brengen bij de onder vorig artikel ontwikkelde verbodsbepalingen.

Daartoe worden er, in de eerste paragraaf, een aantal algemene vrijstellingen op de verbodsbepalingen gedefinieerd. De soorten van categorie 1 worden uitgesloten van het bereik van de gestelde verbodsbepalingen, wanneer het gaat om handelingen die plaatsgrijpen in zones met planologische bestemmingen waarin deze handelingen mogen plaatsgrijpen. Met deze bepaling wordt de inhoud van artikel 9 van het Natuurdecreet overgenomen in dit soortenbesluit - voor zover althans het gaat om soorten die niet Europeesrechtelijk te beschermen zijn. Een tweede vrijstelling betreft beheerwerkzaamheden die geen nadelige invloed hebben op de staat van instandhouding van de populaties van de betrokken soorten.

Daarnaast wordt er, in een tweede paragraaf, iets verbijzonderd inzake de tegenstelling « opzettelijk » / « onopzettelijk », vanuit het gegeven dat vele zeldzame planten- en diersoorten niet gekend zijn en dat er redelijkerwijze van de rechtsonderhorige niet kan verlangd worden dat die als een volleerd bioloog alle specimen van zeldzame planten en dieren kan onderscheiden.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich bij artikel 1, 5° (definitie van « specimen ») en bij artikel 10. Er is ook een verband met artikel 19 en volgende : wil men een handeling die valt onder de verbodsbepalingen van artikel 10 toch laten doorgaan, en men valt niet onder de vrijstelling van artikel 11, dan moet men toevlucht zoeken tot de afwijkingsregeling van artikel 19.

Ten aanzien van de Europese regelgeving situeert het verband zich hierin, dat het generiek afwijken van de beschermingsregeling omwille van bepaalde ruimtelijke bestemmingen kan niet als niet conform beschouwd worden aan de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn. Deze twee richtlijnen staan deze afwijkingsgrond niet toe. Vermeldenswaard in dat verband is dat het Hof van Justitie oordeelde dat het een Lidstaat niet toegestaan is te voorzien in een afwijking van de principiële bescherming van vogelsoorten (zoals bedoeld in art. 5 van de Vogelrichtlijn) voor gevallen waarbij « het normale landgebruik inzake landbouw, bosbouw en visserij wordt uitgeoefend » (20).

Als bijkomende toelichting moet er, voor het geheel van artikel 11, verwezen worden naar de zorgplicht uit artikel 14 van het Decreet van 21 oktober 1997 op het Natuurbehoud en het Natuurlijk Milieu : « Iedereen die handelingen verricht of hiertoe de opdracht verleent, en die weet of redelijkerwijze kan vermoeden dat de natuurelementen in de onmiddellijke omgeving daardoor kunnen worden vernietigd of ernstig geschaad, is verplicht om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijze van hem kunnen worden gevergd om de vernietiging of de schade te voorkomen, te beperken of indien dit niet mogelijk is, te herstellen. De Vlaamse Regering kan een code van goede natuurpraktijk vaststellen die de in het voorgaande lid bedoelde zorgplicht verduidelijkt ». Het is evenwel pas wanneer er een dergelijke code voorligt met betrekking tot een bepaald activiteitentype, dat deze zorgplicht voldoende duidelijk is omschreven voor dat activiteitentype.

Artikel 11, § 1, eerste lid vormt, zoals gezegd, een parafraze van artikel 9 van het Decreet van 21 oktober 1997 op het Natuurbehoud en het Natuurlijk Milieu : een verbodsbepaling van soortenbeleid kan - ten aanzien van niet Europeesrechtelijk beschermde soorten - geen beperkingen vaststellen die absoluut werken of die handelingen verbieden of onmogelijk maken die overeenstemmen met de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening, noch de realisatie van die plannen en hun bestemmingsvoorschriften verhinderen. Deze bepaling is relevant ten aanzien van de soorten van categorie 1 van Bijlage 1, vermits deze soorten beschermd worden omwille van hun Vlaamse relevantie en bedreigde status.

Artikel 11, § 1, tweede lid laat het uitvoeren van de verboden handelingen wel toe wanneer het gaat om beheerwerkzaamheden die geen nadelige invloed hebben op de staat van instandhouding van de populaties van de betrokken, beschermde soorten. Hier wordt een negatieve impact op het niveau van specimen aanvaard op voorwaarde van een positieve impact op het niveau van de populatie.

Artikel 11, § 2 stipt aan dat een redelijk gebrek aan kennis (d.w.z. voor zover aanvaardbaar in de context van de zorgplicht van artikel 14 van het Natuurdecreet) kan aangenomen worden als grond om te spreken van een onopzettelijke handeling.

Onderafdeling 2. — Verbodsbepalingen betreffende bezit, vervoer en handel

Toelichting bij artikel 12

Het opzet van dit artikel is om de in het wild levende specimens van beschermde soorten, die dus niet in het eigendoms- en handelscircuit voorkomen, door verbodsbepalingen daar ook uit te houden.

Daartoe wordt het in bezit hebben, het vervoeren, het verhandelen of ruilen of het te koop of in ruil aanbieden van specimens of eieren van beschermde diersoorten of van specimens van beschermde plantensoorten verboden.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij artikel 1, 5° (definitie « specimen »), artikel 1, 6° (definitie « eieren »), artikel 9 (definitie « beschermde soorten »), artikel 13 (algemene uitzonderingsgronden en nuanceringen bij artikel 12), artikel 19 en volgende (systeem betreffende normale afwijkingmogelijkheid), artikel 25, tweede en derde lid (mogelijkheid bijkomende afwijkingen, resp. verbodsbepalingen in het kader van actieve soortenbescherming), artikel 28 en volgende (onder meer bijkomende mogelijkheden tot bezits- en handelsbeperking in het kader van een beheerregeling met betrekking tot invasieve soorten), artikel 35 (afwijking ten behoeve van erkend opvangcentrum dat voldoet aan werkingsvoorwaarden van Bijlage 4) en artikel 41 en volgende (vrijstelling voor de vogelhouderij of vogelhandel).

In artikel 9 wordt « beschermde soorten » ook uitgebreid tot alle, i.e. ook de niet in bijlage 1 opgenomen maar Europeesrechtelijk te beschermen, Europese vogelsoorten of andere op basis van bijlage IV van de Habitatrichtlijn te beschermen uithemse dier- of plantensoorten, evenals de soorten van Bijlage II van het Verdrag van Bern. Deze uitbreiding is het meest relevant in de context van de verbodsbepaling van artikel 12.

Ten aanzien van de Europese regelgeving situeert het verband zich als volgt :

- Artikel 5 van de Vogelrichtlijn bepaalt : « Onverminderd de artikelen 7 en 9 nemen de Lidstaten de nodige maatregelen voor de invoering van een algemene regeling voor de bescherming van alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten; deze maatregelen omvatten met name de volgende verbodsbepalingen : [...] (e) een verbod om vogels te houden van soorten die niet mogen worden bejaagd of gevangen. » en artikel 6.1. van de Vogelrichtlijn gebiedt : « Onverminderd het bepaalde in de leden 2 en 3 verbieden de Lidstaten voor alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten de verkoop, het vervoer voor verkoop en het in bezit hebben voor verkoop alsmede het ten verkoop aanbieden van levende en dode vogels alsmede van gemakkelijk herkenbare delen van deze vogels of op uit deze vogels verkregen producten. ».
- Artikel 12.2. van de Habitatrichtlijn, gebiedt : « Met betrekking tot deze soorten verbieden de Lidstaten het in bezit hebben, vervoeren, verhandelen of ruilen en het te koop of in ruil aanbieden van aan de natuur onttrokken specimens, [...] » en artikel 13.1. van de Habitatrichtlijn bepaalt : « De Lidstaten treffen de nodige maatregelen voor de instelling van een systeem van strikte bescherming van de in bijlage IV, letter b), vermelde plantensoorten, waarbij een verbod wordt ingesteld op : [...] (b) het in bezit hebben, vervoeren, verhandelen of ruilen en het te koop of in ruil aanbieden van aan de natuur onttrokken specimens van de genoemde soorten, [...] ».

Verdere toelichting. Het in dit artikel ingesteld bezits- en handelsverbod is niet in strijd met de intra-Belgische bevoegdheidsverdeling, vermits hier bezit en handel geregeld wordt die binnen de grenzen van het Vlaamse Gewest plaatsvinden.

Toelichting bij artikel 13

Het opzet van dit artikel is om uitzonderingen en nuances aan te brengen bij de onder vorig artikel ontwikkelde verbodsbepalingen.

Daartoe wordt er vrijstellingen met betrekking tot de in de vorige artikelen ontwikkelde verboden voorzien

- met betrekking tot het in bezit hebben of vervoeren van - zeer kleine aantallen; richtgetal maximaal tien exemplaren per soort - opgezette specimens van beschermde dieren voor zover dat kennelijk educatief of wetenschappelijke doelen dient, of voor zover zij voor 1 november 1972 werden geïsoleerd als zijnde in regelmatig bezit;
- met betrekking tot specimens van soorten waarbij categorie 5 van Bijlage 1 is aangekruist, op voorwaarde dat er kan worden aangetoond dat zij op geoorloofde wijze werden verkregen buiten het Vlaamse Gewest, maar op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie, en dat deze specimens er op een geoorloofde wijze zijn gedood of gevangen of op een andere geoorloofde wijze zijn verkregen.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich bij artikel 1, 5° (definitie « specimen ») en bij artikel 12.

Ten aanzien van de Europese regelgeving kan gesteld worden dat de algemene vrijstelling onder 1° moet begrepen worden als voortvloeiend uit de afwijkingregeling van artikel 9.1. (b) van de Vogelrichtlijn en van artikel 16.1 (d) van de Habitatrichtlijn, met name een vrijstelling omwille van onderzoek en onderwijs. In essentie gaat het om een bestendiging van een bestaande, wettelijk aanvaarde praktijk en een blijvende legalisatie van voorheen in het bezit zijnde opgezette specimens.

De vrijstelling onder 2° vloeit voort uit artikel 6.2 van de Vogelrichtlijn : « Voor de in bijlage III/1 vermelde soorten zijn de in lid 1 bedoelde activiteiten [i.e. verkoop, vervoer voor verkoop, het in bezit hebben voor verkoop, het te koop aanbieden] niet verboden indien de vogels op geoorloofde wijze zijn gedood of gevangen of op een andere geoorloofde manier zijn verkregen ». De bedoeling van dit artikel is om de handel en het vervoer van een aantal populaire jachtvogels toe te laten. De Bijlage III/1 van de Vogelrichtlijn bevat zeven vogelsoorten. Vier hiervan - met name Wilde eend, Patrijs, Fazant en Houtduif - vallen, voor wat handel en vervoer betreft, effectief onder de Vlaamse regelgeving inzake jacht, vermits er een jachtopeningstijd voor is bepaald. Dit heeft als gevolg dat, conform artikel 3, § 2 van dit besluit, het besluit niet op deze soorten van toepassing is voor wat vervoer en handel betreft. De overige drie soorten vallen echter niet onder het jachtwild, zoals weergegeven in artikel 3 van het Jachtdecreet van 24 juli 1991. Geen van deze drie soorten - Barbarijse Patrijs, Moerassneeuwhoen (alle ondersoorten) en Rode Patrijs - is immers inheems in het Vlaamse Gewest. Dat betekent dat de verplichting uit de Vogelrichtlijn om vervoer van en handel in deze soorten moet geregeld worden via het soortenbesluit. Bij de drie soorten in kwestie wordt categorie 5 van Bijlage 1 aangekruist.

Verdere toelichting is vereist bij artikel 13, 1°. De daarin vervatte vrijstellingen betreffen de activiteiten die worden uitgeoefend door bepaalde instanties. Ten eerste kan het gaan om onderwijsinstellingen, zijnde scholen, hogescholen, universiteiten en dergelijke : instellingen die tot doel hebben op een professionele en georganiseerde wijze onderwijs te bieden aan aanzienlijke aantallen personen. Ten tweede kan het gaan om educatieve centra die beheerd worden door

instanties die duidelijk educatieve activiteiten met de betrokken soorten tot doel hebben. Daarmee wordt bedoeld educatieve centra die door allerhande overheden (gemeenten, steden, provincies, Vlaamse overheid) worden uitgebaat met het oog op het aanbieden van educatie over de betrokken soorten aan bezoekers van deze centra. Tevens kunnen hieronder verenigingen worden begrepen die een dergelijke educatieve werking aanbieden. Het moet gaan om een educatieve werking die op een voldoende professionele en georganiseerde wijze wordt uitgevoerd. Ten derde kunnen ook openbare onderzoeksorganismen, die nog niet werden vervat onder de vorige twee types van instanties, zoals hogescholen of universiteiten waar de specimens niet worden gebruikt voor onderwijsdoeleinden, maar wel voor wetenschappelijke doeleinden, van deze mogelijkheid gebruik maken. De verbodsbepalingen ten aanzien van deze dode specimens geldt evenmin voor specimens die vermeld zijn op een inventaris die vóór 1 november 1972 werd geïdentificeerd door de burgemeester van de gemeente waar de betrokken dieren in bezit worden gehouden.

Deze vrijstellingen vormen een continuering van gelijkaardige vrijstellingen, bepaald in artikel 2 van het K.B. van 22 september 1980 houdende maatregelen [...] ter bescherming van bepaald in het wild levende inheemse diersoorten [...]: « Van opgezette exemplaren van diersoorten vermeld in bijlage van dit besluit, die bij de inwerkingtreding van dit besluit, in het bezit zijn van particulieren of van instellingen, andere dan onderwijs- of openbare onderzoeksinstellingen, moet de houder binnen drie maanden te rekenen vanaf die inwerkingtreding aangifte doen bij de burgemeester van de gemeente waar hij het exemplaar bij zich houdt. Een door de burgemeester geïdentificeerd afschrift van deze inventaris zal worden neergelegd op de griffie van de politierechtbank van het kanton. Deze opgezette exemplaren mogen niet meer worden verhandeld. » en in artikel 6, § 3 van het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest : « Het bepaalde in artikel 5 slaat niet op opgezette exemplaren..., voor zover zij bestemd zijn voor onderwijsinstellingen en openbare onderzoeksorganismen of voor zover zij vermeld zijn op een vóór 1 november 1972 door de burgemeester van de gemeente geïdentificeerde inventaris. De opgezette exemplaren vermeld op deze inventaris mogen niet worden verhandeld. ».

De nieuwe regeling vertoont enkele verschillen in vergelijking met de vorige. In de eerste plaats wordt zowel bezit als vervoer mogelijk gemaakt; vervoer kan immers nodig zijn in kader van bepaalde tentoonstellingen. Verder wordt het spectrum van instellingen en instanties die gebruik kunnen maken van deze uitzondering verduidelijkt en ietwat uitgebreid. Die uitbreiding is gerechtvaardigd, omdat het logisch is dat bijvoorbeeld een educatief centrum van de Vlaamse overheid dat zich specifiek met natuureducatie bezighoudt hier even zeer gebruik kan van maken dan de gemiddelde dorpschool.

Onderafdeling 3. — Verbodsbepalingen ten aanzien van nesten, voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van beschermde dieren

Toelichting bij artikel 14

Het opzet van dit artikel is om door verbodsbepalingen de nesten, voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van beschermde soorten te vrijwaren van vernietiging.

Daartoe wordt er een verbod ingesteld op het opzettelijk vernielen, beschadigen of wegnemen van nesten van beschermde vogelsoorten of van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van andere beschermde diersoorten dan vogels. In een tweede paragraaf wordt er verduidelijkt wat begrepen moet worden onder opzet - de eerste alinea is analoog aan wat bepaald wordt in artikel 11 als vrijstellingsgrond; in een tweede alinea worden de verbodsbepalingen evenwel ook van toepassing verklaard op onopzettelijke handelingen, indien deze in relatie staan tot soorten van categorie 3. In § 3 wordt het begrip « nesten » verder toegelicht.

Verbanden met andere bepalingen in dit besluit zijn dat de termen « rustplaatsen » en « voortplantingsplaatsen » gedefinieerd worden in artikel 1, 7° en 8°, van dit besluit. De term « nesten » wordt in artikel 14 zelf gedefinieerd, omdat die alleen daar gebruikt wordt. Andere verbanden situeren zich onder meer bij artikel 9 (definitie « beschermde soorten »), artikel 15 (algemene uitzonderingsgronden en nuanceringen bij artikel 14), artikel 19 en volgende (systeem betreffende normale afwijkingmogelijkheid) en artikel 25, tweede en derde lid.

Het verband met Europese verplichtingen bestaat er in dat het hier gaat om een synthese van enkele artikelen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn :

- Artikel 1.2. van de Vogelrichtlijn bepaalt : « Deze richtlijn is van toepassing op [...] hun nesten [...] » en artikel 5 legt op : « Onverminderd de artikelen 7 en 9 nemen de Lidstaten de nodige maatregelen voor de invoering van een algemene regeling voor de bescherming van alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten; deze maatregelen omvatten met name de volgende verbodsbepalingen : (a) [...]; (b) een verbod om opzettelijk hun nesten en eieren te vernielen of te beschadigen of hun nesten weg te nemen; ».
- Artikel 12.1. van de Habitatrichtlijn schept een gelijkaardige verplichting : « De Lidstaten treffen de nodige maatregelen voor de instelling van een systeem van strikte bescherming van de in bijlage IV, letter a), vermelde diersoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied, waarbij een verbod wordt ingesteld op : [...] (d) de beschadiging of de vernieling van de voortplantings- of rustplaatsen. ».

Het beschermingsregime ten aanzien van de soorten van categorie 3 van Bijlage 1 is strikt en betreft ook de onopzettelijke vernietiging (enz.). Volgens het Hof van Justitie betekent dit dat er in de Habitatrichtlijn bijzonder belang gehecht wordt aan de bescherming van die plaatsen. Dit is geen disproportionele beschermingsbepaling, gegeven de algemene doelstellingen van de Habitatrichtlijn (21). De Europese Commissie stelt in dit verband dat het gegeven dat ook onopzettelijke vernietiging moet worden verboden impliceert dat de Lidstaten tot méér verplicht zijn dan tot een wettelijk verbod op dergelijke vernietiging. De bepaling van artikel 12.1. van de richtlijn legt eigenlijk aan Lidstaten op dat zij er preventief moeten op toezien dat de rust- en voortplantingsplaatsen van deze soorten niet aangetast worden. De Lidstaten moet dus op voorhand pogen te voorzien welke aantastingen zouden kunnen voorvallen, waarbij degene waarvan mag worden verondersteld dat die de verboden handeling zou kunnen uitvoeren op voorhand op de hoogte moet worden gebracht van de aanwezigheid van de rust- of voortplantingsplaats en van het bestaan van het verbod om deze plaats aan te tasten (22).

Concreet mag hier worden uit afgeleid dat een Lidstaat geacht mag worden grondeigenaars van terreinen waar rust- of voortplantingsplaatsen van deze soorten voorkomen, op voorhand in te lichten van het voorkomen en van de consequenties die dit heeft naar het grondgebruik toe. In principe betekent dit dat het Vlaamse Gewest er toe verplicht is om voor alle soorten, aangeduid in categorie 3 van Bijlage 1, actieve beschermingsmaatregelen te nemen (i.e. voor deze problematiek van informatieverstrekking ten aanzien van eigenaars en gebruikers : in hoofdzaak sensibilisering). Het Hof van Justitie kwam aldus, zoals reeds aangehaald, tot de bevinding dat het instellen van een nationaal park over het broedgebied van de zeeschildpad Caretta caretta niet afdoende was indien daar nog de mogelijkheid opgelaten werd om bvb. kiosken op te stellen op het strand waar deze zeeschildpadden hun eieren deponeren. Dit wettelijk kader bleek er als dusdanig niet toe in staat te verzekeren dat er een strikte bescherming zou zijn van die zeeschildpadden tegen onopzettelijke vernietiging van broedplaatsen (23).

Hierbij dient te worden opgemerkt dat er ook beschermde diersoorten andere dan vogels onder de bepalingen van dit artikel vallen. Er zijn echter meerdere redenen om over te gaan tot de bescherming, tegen opzettelijke vernietiging, van de rust- en voortplantingsplaatsen van de andere diersoorten dan vogels van categorie 2.

- Ten eerste vermeldt de Habitatrictlijn in artikel 2.1 dat de richtlijn tot doel heeft bij te dragen tot het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. Hieruit kan worden afgeleid dat de Lidstaten er toe gebonden zijn om niet alleen in te staan voor de instandhouding van de soorten van Bijlage IV van de richtlijn, maar ook van andere soorten wilde fauna en flora die op hun grondgebied voorkomen. Nu bevat de lijst van de beschermde soorten voor het merendeel soorten die op één van de volgende klassen van een reeds bestaande rode lijst staan : « met uitsterven bedreigd », « bedreigd » of « kwetsbaar ». Om die reden, in combinatie met de inhoud van artikel 2.1 van de Habitatrictlijn, verdienen de rustplaatsen en de voortplantingsplaatsen van deze overige soorten bescherming.
- Ten tweede zijn de beschermde soorten van dit besluit voor een belangrijk deel Bijlage II soorten : soorten waarvoor speciale beschermingszones moeten worden aangeduid. Het heeft in principe geen zin om een beleid inzake speciale beschermingszones te gaan voeren als even later de nesten, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze beschermde diersoorten zonder meer vernietigd kunnen worden.
- Ten derde moet er ook rekening gehouden worden met het beschermde statuut van de soorten die vielen onder het K.B. van 22 september 1980 houdende maatregelen [...] ter bescherming van bepaald in het wild levende inheemse diersoorten [...]. Hierin wordt het, op grond van artikel 1, 2°, verboden « de woon- of schuilplaatsen » van diersoorten, andere dan vogels, « te beschadigen of met opzet te verstoren ». Omwille van het standstill-beginsel uit het Natuurdecreet en omwille van het gevoelsargument dat soms verboden is aan deze soorten (zoals in het geval van de egel en de rode eekhoorn) is het niet opportuun om de bescherming van de rustplaatsen en voortplantingsplaatsen van deze soorten op te geven.

Tot slot is nog verdere toelichting of duiding nuttig :

- Artikel 14, eerste lid, hanteert de term « opzettelijk ». Dit neemt niet weg dat de rechtsonderhorige soms niet kan weten dat er zich nesten, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen bevinden op bvb. zijn bouwgrond. Daarom wordt er toegevoegd dat niet als opzettelijk wordt beschouwd datgene waarvan de initiatiefnemer niet op de hoogte was en redelijkerwijze niet hoorde te zijn. Dit alles moet vanzelfsprekend beoordeeld worden tegenover de achtergrond van artikel 14 van het Natuurdecreet : de zorgplicht. Onzorgvuldige onwetendheid leidt dus niet tot vrijstelling.
- Artikel 14, tweede lid, geeft een definitie van « nesten ». Nesten zijn een onmisbaar onderdeel van de voortplantingscyclus van vogelsoorten en moeten in alle stadia beschermd worden. De bescherming van nesten is een continuering van het bepaalde in artikel 3, tweede lid van het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest, : « Het is eveneens verboden nesten van de vogels die onder de toepassing van dit besluit vallen opzettelijk [...] weg te nemen of te vernielen. », waarbij artikel 2, tweede gedachtenstreepje, definieert : « nesten : bewoonde of in aanbouw zijnde nesten; ». De uitbreiding naar nesten die in de regel jaar na jaar tijdens het broedseizoen hergebruikt worden volgt uit de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie waarin wordt gesteld dat de bescherming van onder meer nesten niet beperkt is in de tijd, maar dat een ononderbroken bescherming nodig is gezien het feit dat heel wat vogelsoorten hun nesten elk jaar hergebruiken (24).

Toelichting bij artikel 15

Het opzet van dit artikel is om, op vergelijkbare manier als in artikel 11, een belangrijke uitzondering aan te brengen bij de onder vorig artikel ontwikkelde verbodsbepalingen.

Daartoe worden, met betrekking tot soorten van categorie 1 van Bijlage 1, de handelingen vrijgesteld die stroken met de planologische bestemming van het perceel waarop de handeling plaatsvindt.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit ligt bij artikel 14.

Ten aanzien van de Europese regelgeving situeert zich hierin dat deze mildering niet van toepassing is op de soorten die door de Vogel- en Habitatrictlijn worden aangemerkt als soorten van communautair belang : soorten aangevinkt in de categorieën 2 en 3 van Bijlage 1. Ten aanzien van soorten van categorie 3 moet er zelfs een verbod ingesteld worden met betrekking tot opzettelijke vernietiging van voortplantingsplaatsen en rustplaatsen. Afwijkingen van dit beschermingsprincipe kunnen dan ook enkel plaatsvinden onder de strengere voorwaarden zoals bepaald in onderafdeling 6.

Als verdere toelichting bij het tweede lid van artikel 15 kan er verwezen worden naar de toelichting bij de gelijkaardige bepaling onder artikel 11.

Onderafdeling 4. — Verbodsbepalingen betreffende middelen, installaties en methoden voor het doden of vangen van dieren

Het opzet van deze onderafdeling is te komen tot een verbod op het gebruik van een aantal middelen, installaties en methoden voor het doden of vangen van dieren die niet-selectief zijn, onnodig leed veroorzaken, of kunnen leiden tot grootschalige doding. Het lijkt in eerste instantie, op basis van de tot nu toe besproken bepalingen van het besluit, enigszins overbodig om dergelijke middelen, installaties en methoden te gaan verbieden.

Onderafdeling 1 heeft immers het doden of vangen van beschermde soorten uitdrukkelijk verboden.

Er zijn echter goede redenen waarom een verbod op bepaalde vangst- en dodingspraktijken nog steeds nuttig en noodzakelijk is, los van het feit dat de Lidstaten er op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrictlijn toe verplicht worden om het op te leggen. Met name laat het besluit verderop toe dat er, om bepaalde redenen en onder bepaalde voorwaarden, afwijkingen worden toegestaan op het beschermingsregime. Die afwijkingen kunnen onder meer het doden of het vangen van specimens van beschermde dieren inhouden. In gevallen waar dergelijke afwijkingen worden toegestaan mag er, gelet op de inhoud van artikel 16, geen gebruik worden gemaakt van de verboden middelen, installaties en methoden.

Toelichting bij artikel 16

Het opzet van dit artikel is, zoals uiteengezet, om een verbod in te stellen op het gebruik van vangstmethoden, middelen, installaties en vervoermiddelen die leiden tot een massale of niet-selectieve doding van dieren, of een doding waar onnodig leed mee gepaard gaat.

Daartoe wordt er verwezen naar Bijlage 2, A, waarin er een reeks verboden middelen, installaties en methoden wordt opgesomd; naar Bijlage 2, B, waarin er een reeks verboden vervoermiddelen wordt opgesomd; en naar Bijlage 2, C, waar middelen worden opgesomd die men niet in bezit mag hebben of mag verhandelen. Bovendien worden alle andere middelen, installaties of methoden verboden die van een aard zijn om dieren te vangen of te doden op een massale of niet-selectieve wijze, of om bij dat vangen of doden vermijdbaar leed te veroorzaken.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij de afwijkingregeling onder artikel 19 en volgende (systeem van afwijkingstoekenning). Bij de afwijkingregelingen onder artikel 24 en volgende (soortenbehoud), onder artikel 28 en volgende (soortenbeheer) en onder artikel 35 (ten behoeve van erkende opvangcentra) wordt er geen generieke afwijking geïntroduceerd die betrekking heeft op de vangstmethoden en -middelen - wat wil zeggen dat eventuele afwijkingen met betrekking tot methoden in voorkomend geval telkens afzonderlijk moeten aangevraagd worden volgens de regeling van artikel 19 en volgende.

Het verband met de Europese regelgeving is dat de in dit artikel ontwikkelde verbodsbepalingen er op gebaseerd zijn.

- Artikel 8.1. van de Vogelrichtlijn legt op : « Wat de jacht op en de vangst of het doden van vogels in het kader van deze richtlijn betreft, verbieden de Lidstaten het gebruik van alle middelen, installaties of methoden voor het massale of niet-selectieve vangen of doden van vogels of waardoor een soort plaatselijk kan verdwijnen, en in het bijzonder het gebruik van de in bijlage IV, sub a), genoemde middelen. » en artikel 8.2. voegt er aan toe : « Bovendien verbieden de Lidstaten elke achtervolging met behulp van de in bijlage IV, sub b), genoemde vervoermiddelen op de in die bijlage omschreven wijze. »
- Artikel 15 van de Habitatrichtlijn legt op : « Wat betreft het vangen of doden van in bijlage V, letter a), genoemde wilde diersoorten verbieden de Lidstaten, in gevallen waarin overeenkomstig artikel 16 afwijkingen worden toegepast voor het aan de natuur onttrekken, het vangen of het doden van de in bijlage IV, letter a), genoemde soorten, alle niet-selectieve middelen die de plaatselijke verdwijning of ernstige versterking van de rust van de populaties van deze soorten tot gevolg kunnen hebben, en in het bijzonder : (a) het gebruik van de middelen voor het vangen en het doden die worden genoemd in bijlage VI, letter a); (b) elke vorm van vangen en doden vanuit de in bijlage VI, letter b), genoemde vervoermiddelen. »
- In Bijlage IV.a) van de Vogelrichtlijn en Bijlage V.a) van de Habitatrichtlijn worden de middelen vermeld die op basis van deze respectievelijke artikelen worden verboden. Deze bijlagen werden gesynthetiseerd in Bijlage 2.A van het besluit. De inhoud van Bijlage 2.B is een combinatie van Bijlage IV.b) van de Vogelrichtlijn en Bijlage V.b) van de Habitatrichtlijn.

Verdere toelichting moet gegeven worden bij :

- Artikel 16, § 1, tweede lid. Omdat de opsomming van verboden dodingsmethoden en -middelen steeds het gevaar kent onvolledig te zijn, worden ook alle andere middelen, installaties en methoden verboden, die niet-selectieve of massale effecten kunnen teweegbrengen, of die een vermijdbaar leed veroorzaken bij de dieren die er door getroffen worden. Er zijn diverse redenen waarom deze middelen, installaties en methoden worden verboden : het feit dat ze niet selectief zijn en een te massale impact kunnen hebben en dat ze behalve de dieren die men beoogt te bestrijden ook nog veel andere onbedoelde slachtoffers kunnen maken, en het feit dat ze vermijdbaar leed kunnen veroorzaken bij de getroffen dieren.
- In Bijlage 2.C worden er een aantal middelen vermeld waarvan het louter in bezit te hebben, te vervoeren, te verhandelen, te ruilen, te koop aan te bieden of in ruil aan te bieden, wordt verboden. Deze bepaling vormt een continuering van artikel 9, § 2 van het Koninklijk Besluit van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (25). De verboden tuigen zijn vogelvangstnetten en vogelvangstkooien. Deze tuigen zijn, in tegenstelling tot de meeste andere verboden middelen die zijn opgenomen in Bijlage 2.A, voor niets anders te gebruiken dan voor het massaal vangen van vogels. Het op heterdaad betrappen van personen die zich bezig houden met illegale vogelvangst is geen sinecure. Het gegeven dat er ook een verbod wordt ingesteld op het louter onder zich hebben van deze tuigen, verhoogt de pakkans aanzienlijk. Vogelvangst is immers een onderwerp dat reeds decennia lang behoorlijk gevoelig ligt in Vlaanderen. Het feit dat dit in het Koninklijk Besluit van 1981 uitdrukkelijk werd geregeld, had te maken met het destijds welig tieren van de illegale vogelvangst in Vlaanderen. Tegenwoordig mag worden aangenomen dat dit een in omvang tanende bezigheid is, maar niettemin zijn er aanwijzingen dat dit hoegenaamd nog niet tot het verleden behoort. Daarom wordt het dan ook opportuun geacht om dit verbod te handhaven en over te nemen in dit besluit.

Onderafdeling 5. — Verbodsbepalingen betreffende het introduceren van dieren en planten in het wild

Toelichting bij artikel 17

Het opzet van dit artikel is een principiële verbod te vestigen op de introductie van dieren of planten in het wild.

Daartoe worden opzettelijke introducties verboden. Hieraan wordt onmiddellijk een uitzondering verbonden, met name ten aanzien van de introductie van inheemse soorten die worden gebruikt met het oog op biologische bestrijding en bestuiving.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich bij artikel 1, 1° (definitie van « soort »), artikel 1, 12° (definitie van « introduceren in het wild »), artikel 18 (een tweetal algemene vrijstellingen), artikel 21 en 22 (afwijkingen die toegestaan kunnen worden met betrekking tot het introduceren van soorten of ondersoorten), bij artikel 26 (afwijking met betrekking tot introductie van inheemse, beschermde soorten, in het kader van soortenbehoud) en bij artikel 36 (vrijlatingsregeling met betrekking tot erkende opvangcentra).

In verband met de Europese regelgeving moet gewezen worden op artikel 11 van de Vogelrichtlijn : « De Lidstaten zien erop toe dat de eventuele introductie van vogelsoorten die niet natuurlijk in het wild leven op het Europese grondgebied van de Lidstaten geen enkele schade toebrengt aan de plaatselijke flora en fauna. Zij plegen hieromtrent overleg met de Commissie. » Ook moet er gewezen worden op artikel 22 van de Habitatrichtlijn : « Bij de uitvoering van deze richtlijn dienen de Lidstaten : (a) na te gaan of herintroductie van de inheemse soorten van bijlage IV wenselijk is, wanneer die kan bijdragen tot de instandhouding van die soorten, op voorwaarde dat een onderzoek, waarbij ook rekening wordt gehouden met de ter zake in andere Lidstaten of elders opgedane ervaring, heeft uitgewezen dat die herintroductie een doeltreffende bijdrage is tot het herstel van een gunstige staat van instandhouding voor die soorten en eerst na passende raadpleging van de belanghebbenden plaatsvindt; (b) erop toe te zien dat de opzettelijke introductie in de vrije natuur van een soort die op hun grondgebied niet inheems is, zodanig aan voorschriften wordt gebonden dat daardoor geen schade wordt toegebracht aan de natuurlijke habitats in hun natuurlijke verspreidingsgebied of aan de inheemse wilde flora en fauna, en een dergelijke introductie te verbieden indien zij zulks nodig achten. De resultaten van de verrichte evaluaties worden ter informatie aan het comité gezonden; ».

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig : deze verbodsbepaling vormt een continuering en uitbreiding van het gelijkaardige verbod uit het Besluit van de Vlaamse Regering van 21 april 1993 betreffende de introductie in de natuur van niet-inheemse soorten. Artikel 2, eerste zin, van dat besluit luidt : « De introductie in de natuur van niet-inheemse diersoorten is verboden, ». In principe wordt nu evenwel de opzettelijke introductie van alle soorten in de vrije natuur verboden. Nu gaat het dus niet enkel over uitheemse, maar ook over inheemse diersoorten, en tevens niet enkel over alle diersoorten, maar ook over plantensoorten en andere organismen die onder het toepassingsgebied vallen van dit besluit.

Er zijn goede redenen om in beginsel uit te gaan van een verbod. Wat uitheemse soorten betreft is genoegzaam bekend wat de impact kan zijn van het onoordeelkundig in de vrije natuur brengen van soorten die hier van nature niet voorkomen. Los van het feit dat het gaat om faunavervalsing blijken een aantal van de in onze natuur terecht gekomen soorten een significante impact te hebben op economische belangen, op ecologische evenwichten, of zelfs op de openbare veiligheid. Typische voorbeelden uit het verleden zijn : de Muskusrat (dijkbedreigende graafwerken), de Canadese gans (landbouwschade, vermesting, impact op inheemse watervogels) en het Aziatisch lieveheersbeestje (sterke impact op inheemse lieveheersbeestjes). De les is dat er heel voorzichtig moet worden omgesprongen met het in de vrije natuur terecht laten komen van uitheemse soorten. Ook uitheemse plantensoorten kunnen een negatieve impact hebben op hun omgeving. Typische voorbeelden uit het verleden zijn : Grote waternavel (impact op waterlopen) en Amerikaanse vogelkers (impact op bosesystemen). Vandaar dat het principiële introductieverbod uitgebreid wordt tot uitheemse plantensoorten.

Wat inheemse soorten betreft bestond er tot nog toe in de Vlaamse regelgeving geen introductieverbod, behalve in de jachtwetgeving. Onoordeelkundig uitgevoerde introducties van inheemse soorten kunnen echter in bepaalde omstandigheden bijna even negatieve gevolgen hebben als introducties van uitheemse soorten.

- Er zijn bvb. nogal wat soorten die diverse ondersoorten kennen; bij het introduceren van een inheemse soort is het belangrijk dat de « juiste », lokaal voorkomende ondersoort wordt gebruikt. Behalve het risico op genetische « vervuiling » is er bij het gebruik van de verkeerde ondersoort ook het risico dat deze laatste andere ecologische vereisten heeft dan de oorspronkelijke - en dus ook een andere ecologische impact.
- Geïntroduceerde exemplaren kunnen bovendien ook nieuwe ziektes met zich meebrengen, die een desastreus effect kunnen hebben op de soorten in het gebied waar ze worden geïntroduceerd. Introducties dienen daarnaast te gebeuren in nauwe samenwerking tussen alle betrokken partijen.
- Wat de introductie van grotere dieren betreft is er vrijwel steeds sprake van bepaalde risico's naar de bevolking of bepaalde belangengroepen toe.
- Er is ook het ethische aspect : het zonder enige voorbereiding, begeleiding en opvolging loslaten van dieren is te vermijden omdat het er vaak op neerkomt dat deze geïntroduceerde specimens een vrijwel zekere dood tegemoet gaan.

De vereiste dat het om een opzettelijke handeling moet gaan dient, zoals eerder al gesteld, te worden geïnterpreteerd conform het zgn. « rechtstreeks algemeen opzet » uit het Belgische strafrecht, d.w.z. een handeling die gesteld wordt door een persoon die redelijkerwijze verwacht mag worden te weten, gelet op de algemene praktijk, dat zijn daad zal leiden tot een inbreuk op een soort, maar die toch die daad wil stellen of die bewust de gevolgen van zijn daad aanvaardt, ook al zijn die niet gewild.

Toelichting bij artikel 18

Het opzet van dit artikel is nuanceringen en beperkingen aan te geven bij de verbodsbepaling van artikel 17.

Daartoe wordt er voorzien in drie vrijstellingen, met name een vrijstelling met betrekking tot plantensoorten die normalerwijze ingezet worden bij wettige bosbouw-, landbouw- of tuinbouwactiviteiten, tuinbeheer of parkbeheer, een vrijstelling inzake inheemse (insecten-)soorten die ingezet worden met het oog op bestuiving, biologische bestrijding of geïntegreerde bestrijding en een vrijstelling inzake het poten van vissen in gesloten visvijvers of gesloten viswateren.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich bij artikel 17, maar ook bij artikel 30, § 4, waar er, in afwijking van de in artikel 18 ontwikkelde vrijstellingsregeling, terug een strenger regime mogelijk gemaakt wordt met betrekking tot uitheemse soorten die toch problemen scheppen.

In verband met de Europese regelgeving moet gewezen worden op het geciteerde in de toelichting bij artikel 17.

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig : de vrijstellingen in het eerste lid, 1°, ten behoeve van landbouw-, bosbouw- of tuinbouwactiviteiten hebben betrekking op wettige activiteiten. Van wettige activiteiten kan verondersteld worden dat deze beantwoorden aan een bepaalde zorgvuldigheidsnorm, die eigen is aan de sector. Landbouw, tuinbouw en bosbouw zullen trouwens veelal gebruik maken van uitheemse, gedomesticeerde en « veredelde » soorten, die dus niet onder het toepassingsgebied van dit besluit vallen (artikel 3, § 2, 1°). In zoverre er toch economische of ecologische problemen opduiken met het gebruik van uitheemse soorten in de context van landbouw, bosbouw, tuinbouw, tuinbeheer of parkbeheer (bvb. de aanplant van Grote waternavel in siervijvers met kwalijke gevolgen voor de openbare waterlopen), staat er nog steeds de mogelijkheid op van het soortenbeheer, waar het nog mogelijk is toch over te gaan tot ingrijpende maatregelen, niet alleen door sensibilisatie, maar ook door het opleggen van acties en zelfs bezits- en handelsverboden.

Het eerste lid, 2°, vermeldt dat het verbod niet van toepassing is op inheemse soorten die worden gebruikt met het oog op biologische bestrijding en bestuiving. Dit betreft bijvoorbeeld het gebruik van honingbijen, sluipwespen en dergelijke.

Het eerste lid, 3°, betreft het poten van bevisbare vis in gesloten viswateren, i.e. wateren die door een permanente constructie zodanig afgesloten zijn van andere wateren of openbare wateren, dat de uitgezette vissen zich op geen enkele manier kunnen verbreiden buiten die bewuste wateren waarin ze uitgezet zijn.

Onderafdeling 6. — Afwijkingmogelijkheden

Het opzet van deze afdeling is om afwijkingmogelijkheden te voorzien op het initiële verbod op het verrichten van bepaalde handelingen met betrekking tot soorten dieren of planten. Het voorzien in dergelijke afwijkingmogelijkheden wordt ook uitdrukkelijk opgenomen in zowel de Vogelrichtlijn (artikel 9) als de Habitatrichtlijn (artikel 16). Bij het toestaan van dergelijke afwijkingen moeten de Lidstaten zich wel houden aan de toegelaten redenen, op te leggen voorwaarden en te volgen procedures die er in deze richtlijnen ontwikkeld worden. De afwijkingmogelijkheden zoals opgenomen in dit besluit zijn daarom vrijwel woordelijk gebaseerd op de vermelde artikelen van Vogel- en Habitatrichtlijn.

Toelichting bij artikel 19

Het opzet van dit artikel is om het Agentschap er toe te machtigen om, onder voorwaarden, afwijkingen toe te staan van de beschermingsbepalingen van dit hoofdstuk.

Daartoe wordt het beginsel van deze machtiging vastgesteld, maar wordt er onmiddellijk aan toegevoegd dat dit onder de voorwaarden gebeurt van deze onderafdeling.

Daarnaast wordt er ook een afwijking geformuleerd ten aanzien van de verbodsbepaling van artikel 10 inzake vangst en doding, meer specifiek een afwijkingssysteem op basis van meldingen, met verwijzing naar bijlage 3 van het besluit. Het gaat met name om mogelijkheden tot bestrijding van specimens van de soorten die in die bijlage opgenomen zijn, en dit onder de voorwaarden die in die bijlage vermeld zijn.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich in hoofdzaak enerzijds bij de artikelen 10 tot en met 17 (ten opzichte waarvan het afwijkingssysteem gevestigd is) en anderzijds bij de artikelen 20 tot en met 23 (op grond waarvan dit systeem van afwijkingen gevestigd wordt). De bepalingen van deze onderafdeling worden ook ingewerkt in de voorwaarden die toegepast worden wanneer er afwijkingen toegestaan worden in het kader van soortenbehoud (artikel 26, tweede lid) of in het kader van soortenbeheer (artikel 28 en volgende).

Ten aanzien van de Europese regelgeving is het belangrijk aan te duiden welke de bevoegde autoriteit is (onder meer met betrekking tot controle, zie artikel 9.2. van de Vogelrichtlijn en artikel 16.3. (d) van de Habitatrichtlijn) voor afwijkingen. Ook is het belangrijk te stellen dat afwijkingen steeds onder voorwaarden zullen gebeuren - die, voor Europeesrechtelijk te beschermen soorten - conform horen te zijn aan de ter zake relevante bepalingen van Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Het Hof van Justitie heeft deze voorwaarden als volgt geresumeerd: (1) het moet gaan om situaties waarvoor er geen andere bevredigende oplossing is, (2) de reden van de afwijking moet stroken met een zeer specifieke verzameling toegelaten redenen en (3) er moet aan een reeks vormvereisten voldaan worden, die er onder meer op gericht zijn om het aantal afwijkingen tot een strikt minimum te beperken en om de Europese Commissie toe te laten er op toe te zien (26).

Het Hof van Justitie heeft bepaald dat nationale wetgeving die voorziet in een algemene afwijking van het beschermingsregime ten voordele van handelingen die uitgevoerd worden als onderdeel van normale bosbouw-, landbouw- of visserijactiviteiten, niet precies genoeg is bij de bepaling van het bereik waarin de afwijking is toegestaan. Gelijkstelling van dit « normale gebruik » met toegelaten, niet-opzettelijke handelingen in afwijking van het beschermingsregime, vormt een inbreuk. Een dergelijke algemene afwijking mag maar verleend worden wanneer ze in overeenstemming is met de voorwaarden van artikel 9 van de Vogelrichtlijn (27). Zo ook heeft het Hof van Justitie bepaald dat het verwijderen van nesten die tegen huizen gebouwd worden om bvb. brandgevaar te verminderen, zeker kan opgevat worden als een rechtvaardiging voor een afwijking conform artikel 9 van de Vogelrichtlijn. Maar er kan niet van uit gegaan worden dat alle nesten bij alle huizen een brandgevaar vormen, en dus is een algemene afwijking van de beschermingsbepaling met betrekking tot deze nesten niet toelaatbaar. Een dergelijke afwijking is immers niet beperkt tot een specifiek geval waarvoor de oplossing zonder alternatief is (28). Algemene afwijkingen die verbonden worden aan handelingen die op zichzelf genomen wettelijk zijn, louter en alleen omdat die handelingen wettelijk zijn, gaan in tegen de geest en het doel van de Habitatrichtlijn en tegen de verwoording van artikel 16 van de Habitatrichtlijn (29).

Vandaar ook dat er bijlage 3 bij het besluit een reeks voorwaarden opgenomen is inzake melding voorafgaand aan een bestrijdingsactie en melding/verslaggeving nadien.

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig: dit artikel geeft aan dat de bevoegdheid om afwijkingen te verlenen bij het Agentschap ligt. Dit strookt met artikel 3, § 1, 6°, artikel 3, § 2, 6° en artikel 3, § 4, 1° en 3° van het oprichtingsbesluit van het Agentschap van 23 december 2005. Vermits het in principe gaat om individuele afwijkingen - dus niet om algemene of zelfs reglementaire afwijkingen - is het inderdaad opportuun om deze bevoegdheid bij het Agentschap te leggen.

Er moet aangestipt worden dat afwijkingen kunnen worden gegeven; er is met andere woorden ten aanzien van het Agentschap voor Natuur en Bos geen verplichting om dit te doen. Omgekeerd moet een weigering van een afwijkingverzoek vanzelfsprekend goed moeten gemotiveerd.

Toelichting bij artikel 20

Het opzet van dit artikel is om te voorzien in een reeks toegelaten gronden voor afwijkingen met betrekking tot alle in deze afdeling ontwikkelde beschermingsverboden, behalve het introductieverbod.

Daartoe wordt er in de eerste plaats een basislijst opgegeven, van redenen op grond waarvan het legitiem kan zijn om een dergelijke afwijking toe te staan. Er wordt met name vastgelegd dat er verwezen moet worden hetzij naar het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; hetzij naar dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale en economische aard, en voor het milieu gunstige effecten (deze reden kan niet ingeroepen worden bij afwijkingverzoeken ten aanzien van beschermde vogels); hetzij naar het belang van de veiligheid van het luchtverkeer; hetzij naar de voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij, wateren en andere goederen in eigendom of gebruik (« schade aan andere goederen in eigendom of gebruik » kan evenwel niet ingeroepen worden in verband met vogelsoorten); hetzij naar de bescherming van de wilde fauna en flora en de instandhouding van de natuurlijke habitats; hetzij naar doelen van onderzoek, onderwijs, repopulatie en reintroductie; hetzij naar strikt omkaderde vangst, pluk of bezit.

Voor soorten van categorie 1 van Bijlage 1 - i.e. de soorten die beschermd worden omwille van Vlaamse relevantie - wordt er bovendien toegestaan dat er afwijkingen kunnen worden verleend omwille van redenen van sociale en economische aard of wanneer maatregelen van algemeen of plaatselijk belang noodzakelijk zijn.

Voor elke afwijking geldt alleszins dat ze maar kan worden toegestaan als er geen andere bevredigende oplossing bestaat en als de afwijking geen afbreuk doet aan het streven om de populaties van de betrokken soort in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Deze bepaling heeft betrekking op de staat van instandhouding op zowel lokaal als op Vlaams niveau. Het feit dat ook het lagere, lokale niveau in rekening moet worden gebracht wordt bevestigd door de Europese Commissie (30).

Verbanden met andere bepalingen in dit besluit situeren zich onder meer bij artikel 1, 1° (definitie van « soort »), artikel 1, 5° (definitie van « specimen »), artikel 1, 12° (definitie van « introduceren in het wild », hier relevant in verband met het begrip « herintroductie »), artikel 5 (de inventarisatieactiviteiten vereisen soms afwijkingbeslissingen; omgekeerd moeten afwijkingen geregistreerd en geïnventariseerd worden), artikel 9 (omschrijving van « beschermde soorten »), artikel 10 tot en met 16 (het bereik van de afwijkingsmogelijkheden), artikel 22 en 23 (procedures waarin de afwijkinggronden van artikel 20 kunnen spelen), artikel 26, § 2 (integratie, in voorkomend geval, van deze afwijkinggronden in een rapport met betrekking tot een soortenbeschermingsprogramma), artikel 30 (analoog aan artikel 20).

Ten aanzien van de Europese regelgeving bestaat er in dat deze bepalingen een afgeleide zijn van gelijklopende bepalingen in Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn :

- Artikel 9.1 van de Vogelrichtlijn bepaalt : « De Lidstaten mogen, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, om onderstaande redenen afwijken van de artikelen 5, 6, 7 en 8 : (a) (-) in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid, (-) in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer, (-) ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren, (-) ter bescherming van flora en fauna; (b) voor doeleinden in verband met onderzoek en onderwijs, het uitzetten en herinvoeren van soorten en voor de met deze doeleinden samenhangende teelt; (c) ten einde het vangen, het houden of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan. ».
- Artikel 16. 1 van de Habitatrichtlijn bepaalt : « Wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en op voorwaarde dat de afwijking geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, mogen de Lidstaten afwijken van het bepaalde in de artikelen 12, 13, 14 en 15, letters a) en b) : (a) in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van de natuurlijke habitats; (b) ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom; (c) in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten; (d) ten behoeve van onderzoek en onderwijs, reproductie en herintroductie van deze soorten, alsmede voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; (e) ten einde het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, door de bevoegde nationale instanties vastgesteld aantal van bepaalde specimen van de in bijlage IV genoemde soorten te vangen, te plukken of in bezit te hebben. ».

Wat de afwijkingsregeling uit artikel 16 van de Habitatrichtlijn betreft, heeft de Europese Commissie extensief uiteengezet hoe deze regeling dient te worden geïnterpreteerd (31). Het al dan niet verlenen van afwijkingen op de beschermingsbepalingen in artikel 12 van dezelfde richtlijn wordt getoetst aan de hand van drie tests, die voortkomen uit de inhoud van artikel 16 van de richtlijn :

- Vooreerst moet er sprake zijn van één van de afwijkingsgronden vermeld in artikel 16.1. van de Habitatrichtlijn. Deze toegelaten afwijkingsgronden kunnen in grote lijnen worden ingedeeld in drie types : afwijkingsmogelijkheden om sociale of economische redenen (in artikel 20, § 1 van het besluit : 1°, 2°, 3°, 4°), afwijkingsmogelijkheden om ecologische redenen (in artikel 20, § 1 van het besluit : 5°) en afwijkingsmogelijkheden om wetenschappelijke redenen (in artikel 20, § 1 van het besluit : 6°). De in de Vogelrichtlijn ontwikkelde afwijkingsgronden zijn sterk gelijklopend, met evenwel een tweetal betekenisvolle verschilpunten. Er wordt met name niet voorzien in de mogelijkheid af te wijken omwille van dwingende redenen van groot openbaar belang (enz.), en er wordt evenmin voorzien in de mogelijkheid af te wijken omwille van voorkomen in van belangrijke schade aan « andere » goederen in eigendom of gebruik (i.e. andere dan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren). Deze inperkingen van de mogelijke afwijkingsgronden worden overgenomen in artikel 20, § 3. De afwijkingsgrond die gegeven wordt in artikel 20, § 1, 7° vloeit voort uit artikel 9.1. (c) van de Vogelrichtlijn en uit artikel 16.1. (e) van de Habitatrichtlijn.
- Er mag in de tweede plaats geen andere bevredigende oplossing bestaan - dit is overgenomen in artikel 20, § 4, 1°. De Europese Commissie onderscheidt drie deelvragen : (1) wat is het probleem of de situatie waarvoor een oplossing is vereist?; (2) Zijn er andere oplossingen?; (3) Zo er andere oplossingen zijn, kunnen deze het probleem of de situatie effectief oplossen? Er moet worden gezocht naar een oplossing die het probleem effectief oplost, en tegelijk een maximale bescherming garandeert voor de beschermde soort. De Commissie geeft aan dat een afwijking op het beschermingsprincipe moet worden beschouwd als een laatste redmiddel, wanneer andere oplossingen niet mogelijk zijn. Het gegeven dat een andere oplossing lastiger is om uit te voeren of meer inspanning vergt, betekent op zich niet dat het geen alternatief vormt voor een afwijking. Een voorbeeld : indien voor de aanleg van een weg het ene traject een aantal voortplantingsplaatsen van een beschermde soort amfibie zal vernietigen, terwijl dit bij een alternatief traject, dat weliswaar een omweg van een aantal kilometer betekent, niet het geval is, dan dient men in principe voor het tweede, alternatieve traject te kiezen.
- De afwijking mag ten derde geen afbreuk doen aan het streven om de populaties van de betrokken soorten in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan - dit is overgenomen in artikel 20, § 4, 2°. De Europese Commissie beschouwt een populatie als een groep van individuele specimen van dezelfde soort, die tezelfdertijd in hetzelfde geografische gebied leven en die er zich (potentieel) met elkaar (kunnen) voortplanten. Daarbij moet zowel de lokale populatie waarop de afwijking betrekking zou hebben, als de populatie op niveau van de Lidstaat in acht worden genomen. Het is logisch dat het beoordelen of een afwijking al dan niet afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding sterk kan verschillen van soort tot soort. Afwijkingen ten aanzien van een zeer zeldzame, sterk gelokaliseerde soort zullen deze derde test veel minder vlot doorstaan dan afwijkingen ten aanzien van een meer algemene en wijdverbreide soort. Het effect van een afwijking op een soort zou neutraal of positief mogen zijn, maar niet negatief. De Europese Commissie vermeldt overigens in dit verband uitdrukkelijk dat compenserende maatregelen in bepaalde omstandigheden er kunnen voor zorgen dat een afwijking kan worden gegeven, maar dat dergelijke maatregelen het principe de drie bovenvermelde tests niet buiten spel kunnen zetten. De tests moeten, met andere woorden, nog steeds gebeuren.

De door de Europese Commissie ontwikkelde en hier geschetste interpretatie heeft enkel betrekking op artikel 16 van de Habitatrichtlijn. Gelet op de sterk overeenkomstige bepalingen in artikel 9 van de Vogelrichtlijn mag echter worden aangenomen dat de interpretatie van de Commissie ten aanzien van artikel 16 van de Habitatrichtlijn ook kan aangehouden worden met betrekking tot artikel 9 van de Vogelrichtlijn. Behalve de sterke overeenkomst van de bewoordingen van beide artikelen mag dit ook blijken uit de rechtspraak van het Europese Hof van Justitie ten dien aanzien.

Een verschil tussen artikel 9 van de Vogelrichtlijn en artikel 16 van de Habitatrichtlijn is wel het ontbreken in de Vogelrichtlijn van de bepaling dat afwijkingen geen afbreuk mogen doen aan het streven om de populaties van de betrokken soort in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Daaruit mag echter niet geconcludeerd worden dat bij het verlenen van afwijkingen op de bescherming van vogelsoorten geen acht moet worden geslagen op de staat van instandhouding van de betrokken soorten. Immers, de artikelen 1 en 2 van de Vogelrichtlijn leggen

duidelijk als doelstelling op dat door de Lidstaten moet worden ingestaan voor de instandhouding van de soorten waarop de richtlijn betrekking heeft. Hieruit mag worden afgeleid dat ook voor afwijkingen ten aanzien van vogelsoorten geldt dat zij geen afbreuk mogen doen aan het streven om de populaties van de betrokken soorten in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Artikel 20, § 1, 7° wordt weliswaar geïntroduceerd in het soortenbesluit als transpositie van de Europese richtlijnen, maar kan, op grond van Europese rechtspraak, niet langer of nauwelijks nog opgevat worden als een opening voor vogelvangst voor recreatief gebruik. Er moet immers aangetoond worden dat er, in voorkomend geval, geen andere bevredigende oplossing bestaat - en er bestaat reeds een andere bevredigende oplossing voor de vogelhouderij wanneer het in principe mogelijk is om inteelt te vermijden door uitwisseling van specimens te organiseren in het kader van gemeenschappelijke kweekprogramma's (32).

Artikel 20, § 2 heeft betrekking op inheemse, beschermenswaardige soorten die niet expliciet onder de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn vallen. De bepaling uit artikel 2 van de Vogelrichtlijn, dat er rekening moet gehouden worden met sociale, economische enz. aspecten, kan, bij Europees beschermingswaardige soorten, normaal gesproken niet ingezet worden als een onafhankelijke afwijkingsgrond (33). Dit maakt evenwel dat deze overwegingen in principe wél ingezet kunnen worden voor het toestaan van afwijkingen inzake Vlaamse beschermingswaardige soorten.

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig bij de verschillende afwijkingsgronden :

- « De volksgezondheid en de openbare veiligheid ». Deze redenen liggen voor de hand als afwijkingsgrond. Wanneer bijvoorbeeld een bepaald beschermd dier een reëel risico oplevert voor de openbare veiligheid door mensen aan te vallen, dan gaat de menselijke veiligheid voor.
- « Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale en economische aard, en voor het milieu gunstige effecten ». De Europese Commissie (34) stelt hierover dat het wel degelijk moet gaan om openbare, publieke belangen, en geen private belangen van individuen of bedrijven. Het belang moet dus van dien aard zijn dat kan worden afgewogen tegen de belangen die worden beschermd door de Habitatrichtlijn. Er mag worden geacht dat dit betekent dat het in de meeste gevallen zal moeten gaan om belangen op lange termijn. Het zal niet evident zijn een groot openbaar belang in te kunnen brengen dat slechts gedurende een korte termijn bestaat.
- « De veiligheid van het luchtverkeer ». Het belang van de bescherming van soorten kan niet belangrijker zijn dan de veiligheid bij het opstijgen en landen van vliegtuigen op luchthavens.
- « Voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren of andere goederen in eigendom of gebruik ». Om deze schade te voorkomen kan worden afgeweken van het beschermingsprincipe, door bijvoorbeeld toe te laten om schadeveroorzakende exemplaren te doden. De schade moet belangrijk zijn. Een laag niveau van schade door beschermde soorten moet als aanvaardbaar worden beschouwd. Beschermde soorten maken nu eenmaal inherent deel uit van onze omgeving, en het is haast onvermijdelijk dat daarbij enige schade optreedt. In heel wat gevallen is die schade overigens ook te vermijden, door het nemen van bepaalde voorzorgsmaatregelen. Het is heel moeilijk om vaste regels op te stellen die aangeven tot op welk niveau schade als aanvaardbaar moet worden beschouwd, en vanaf wanneer er werkelijk sprake is van belangrijke schade. De vermelding dat het mag gaan om het voorkomen van schade betekent dat een dergelijke afwijking eventueel ook preventief kan gegeven worden; uiteraard op voorwaarde dat er sprake is van een reëel risico.
- « De bescherming van de wilde fauna en flora en de instandhouding van de natuurlijke habitats ». Het kan voorkomen dat een beschermde soort een significant nefaste invloed heeft op een andere beschermde soort of op een bepaald type natuurlijke habitat, bijvoorbeeld doordat de eerste soort zodanig zwaar predeert op de populatie van de andere soort. In dat geval moet ingrijpen mogelijk zijn waarbij er eventueel afgeweken wordt van de beschermingsbepalingen ten aanzien van de problematische soort.
- « Onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie, daartoe benodigde kweek ». Het moet mogelijk zijn dat kan worden afgeweken in het kader van wetenschappelijk onderzoek, waarbij bijvoorbeeld kleine aantallen specimens, worden gevangen, gedood of in bezit gehouden. Hierbij moet er vooral gedacht worden aan het vangen van specimens van soorten of het in lichte mate verstoren van hun voortplantingsplaatsen, teneinde de precieze verspreiding van deze soorten te kennen (inventarisatie, zie artikel 5). Heel wat onopvallende soorten, zoals kleine zoogdieren of insecten, zijn enkel door dergelijk specifiek onderzoek vast te stellen. Het weten waar deze soorten zich ophouden, en hoe algemeen hun voorkomen is, is onontbeerlijke kennis wanneer men soorten wil beschermen.
- « Andere redenen ». De afwijkingsgrond onder 7° is de meest gevoelige afwijkingsgrond, omdat hiermee wordt bedoeld dat soorten kunnen worden gevangen, geplukt of in bezit gehouden voor andere redenen dan degene die reeds in de vorige punten aan bod kwamen; de facto kan dit neerkomen op het toestaan dat ze worden gehouden of gevangen voor recreatieve redenen. De verhouding tot de Europese regelgeving en interpretatie werd hiervoor al besproken. Als gevolg hiervan moet er, op het niveau van het soortenbesluit, gewezen worden op 20, § 4 : er mag maar worden afgeweken indien er geen andere bevredigende oplossing bestaan en er mag geen afbreuk gedaan worden aan het streven om de gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort te behouden.

Toelichting bij artikel 21

Het opzet van dit artikel is om te voorzien in een afwijkingsmogelijkheid met betrekking tot het verbod om specimens van soorten te introduceren in het wild.

Daartoe wordt, voor inheemse soorten, verwezen naar de figuur van de soortenbeschermingsprogramma's. Voor uitheemse soorten wordt in deze mogelijkheid voorzien, maar wordt er in dat verband ook een plicht tot een voorafgaandelijk impactonderzoek opgelegd, waarbij overgegaan moet worden tot overleg en informatie-uitwisseling in de context van de Benelux en met de Europese Commissie.

De andere bepalingen in het besluit waarmee er een verband is zijn de volgende : artikel 1, 2° en 3° (definitie van « inheemse soort » en « uitheemse soort »), artikel 1, 12° (definitie van « introduceren in het wild »), artikel 17 (zijnde het introductieverbod waarvan er nu afgeweken wordt), artikel 22 (de te hanteren procedure om de afwijking toe te staan), artikel 26, § 3 (verdere uitwerking van afwijkingsmogelijkheid ten aanzien van introductieverbod ten aanzien van inheemse soorten, met name op basis van een soortenbeschermingsprogramma) en artikel 36 (vrijlatingsregeling ten behoeve van erkende opvangcentra).

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er een verband met Artikel 11 van de Vogelrichtlijn : « De Lidstaten zien erop toe dat de eventuele introductie van vogelsoorten die niet natuurlijk in het wild leven op het Europese grondgebied van de Lidstaten geen enkele schade toebrengt aan de plaatselijke flora en fauna. Zij plegen hieromtrent overleg met de Commissie » en Artikel 22 van de Habitatrictlijn : « Bij de uitvoering van deze richtlijn dienen de Lidstaten : [...]; (b) erop toe te zien dat de opzettelijke introductie in de vrije natuur van een soort die op hun grondgebied niet inheems is, zodanig aan voorschriften wordt gebonden dat daardoor geen schade wordt toegebracht aan de natuurlijke habitats in hun natuurlijke verspreidingsgebied of aan de inheemse wilde flora en fauna, en een dergelijke introductie te verbieden indien zij zulks nodig achten. De resultaten van de verrichte evaluaties worden ter informatie aan het comité gezonden; ».

Als toelichting of duiding is het belangrijk er op te wijzen dat het voorliggende een continuering betekent van wat het besluit van de Vlaamse regering van 21 april 1993 betreffende de introductie in de natuur van niet-inheemse soorten, hierover bepaalt (35). Wat wel weggelaten wordt zijn de in artikel 2 van dat besluit geformuleerde adviesvraagplichten (36) (administratieve vereenvoudiging).

De voorwaarden zijn gericht op het beperken van de mogelijkheden om de introductie van uitheemse soorten in het wild. Als er dan toch een afwijking moet plaatsvinden, dan dienen de gestelde voorwaarden maximale garanties te bieden dat de potentiële en reële negatieve gevolgen van dergelijke introducties worden vermeden. Voorafgaandelijk aan de introductie moet worden onderzocht welke weerslag zij zou kunnen hebben, in het bijzonder of daardoor geen schade wordt toegebracht aan de natuurlijke habitats in hun natuurlijke verspreidingsgebied of aan de diersoorten of plantensoorten die van nature in het wild voorkomen in het Vlaamse Gewest. Uit dit onderzoek moet blijken dat er geen sprake is van potentiële negatieve gevolgen. Indien dat wel het geval zou zijn, kan geen afwijking verleend worden.

Het derde lid van dit artikel is een omzetting van enerzijds de verplichtingen die zijn weergegeven in artikel 3 van de Beschikking M (83) 27 van het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie van 17 oktober 1983, en anderzijds van artikel 11 van de Vogelrichtlijn en artikel 22.b) van de Habitatrictlijn. Het comité dat vermeld wordt in dit laatste artikel is het zogenaamde « Habitats-comité », een orgaan waarin vertegenwoordigers van de Lidstaten en de Europese Commissie samen zitten in verband met de opvolging van de uitvoering en de interpretatie van de Habitatrictlijn; dit comité wordt voorgezeten door de Commissie.

Toelichting bij artikel 22

Het opzet van dit artikel is om de procedure vast te leggen op grond waarvan afwijkingen kunnen toegestaan worden van de beschermingsbepalingen van afdeling 2 van dit hoofdstuk.

Daartoe worden de aanvraag geregeld (§ 1), de beslissingstermijnen (§ 2), de componenten van een beslissing over een afwijking (§ 3), de betekening van de beslissing (§ 4) en de beroepsmogelijkheid (§ 5).

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij artikel 19, 20 en 21 (afwijkingenregelingen waarvoor nu de procedure geschapen wordt) en artikel 26, § 2 (deels analoge vereisten voor een soortenbeschermingsprogramma).

Ten aanzien van de Europese regelgeving situeert dit artikel zich als volgt :

- Artikel 9.2. van de Vogelrichtlijn legt op : « In de afwijkende bepalingen moet worden vermeld : (-) voor welke soorten mag worden afgeweken, (-) welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan, (-) onder welke voorwaarden met betrekking tot het risico en onder welke omstandigheden van tijd en van plaats deze afwijkende maatregelen mogen worden genomen, (-) welke autoriteit bevoegd is te verklaren dat aan die voorwaarden is voldaan, en te beslissen welke middelen, installaties of methoden mogen worden aangewend, binnen welke grenzen en door welke personen, (-) welke controles zullen worden uitgevoerd. ».
- Artikel 16.2. van de Habitatrictlijn gebiedt : « De Lidstaten zenden de Commissie om de twee jaar een verslag toe conform het door het comité opgestelde model over de op grond van lid 1 toegestane afwijkingen. » en artikel 16.3. bepaalt : « In het verslag moet het volgende worden vermeld : (a) voor welke soorten en om welke reden de afwijking is toegestaan, met inbegrip van de aard van het risico, met in voorkomend geval een opgave van de alternatieve oplossingen die niet zijn gekozen en van de gebruikte wetenschappelijke gegevens; (b) welke middelen, inrichtingen of methoden mogen worden gebruikt voor het vangen of doden en om welke redenen; (c) waar en wanneer dergelijke afwijkingen worden toegestaan; (d) welke autoriteit de bevoegdheid heeft om te verklaren en te controleren dat aan de desbetreffende voorwaarden is voldaan en om te beslissen welke middelen, inrichtingen of methoden mogen worden gebruikt, door welke diensten en binnen welke grenzen, en wie met de uitvoering belast zijn; (e) welke controlemaatregelen er zijn genomen en welke resultaten er zijn verkregen. ».

Een afwijkingenregime of een concrete afwijking waarin er geen voorwaarden opgenomen zijn, is niet aanvaardbaar. Het Hof van Justitie heeft dit bevestigd met betrekking tot de nood aan voorwaarden inzake tijd en plaats (37).

Verder zijn volgende toelichtingen belangrijk. In § 1 wordt er bepaald dat de aanvraag gebeurt door middel van een aangetekend schrijven, via standaardaanvraagformulieren die het Agentschap daartoe ter beschikking stelt. Op die manier wordt er voor gezorgd dat aanvragen op de juiste plaats terechtkomen, en dat zij alle informatie bevatten die nodig is om tot een adequate beoordeling te kunnen overgaan.

In § 2 worden er beslissingstermijnen vastgesteld.

- De standaardtermijn om een aanvraag te beoordelen bedraagt 20 werkdagen. Dat is een redelijke termijn om te oordelen of aan voorwaarden voor het toekennen van een afwijking al dan niet is voldaan. In bepaalde gevallen levert het beoordelen van een aanvraag weinig problemen op; in andere gevallen kan een aanvraag echter een uitgebreide afweging en het inwinnen van bijkomende informatie vergen. Hoe groter de impact die een afwijking op een bepaalde soort zou kunnen hebben en hoe complexer de aanvraag is, hoe meer tijd zal nodig zijn om tot een degelijk oordeel te komen. Om het mogelijk maken dit te doen op een zo goed mogelijk onderbouwde wijze kan het nodig zijn om de standaardtermijn te verlengen met nogmaals 20 werkdagen.
- In bepaalde gevallen kan het echter nodig zijn dat het Agentschap sneller dan gewoonlijk tot een beslissing komt. Hierbij moet met name gedacht worden aan gevallen waar een bepaalde beschermde soort acuut verantwoordelijk is voor belangrijke schade aan gewassen. In die gevallen moet de beslissing genomen worden binnen de vijf werkdagen. De daartoe voorziene snelle procedure vormt dus de uitzondering op de regel van 20 werkdagen. Het beroep willen doen op de snelle procedure moet dan ook duidelijk gemotiveerd worden in de aanvraag. De hoogdringendheid moet verband houden met het probleem of de situatie die men wil oplossen. De mogelijkheid om bij hoogdringendheid af te wijken omwille van de reden weergegeven in

2° van artikel 20, § 1 (« in het kader van dwingende van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale en economische aard, en voor het milieu gunstige effecten ») wordt niet voorzien om de reden dat een dergelijke zwaarwichtige reden niet van een plotse en onvoorziene aard kan zijn, zoals dat wel het geval is voor 1°, 3° en 4° van artikel 20, § 1.

- Aan het andere eind van het spectrum zijn er de afwijkingsaanvragen betreffende het vrijzetten van uitheemse soorten. Voor deze vragen wordt er een beslissingstermijn van drie maanden voorzien, eenmaal verlengbaar. De lengte van deze termijnen wordt hierdoor verantwoord dat een belangrijk deel van het overleg met de Benelux en de Europese Commissie zal plaatsvinden nadat de afwijkingsaanvraag ingediend is. Dit neemt niet weg dat er een aanzienlijke verkorting is in vergelijking met de regeling in het Besluit van de Vlaamse regering van 21 april 1993 betreffende de introductie in de natuur van niet-inheemse soorten (38).

In § 3 wordt er bepaald dat een beslissing van het Agentschap waarin een afwijking wordt toegestaan een aantal onderdelen dient te bevatten :

- Logischerwijze moet er uitdrukkelijk worden opgenomen ten aanzien van welke soorten mag worden afgeweken.
- Tevens moet er duidelijk worden vermeld welke personen de afwijkingen kunnen uitoefenen. Dat kan zowel de aanvrager zelf zijn, als een persoon die ertoe gemachtigd wordt om dit voor rekening van de aanvrager te doen.
- Indien relevant moet er worden vermeld op welke wijze men precies de afwijking mag uitoefenen, door weer te geven welke middelen, installaties en methoden men mag gebruiken. Een afwijking die bestrijding toestaat om belangrijke schade aan gewassen te vermijden zal bijvoorbeeld inhouden dat daarvoor gebruik moet worden gemaakt van vuurwapens die voldoen aan de geldende regelgeving inzake jacht.
- Een afwijking dient steeds een beperking in tijd en ruimte te bevatten. Hierbij moet er worden weergegeven op welke locatie en in welke periode (binnen welke data) deze afwijking betrekking heeft. Een afwijking die bestrijding toestaat om belangrijke schade aan gewassen te vermijden zal bijvoorbeeld inhouden dat deze bestrijding enkel kan gebeuren in een straal van 200 meter rond de percelen waar men de schade wil voorkomen.
- Afhankelijk van de reden waarom een afwijking wordt verleend, zal het in veel gevallen aangewezen zijn om bepaalde voorwaarden op te leggen die moeten worden in acht genomen bij het uitoefenen van de afwijking. Een afwijking die toestaat dat er in het kader van een bepaald wetenschappelijk onderzoek specimens van een beschermde soort worden gevangen zal bijvoorbeeld veelal bepalen dat deze specimens na het stellen van de nodige onderzoekshandelingen onmiddellijk terug worden vrijgelaten op de plaats van bemachtiging.
- Er moet alleszins bepaald worden door wie controle kan worden uitgevoerd op de uitoefening van de afwijking. Ieder die een afwijking verkrijgt dient uiteraard zijn medewerking te verlenen aan de personen die instaan voor het uitvoeren van deze controle.

Uit de inhoud van deze onderdelen mag worden afgeleid dat een alomvattende afwijking, die als een soort van algemene « carte blanche » kan worden gebruikt, in principe niet mogelijk is. Een afwijking dient steeds voldoende specifiek te zijn, gericht op een specifiek probleem of situatie, zodat er ook op een afdoende wijze controle kan worden uitgeoefend.

In § 4 wordt er bepaald dat de beslissing kenbaar gemaakt wordt door betekening.

In § 5 wordt er in een beroepsmogelijkheid voorzien.

Toelichting bij artikel 23

Het opzet van dit artikel is om het mogelijk te maken dat de beslissing tot het verlenen van een afwijking geïntegreerd zou worden in andere vergunningen, afwijkingen, ontheffingen of plannen, zodat een en ander in één beslissing kan vastgesteld worden.

Daartoe wordt er een lijst van dergelijke beslissingstypes geïntroduceerd : de natuurvergunning, de ontheffing van bepalingen uit het gebiedsgericht natuurbeleid, het natuurrichtplan, de vaststelling van een beheerplan van een erkend of een Vlaams natuurreservaat of van een bosreservaat, de natuurinrichting en het natuurrichtplan, de stedenbouwkundige vergunning en de milieuvergunning. Deze beslissingsakten kunnen maar geacht worden de afwijking van de verbodsbepalingen uit dit besluit te bevatten, als in deze akten het gepaste beoordelingskader speelt en als de beslissing de gepaste elementen bevat.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij de artikelen 20 en 21, alsook artikel 22, waarvan het een reeks varianten biedt.

Het verband met de Europese regelgeving wordt behouden doordat het telkens over concrete, specifieke beslissingen gaat, en doordat er in de aanhef van artikel 23 verwezen wordt naar de te hanteren beoordelingskaders — met name deze die ontwikkeld werden in artikel 20 en 21 en naar de beslissingselementen die opgesomd worden in artikel 22, § 3 - alle zaken die voortspruiten uit relevante Europese regelgeving, zoals bij die artikelen aangetoond.

Als duiding kan er op gewezen worden dat de rechtsonderhorigen, bij het uitoefenen van hun activiteiten, geconfronteerd worden met diverse regelgevingen, die er hen toe verplichten om afwijkingen aan te vragen en vergunningen te verkrijgen. Voor eenzelfde activiteit moet men niet zelden meerdere afwijkingen of vergunningen verzamelen. Dit artikel beoogt, vanuit het beginsel van administratieve vereenvoudiging, aan deze besommering tegemoet te komen. In totaal worden er aldus negen types vergunningen, afwijkingen, ontheffingen en plannen onder dit artikel ondergebracht.

Deze integratieoefening brengt met zich mee dat, in gevallen waarbij één van deze andere vergunningen, afwijkingen, ontheffingen en plannen nodig zijn, en voor zover men bij de beoordeling rekening heeft gehouden met dit besluit, er geen afzonderlijke specifieke afwijking meer verleend moet worden volgens de procedure van artikel 22 van dit besluit. In de gevallen waarbij er voor het verkrijgen van deze vergunningen, afwijkingen, ontheffingen en plannen al een advies van het Agentschap nodig was, moet er wel met dit advies rekening worden gehouden bij de beoordeling van de aanvraag met betrekking tot de vergunningen, afwijkingen, ontheffingen of plannen.

Afdeling 3. — Soortenbehoud

Het opzet van deze afdeling is om een juridische basis te leggen voor een « actieve » soortenbescherming, i.e. door de overheid ondernomen, gesteunde, gebillijkte of aangeprezen initiatieven, maatregelen en acties die moeten leiden tot een betere staat van instandhouding van beschermingswaardige soorten.

Toelichting bij artikel 24

Het opzet van dit artikel is om de instrumenten van « bijkomende maatregelen » en « soortenbeschermingsprogramma's » in het leven te roepen en te duiden.

Daartoe worden deze bijkomende, actieve beschermingsmaatregelen mogelijk gemaakt. In principe is het de minister die deze kan nemen ten aanzien van de beschermde soorten uit Bijlage 1, met name ten aanzien van de beschermde soorten voor zover die op een rode lijst aangemerkt zijn als uitgestorven », « met uitsterven bedreigd », « bedreigd » of « kwetsbaar », en dit met het oog op een goede staat van instandhouding ervan, of met het oog op het tegengaan van significant negatieve weerslag op populaties van strikt beschermde soorten, vanuit bijvangst en toevallige dodingen.

Wat de verbanden aangaat met andere bepalingen in dit besluit moet vooreerst verwezen worden naar artikel 1, 1°, 10° en 11° (definities van « soort », « rode lijst » en van « soortenbeschermingsprogramma »), vervolgens naar artikel 5 (rode lijsten) en artikel 6 (registratie van significante bijvangst), naar de eerste drie categorieën van Bijlage 1 en ten slotte naar de artikelen 25 tot en met 27, waarin het actieve soortenbeleid zijn beslag krijgt.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er een verband met artikel 2 van de Vogelrichtlijn : « De Lidstaten nemen alle nodige maatregelen om de populatie van de in artikel 1 bedoelde soorten op een niveau te houden of te brengen dat met name beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij zij tevens rekening houden met economische en recreatieve eisen. », met artikel 2.2 van de Habitatrichtlijn : « De op grond van deze richtlijn genomen maatregelen beogen de natuurlijke habitats en de wilde dier- en plantensoorten van communautair belang in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen » en met artikel 12.4. van het Habitatrichtlijn : « [...] In het licht van de verkregen gegevens verrichten de Lidstaten de verdere onderzoekwerkzaamheden of treffen zij de instandhoudingsmaatregelen die nodig zijn om te verzekeren dat het bij toeval vangen en doden geen significante negatieve weerslag heeft op de betrokken soorten. ». De laatste geciteerde bepaling betreft de soorten die vermeld zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn : wanneer er sprake is van een significante negatieve impact als gevolg van bijvangst, is er weinig andere keuze dan het nemen van actieve beschermingsmaatregelen.

Verder is als duiding belangrijk dat er tot dusverre geen wettelijk aanknopingspunt bestond voor actief soortenbeleid als dusdanig. De meest verregaande bepaling was artikel 8, § 3 van het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest : « De minister kan tijdelijk verdergaande beschermingsmaatregelen treffen. ».

Toelichting bij artikel 25

Het opzet van dit artikel is om de bijkomende, actieve beschermingsmaatregelen op te sommen die potentieel genomen kunnen worden, hetzij afzonderlijk, hetzij samengebracht in een soortbeschermingsprogramma.

Daartoe wordt er bepaald dat de minister alleszins kan overgaan tot sensibiliseringsacties, tot specifieke verwervings-, inrichtings- of beheeractiviteiten, tot het toekennen van facultatieve subsidies of tot het afsluiten van overeenkomsten met provinciale of lokale overheden of met particulieren, gericht op beschermingsinitiatieven.

Wanneer het maatregelenpakket de vorm aanneemt van een soortenbeschermingsprogramma, kunnen daar ook afwijkingen in opgenomen worden die analoog zijn aan deze van artikel 20 tot en met 22 (i.e. de afwijkingenregeling met betrekking tot de verbodsbepalingen van afdeling 2 in hetzelfde hoofdstuk). Wanneer dat soortenbeschermingsprogramma ook extra verbodsbepalingen zou bevatten, boven degene uit afdeling 2, dan wordt er een vaststelling door de Vlaamse Regering vereist. Dit laatste kan alleen met betrekking tot soorten die aangekruist zijn onder categorie 3 van bijlage 1.

Er zijn verbanden met volgende bepalingen in dit besluit : artikel 19 en 20 voor wat de mogelijkheid van afwijkingen aangaat, en artikel 24, 26 en 27, zijnde de andere bepalingen inzake « actief » soortenbehoud.

Met betrekking tot de Europese regelgeving moet melding gemaakt worden, in verband met de mogelijkheid tot sensibiliseringsacties, van artikel 22 van de Habitatrichtlijn : « Bij de uitvoering van deze richtlijn dienen de Lidstaten : [...] (c) zich in te zetten voor bevolkingseducatie en algemene voorlichting aangaande de noodzaak wilde dier- en plantensoorten te beschermen en hun habitats alsmede de natuurlijke habitats in stand te houden. »

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig. In het eerste lid worden er een aantal types bijkomende maatregelen van actieve soortenbescherming opgesomd. Het gaat om volgende types :

- Ten eerste is er sprake van het uitvoeren van sensibiliseringsacties, daarbij inbegrepen van codes van goede praktijk. Daarmee worden acties bedoeld die de bevolking die met beschermde soorten te maken krijgt of die impact heeft of kan hebben op de staat van instandhouding van deze soorten bewust wordt gemaakt van het voorkomen van en de noden van deze soorten. Activiteiten die een negatieve impact hebben op een soort vloeien in een aantal gevallen voort uit onwetendheid. Een beperkte verandering van houding of gedrag kan soms leiden tot beduidend gunstiger situaties voor bepaalde soorten. Zo is het bvb. mogelijk eigenaars van bepaalde gebouwen, die geschikt zijn als voortplantings- of rustplaats voor vleermuizen, ertoe te motiveren te voorzien in invliegmogelijkheden voor deze soorten. Ook moet het mogelijk zijn om via een code van goede praktijk duidelijk te maken welke bouwactiviteiten of welke bouwwijzen zonder al te veel risico's voor bepaalde soorten kunnen doorgevoerd worden.
- Ten tweede is er sprake van het verrichten van specifieke verwervings-, inrichtings- en beheeractiviteiten. Maatregelen ten gunste van beschermde soorten komen vaak neer op het uitvoeren van een bepaalde inrichting of een bepaald beheer, zoals het inrichten van een fort ten behoeve van vleermuizen en beheren van een grasland ten behoeve van een bepaalde soort dagvlinder. Het is hierbij niet de bedoeling een substituuut te ontwikkelen voor de normale verwervings- en inrichtingsactiviteiten van het gebiedsgericht natuurbeleid, maar wel om punctuele ingrepen mogelijk te maken waar dat nodig is.
- Ten derde wordt er melding gemaakt van facultatieve subsidies. Indien men bepaalde rechtsonderhorigen er wil toe brengen om in het kader van actieve soortenbescherming een bepaalde handeling te stellen ten voordele van een soort, of in bepaalde gevallen een handeling net niet te stellen ten behoeve van een soort, zal er vaak een financiële aansporing nodig zijn. Een voorbeeld is het aanleggen van poelen ten behoeve van een beschermde amfibieënsoort. In sommige gevallen kan het ook meer dan louter een financiële aansporing zijn, maar kan het toekennen van subsidies ook betrekking hebben op het tegemoet komen aan een verlies van inkomsten. Een voorbeeld hiervan is het braak laten liggen van een deel van een akkerperceel ten behoeve akkervogels. Dergelijke subsidies zijn voor een belangrijk deel al in het leven geroepen, in de vorm van beheersovereenkomsten. Het kan evenwel nodig zijn in specifieke gevallen voor specifieke vergoedingen te zorgen - bvb. ter vrijwaring van de Europese hamster in akkerland is er een dergelijk initiatief nodig geweest.
- Tot slot wordt er een aanknopingspunt geschapen voor het afsluiten van overeenkomsten met »administratieve overheden » (voor definitie hiervan, zie artikel 2, 22° van het Natuurdecreet) of met rechtsonderhorigen,

organisaties of verenigingen, met het oog op het aanmoedigen van regionale of plaatselijke beschermingsinitiatieven. Er zijn immers al heel wat spelers die actief zijn of potentieel zouden kunnen zijn op het vlak van actieve soortenbescherming. Bepaalde provincies, gemeenten en natuurverenigingen hebben hier zelfs een ware voorttrekkersrol opgenomen. In het kader van het subsidiariteitsbeginsel is dit ook wenselijk. De noden aan en de mogelijkheden voor het nemen van actieve beschermingsmaatregelen zijn bovendien uitgebreid, en het is ondenkbaar dat één enkele instantie alleen de rol zou kunnen opnemen om voor de volledige actieve beschermingspolitiek in te staan. Om die reden is samenwerken tussen de diverse instanties en partijen noodzakelijk. Samenwerking is tot slot ook zeer belangrijk in het licht van het creëren van een zo groot mogelijk draagvlak, met zo veel mogelijk betrokkenen. De lokale en regionale spelers zijn bovendien vaak veel beter op de hoogte van de lokale situatie, en kunnen daardoor veel beter met de gevoeligheden die er eventueel aan verbonden zijn, rekening houden.

Voor al deze maatregelen geldt dat ze maar genomen kunnen worden « binnen de perken van de daartoe voorziene begrotingsmiddelen ». Indien er dus weinig begrotingsmiddelen voorzien zijn, zal het Agentschap voor Natuur en Bos vooral moeten inzetten op sensibiliseringsacties en samenwerkingsverbanden en de rol van regisseur moeten opnemen, veeleer dan van actor.

In het tweede lid wordt de mogelijkheid geschapen om te komen tot afwijkingen van de verbodsbepalingen uit afdeling 2, op analoge wijze als de afwijkingsregeling van de artikelen 19 en volgende. Dit kan via een soortenbeschermingsprogramma. Het komt er op neer dat het onder bepaalde omstandigheden zinnig kan zijn om bepaalde verboden handelingen toe te laten ten einde tot een meer adequate bescherming van de betrokken soort te komen. Deze bepaling kan op twee manieren uitwerking krijgen.

- Vooreerst is er de situatie waarbij actieve beschermingsmaatregelen ten behoeve van de ene soort verboden handelingen impliceren ten aanzien van een andere soort. Bijvoorbeeld : het herstellen of creëren van heidevegetatie in een bepaald gebied, ten behoeve van Europees prioritaire soorten zoals nachtzwaluw of boomleeuwerik, kan er toe noodzaken dat een aantal hectaren bos moeten worden gekapt waarin er eveneens beschermde soorten voorkomen. In dit geval komt het neer op een afweging, waarbij maatregelen voor soorten met een Europees prioritaire status of soorten met een bedreigde status (de klassen « met uitsterven bedreigd », « bedreigd » en « kwetsbaar » in een volgens dit besluit opgemaakte rode lijst) op Vlaams niveau wellicht voorrang zullen krijgen boven meer algemene soorten.
- Er is nog een situatie waarbij gebruik kan worden gemaakt van deze paragraaf. Het gaat om gevallen waarbij beschermde soorten, met name Europees prioritaire soorten en/of soorten met een bedreigde status (de klassen « met uitsterven bedreigd », « bedreigd » en « kwetsbaar » in een vastgestelde rode lijst) op Vlaams niveau, in gebieden voorkomen waar dat voorkomen leidt tot conflicten met andere belangen, niet in het minst economische belangen.

Een concreet voorbeeld is de situatie van de Rugstreeppad in het Antwerpse Havengebied. Deze amfibieënsoort heeft, gelet op haar opname in de lijst van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, op Europees niveau de zwaarste beschermingsstatus die een diersoort kan hebben. Het is een soort die het moet hebben van pionierssituaties, met een afwisseling van voortplantingspoelen en landbiotopen, op zandige grond. Het dynamische grondgebruik in het Antwerpse Havengebied, met een voortdurend ontstaan van pionierssituaties, vormt een uitgelezen habitat voor deze soort. Een belangrijk deel van de Vlaamse populatie is dan ook te vinden in het Havengebied. Dat creëert uiteraard een probleem : het voorkomen van de rugstreeppad vormt een belemmering voor de economische ontwikkeling van het Havengebied, doordat de Habitatrichtlijn bepaalt dat de Lidstaat aan deze dieren (en hun rust- en voortplantingsplaatsen) een strikte bescherming moet toekennen. Het gaat om een beschermingsregime waar bovendien slechts onder strenge voorwaarden, die niet steeds zullen kunnen worden ingevuld in het Havengebied, kan worden van afgeweken. De Europese Commissie (39) bestempelt soortenbeschermingsprogramma's als een mogelijke uitweg uit deze tegenstelling tussen ecologie en economie. Concreet : wanneer een dergelijke programma voor de rugstreeppad, hetzij op lokaal niveau voor de Antwerpse haven, hetzij voor heel het Vlaamse Gewest, kan garanderen dat er op elk moment in de toekomst voldoende leefgebied voorhanden is om de gunstige staat van instandhouding te behouden of herstellen, dan geeft dat ook enige speling om bepaalde individuele poelen waar de soort voorkomt niet zo restrictief als nodig te gaan beschermen. Nog concreter : bepaalde poelen kunnen vernietigd op voorwaarde dat de populatie in haar geheel er op vooruitgaat.

Algemeen : ten aanzien van beschermde soorten kunnen verboden handelingen worden gesteld wanneer zij uiteindelijk de populatie van deze soort op een hoger niveau ten goede zullen komen. Een soortenbeschermingsprogramma moet er dan op gericht zijn om de populatie van de soort(en) in kwestie in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te krijgen, zowel op lokaal niveau als op Vlaams niveau.

Indien er geen soortenbeschermingsprogramma opgemaakt wordt, dan kan er nog steeds een afwijking toegestaan worden in het kader van bijkomende initiatieven voor soortenbehoud, maar dat dient dan te gebeuren op basis van artikel 19 en volgende. In artikel 20 wordt als expliciete afwijkingsgrond immers « doeleinden ter bescherming van de wilde fauna en flora vermeld en van de instandhouding van de natuurlijke habitats » vermeld. Dit vereist echter het doorlopen van een administratieve procedure, die uiteindelijk moet uitmonden in een formele individuele afwijking. De hier besproken bepaling laat toe om op een meer omvattende, generieke manier in afwijkingen te voorzien.

In het derde lid wordt de mogelijkheid voorzien om extra verbodsbepalingen te introduceren, bovenop deze die bepaald worden in artikel 10 tot en met 18. Deze mogelijkheid is gericht op specifieke handelingen die doding of bijvangst kunnen genereren ten aanzien van soorten die aangeduid zijn in categorie 3 van Bijlage 1 (i.e. Bijlage IV soorten van de Habitatrichtlijn). Dergelijke extra verbodsbepalingen worden vastgesteld door de Vlaamse Regering en kunnen desgevallend al of niet geïntegreerd worden in het soortenbesluit.

Toelichting bij artikel 26

Het opzet van dit artikel is om de inhoudelijke kwaliteitsvereisten te beschrijven waaraan voldaan moet worden vooraleer er sprake kan zijn van een soortenbeschermingsprogramma.

Daartoe wordt er bepaald dat zo'n soortenbeschermingsprogramma opgevat moet worden als een samenhangende verzameling van acties, opgemaakt op basis van een rapport dat tien onderdelen moet bevatten : 1° een synthese van de kennis over de soort, 2° de concrete doelstellingen voor het bereiken of behouden van een gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort - indien er instandhoudingsdoelen opgemaakt zijn voor de betrokken soort, dan vormen die de basis, 3° de bedreigingen voor de gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort, 4° de mogelijkheden om een gunstige staat van instandhouding in het Vlaamse Gewest te bereiken, 5° een beschrijving van de relevante actoren in het Vlaamse Gewest, 6° een beschrijving van de concrete acties en maatregelen die kunnen

worden ondernomen, 7° een verslag van het overleg dat gevoerd is met de relevante actoren, 8° een voorstel van begroting, planning en prioritering van de acties en maatregelen, 9° een beschrijving van de voorziene opvolging en evaluatie van het programma, met het oog op een eventuele bijsturing van de maatregelen; en 10° een sensibilisatie- en communicatiestrategie.

Wanneer het soortenbeschermingsprogramma afwijkingen bevat van de verbodsbepalingen onder afdeling 2, onderafdelingen 1 tot en met 4, dan moet bovendien het beoordelingskader zoals vastgelegd in artikel 20 in acht worden genomen en dan moet de beslissing over het programma de elementen bevatten die opgesomd zijn in artikel 22, § 3.

Wanneer het soortenbeschermingsprogramma met betrekking tot inheemse soorten afwijkingen bevat van het introductieverbod dat ingesteld wordt onder afdeling 2, onderafdeling 5, dan moeten er bijkomende elementen opgenomen worden, met name een effectinschatting, een evaluatie van de potentieel geschikte leefgebieden, een bepaling van het geschikte genetische profiel en de vaststelling dat er kan gesteund worden op geschikte kweek- en uitzetprogramma's.

Andere bepalingen in het besluit waarmee er een verband bestaat zijn de volgende : artikel 1, 2° (definitie « inheemse soort »), artikel 1, 12° (definitie van « introduceren in het wild »), de artikelen 10, 12, 14, 16 en 17 (verbodsbepalingen waarvan er kan worden afgeweken in het kader van een soortenbeschermingsprogramma), de artikelen 20, 21 en 22 (inhoudelijke en procedurele garanties die eveneens in het kader van een soortenbeschermingsprogramma moeten gerespecteerd worden, vooraleer men de beoogde afwijkingen er in kan integreren).

De verbanden met de Europese regelgeving bestaan, voor wat de afwijkingsregeling betreft, er in dat er verwezen wordt naar de artikelen in het besluit waar deze afwijkingsregeling op een Europeesrechtelijk conforme manier wordt uitgewerkt. Voor de (her-)introductie van inheemse soorten, zoals ontwikkeld onder § 3, kan er verwezen worden naar artikel 22 van de Habitatrictlijn : « Bij de uitvoering van deze richtlijn dienen de Lidstaten : (a) na te gaan of herintroductie van de inheemse soorten van bijlage IV wenselijk is, wanneer die kan bijdragen tot de instandhouding van die soorten, op voorwaarde dat een onderzoek, waarbij ook rekening wordt gehouden met de ter zake in andere Lidstaten of elders opgedane ervaring, heeft uitgewezen dat die herintroductie een doeltreffende bijdrage is tot het herstel van een gunstige staat van instandhouding voor die soorten en eerst na passende raadpleging van de belanghebbenden plaatsvindt; [...] ».

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig : een soortbeschermingsprogramma wordt opgesteld voor een bepaalde soort of een groep van soorten, die zich in een preciaire, ongunstige staat van instandhouding bevinden of het risico lopen daarin terecht te komen, en met als doel het behouden of herstellen van een gunstige staat van instandhouding voor deze soort(en). Het bevat een beschrijving van de situatie waarin de soort zich bevindt en de maatregelen die kunnen worden genomen om het doel te bereiken. Het programma dient te worden gezien als een plan van aanpak. In dat plan wordt weergegeven met welke onderling samenhangende maatregelen er gestreefd zal worden naar een verbetering van de staat van instandhouding van de betrokken soort(en). Een plan kan zowel op één soort, op een soortengroep of op een groep van soorten betrekking hebben. Het komt geregeld voor dat bepaalde soorten, die voorkomen in een zelfde habitat, aan dezelfde bedreigingen blootstaan, en zich daardoor in een zelfde preciaire situatie bevinden. Het spreekt voor zich dat er in dat geval geen afzonderlijke programma's worden opgesteld.

In het eerste lid worden de componenten van een rapport dat aan de basis kan liggen van een concreet soortenbeschermingsprogramma ontwikkeld :

- In de eerste plaats is er een beschrijving nodig van de status van de soort. Hierbij is het aanbevolen in te gaan op het historische en het huidige voorkomen van de betrokken soort(en) in het Vlaamse Gewest en in Europa. Ook het actuele beschermingsniveau van de betrokken soort(en), zowel op Vlaams als op internationaal niveau, moet beschreven worden. Naast de internationaalrechtelijke bepalingen waarop dit besluit gebaseerd is, zijn er nog een reeks internationale normen die betrekking hebben op de bescherming van specifieke soorten. Een voorbeeld is de Bonn-Convention, inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten (opgemaakt te Bonn, op 23 juni 1979). Deze conventie biedt een kapstok voor het opmaken van overeenkomsten, gericht op bepaalde (trekkende) diersoorten die specifieke bescherming behoeven. Een belangrijk voorbeeld van een dergelijke overeenkomst is de « Overeenkomst voor de bescherming van Afrikaans-Euraziatische migrerende watervogels », opgesteld in De Haag op 16 juni 1995, gericht op de grensoverschrijdende bescherming van trekkende watervogels. Tot slot en niet in het minst is er een ecologische beschrijving nodig, inclusief de habitatvereisten van de soort.
- Ten tweede moet ingegaan worden op de concrete doelstellingen voor het bereiken of behouden van een gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort in het Vlaamse Gewest. Deze doelstellingen moeten zo concreet en zo meetbaar mogelijk zijn. Hier dient de aandacht te worden gevestigd op de figuur van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, die opgemaakt worden op basis van artikel 36ter, § 1 van het Decreet van 21 oktober 1997 op het Natuurbehoud en het Natuurlijk Milieu. Voor soorten waarvoor dergelijke gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen zijn opgemaakt, moeten de concrete doelstellingen van het soortbeschermingsprogramma de voor de soort vastgestelde instandhoudingsdoelen bevatten.
- Ten derde is het nodig inzicht te verschaffen in de bedreigingen voor de gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort. Zonder kennis van deze bedreigingen is het vrijwel onmogelijk om relevante maatregelen te kunnen nemen om de soort opnieuw in een gunstige staat van instandhouding te brengen.
- Als vierde moeten de mogelijkheden verkend worden om de gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort te bereiken. In dit onderdeel wordt met andere woorden beschreven op welke manier men de bedreigingen zou kunnen aanpakken.
- Een vijfde noodzakelijke component betreft de beschrijving van de relevante actoren. De preciaire status waarin een soort zich bevindt is vrijwel steeds het gevolg van een bepaalde menselijke invloed, zeker in een dichtbevolkte regio als het Vlaamse Gewest. Dat betekent dat er onvermijdelijk diverse personen of instanties, hier samengevat onder de term « actoren », in meer of mindere mate te maken hebben met deze soort, en op één of andere manier een invloed hebben of zouden kunnen hebben op de staat van instandhouding van de soort. Deze actoren moeten worden beschreven in het soortbeschermingsprogramma : op welke manier hebben zij een (potentiële) invloed op de soort.
- De zesde component van een soortenbeschermingsrapport betreft de concrete acties en maatregelen, die kunnen worden genomen met het oog op het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort : wat is het dat men precies zou willen gaan doen en op welke manier, om de staat van instandhouding van de soort gunstig te laten evolueren?

- In een zevende onderdeel in het rapport moet verslag gedaan worden van het gevoerde overleg met de relevante actoren over de concreet voorziene maatregelen. Dit is bvb. een noodzakelijke component in het geval men overweegt inheemse diersoorten te herintroduceren.
- Als achtste component in het rapport is er een voorstel nodig van begroting, planning en prioritering van de acties en maatregelen. Het uitvoeren van een soortbeschermingsprogramma zal wellicht enige financiële inspanningen vergen. De begroting daarvan moet worden gebaseerd op de voorziene acties en maatregelen. Daarbij moet ook in prioritering worden voorzien. Het is immers aannemelijk dat om diverse redenen bepaalde acties veel dringender moeten plaats vinden dan andere, of dat bepaalde acties niet zo snel kunnen plaatsvinden als andere. Voor dergelijke gevallen moet men aangeven welke acties voorrang zullen hebben op andere.
- Als negende is er een beschrijving nodig van de voorziene evaluatie van het soortbeschermingsprogramma, met inbegrip van monitoring, met het oog op een eventuele bijsturing van de maatregelen. Men moet bijvoorbeeld door middel van tellingen kunnen nagaan of het aantal exemplaren van de betrokken soort effectief toeneemt als gevolg van de genomen maatregelen. Het ultieme doel van het programma bestaat immers niet in de maatregelen op zich, maar wel in het effect dat ervan verwacht wordt op de populaties van de betrokken soort. Een bepaald programma bijvoorbeeld, dat voorziet in de aanleg van x aantal poelen voor een bepaalde amfibieënsoort, zonder dat wordt nagegaan of de soort vervolgens ook effectief in die poelen voorkomt, is onvolledig. Het is overigens de bedoeling dat via deze evaluatie niet alleen de uitwerking van het programma wordt opgevolgd, maar ook dat er, indien nodig, snel kan worden bijgestuurd.
- Tot slot is er in de meeste gevallen een sensibilisatie- en communicatiestrategie van doen. Het slagen van de uitvoering van een soortbeschermingsprogramma kan in veel gevallen staan of vallen met de medewerking van diverse maatschappelijke actoren. Om deze actoren en het publiek in te lichten en mee over de brug te krijgen zijn sensibilisatie en communicatie onontbeerlijk. Programma's waarvan men op de hoogte is, en die men kent, zal men veel makkelijker aanvaarden dan onbekende programma's die plots uit het niets opduiken en een bepaalde impact blijken te hebben op normale activiteiten.

In het tweede lid worden er, met betrekking tot de afwijkingmogelijkheden, gelijkaardige garanties ingebouwd als deze die voorzien zijn in artikel 23 betreffende de integratie van afwijkingmogelijkheden in andere vergunningen, afwijkingen, ontheffingen of plannen.

In het derde lid wordt de mogelijkheid ontwikkeld om, in afwijking van artikel 17, inheemse soorten te gaan introduceren. Voor inheemse soorten kan introductie van specimens gezien worden als een potentieel belangrijke manier om bij te dragen tot de actieve bescherming van de betrokken soorten en het herstellen van een gunstige staat van instandhouding. Het is de bedoeling dat verdwenen of kwijnende populaties van de betrokken wilde soorten op deze manier worden gerecreëerd of aangevuld.

Hierbij moet worden opgemerkt dat de term « introduceren » enige verfijning nodig heeft. Bij inheemse soorten kan het inderdaad gaan om een herintroductie in de strikte zin van het woord : een inheemse soort wordt terug in het wild vrijgelaten in een gebied waar ze vroeger voorkwam, maar waar ze inmiddels door omstandigheden is verdwenen. Daarnaast is er evenwel ook de mogelijkheid van « restocking » : het aanvullen van een nog bestaande, maar kwijnende populatie in een gebied met exemplaren uit een ander gebied - in recente jaren werd dit voor de Europese hamster toegepast. Er is ook nog de term « translocatie » : het overbrengen of vervoeren van specimens van een soort van het ene gebied naar een ander gebied.

Een introductie van een inheemse soort moet wenselijk zijn, in de zin dat ze kan bijdragen tot de instandhouding van de soort, de levensgemeenschap en het ecosysteem, in de eerste plaats doordat ze er voor zorgt dat de populatie van de soort in kwestie zelf er gunstig door wordt beïnvloed, maar daarnaast ook doordat andere soorten en de werking van het hele ecosysteem er baat kunnen bij hebben. Het introduceren van een sterk bedreigde amfibieënsoort, waarvan de Vlaamse populatie beperkt is tot nog slechts enkele tientallen exemplaren op enkele vindplaatsen, kan een voorbeeld zijn van een introductie die een nuttige, en zelfs noodzakelijke bijdrage zou leveren. Het introduceren in het wild van exemplaren van een algemene soort, die nog in grote aantallen in grote delen van Vlaanderen voorkomt zou een voorbeeld zijn van een introductie die weinig of geen nuttige bijdrage levert aan het voortbestaan van de soort of aan de werking van het ecosysteem.

Vooraleer er in het kader van een soortenbeschermingsprogramma kan worden beslist tot de introductie van een inheemse soort, moet er aldus voldaan worden aan een aantal voorwaarden. Een van de centrale voorwaarden is vervat in een component van soortenbeschermingsprogramma's in het algemeen : onder § 1, 7° wordt er opgelegd dat er een passende raadpleging moet zijn gebeurd met de betrokkenen. Daarnaast zijn er volgende specifieke voorwaarden :

- Ten eerste is er een effectinschatting nodig, mede op basis van ervaringen uit andere Europese Lidstaten. Deze voorwaarde spreekt voor zich.
- Ten tweede is er een evaluatie nodig van de potentieel geschikte leefgebieden. Deze moeten worden geëvalueerd op de vraag of ze werkelijk geschikt zijn om de soort in kwestie te huisvesten. Daarbij gaat het niet louter om individuele specimens, maar om levensvatbare populaties van de soort. Slechts wanneer er herintroductie gebeurt in dergelijke gebieden, kan er effectief worden bijgedragen tot de gunstige staat van instandhouding van de soort. Het vrijlaten van specimens in voor de soort ongeschikte gebieden is nutteloos.
- Ten derde moet het genetische profiel bepaald worden. Bij heel wat soorten is er sprake van een aanzienlijke genetische diversiteit doorheen het verspreidingsgebied. Het aantal ondersoorten dat een bepaalde soort telt is een voorbeeld van deze genetische diversiteit. Het is belangrijk dat bij het introduceren gebruik wordt gemaakt van specimens die zo goed mogelijk aansluiten bij het lokale genetische profiel.
- Ten vierde moet er kunnen vastgesteld worden dat er teruggevallen kan worden op geschikte kweek- en uitzetprogramma's. Het soortbeschermingsprogramma moet duidelijk weergeven hoe het kweken van specimens in gevangenschap en het vervolgens vrijlaten van specimens in het wild praktisch in zijn werk zal gaan.

Toelichting bij artikel 27

Het opzet van dit artikel is om aan te geven op welke wijze er tot een legitiem soortenbeschermingsprogramma kan worden gekomen.

Daartoe wordt eerst bepaald op wiens initiatief er tot een ontwerp kan zo'n programma kan worden gekomen : ofwel wordt het opgemaakt door of in opdracht van het Agentschap, ofwel wordt een beschermingsinitiatief van externen, onder bepaalde voorwaarden, opgewaardeerd tot een dergelijk ontwerp. In principe stelt de minister een ontwerp van soortenbeschermingsprogramma vast, daarbij rekening houdende met de vereisten op economisch,

sociaal en cultureel gebied, en met relevante regionale en lokale bijzonderheden. Een soortenbeschermingsprogramma moet, na vaststelling, worden medegedeeld aan de Vlaamse Regering. Als het ontwerp echter bijkomende verbodsbepalingen bevat - een mogelijkheid die aangegeven is in artikel 25, derde lid - dan is het de Vlaamse Regering die het dient vast te stellen.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij de artikelen 24 tot en met 26.

Het verband met de Europese regelgeving situeert zich onder meer bij artikel 2 van de Habitatrictlijn : « In de op grond van deze richtlijn genomen maatregelen wordt rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden. ».

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig : in § 1, tweede lid, wordt er onder meer de voorwaarde opgelegd dat een extern initiatief ten minste betrekking moet hebben op een functionele ecologische eenheid, vooraleer het opgevaardigd kan worden tot soortenbeschermingsprogramma (en dus afwijkingen kan bevatten enz.). Dit impliceert dat het gebied over de vereiste kwalitatieve en kwantitatieve garanties moet beschikken om op lange termijn een op zichzelf staande populatie in stand te kunnen houden, zonder dat het noodzakelijk is dat de populatie in verbinding staat met andere populaties om zich in stand te houden. Met deze voorwaarde moet er worden voor gezorgd dat het initiatief betrekking heeft op voldoende grote gebieden. Hoe groot een functionele ecologische eenheid is moet per soort moeten worden bekeken. Initiatieven die op basis van dit artikel de waarde krijgen van een soortbeschermingsprogramma, en die betrekking hebben op een levensvatbare populatie van de betrokken soort, kunnen effectief bijdragen tot de gunstige staat van instandhouding van de soort op Vlaams niveau, in tegenstelling tot initiatieven die geen betrekking kunnen hebben op een levensvatbare populatie.

In § 2 wordt er bepaald dat de minister een ontwerp van soortenbeschermingsprogramma kan vaststellen. Hierbij zal er gewaakt moeten worden op de onderlinge samenhang tussen dergelijke programma's. Het is mogelijk dat er een Vlaams programma wordt opgemaakt voor een soort of een soortengroep, terwijl er voor een bepaald gebied reeds een initiatief de waarde van een programma had gekregen. In dat geval spreekt het voor zich dat de minister, door voorwaarden op te leggen en met respect voor het subsidiariteitsbeginsel, er voor zal moeten zorgen dat de samenhang tussen het regionale en het Vlaamse programma bewaard blijft. In geval een soortenbeschermingsprogramma extra verbodsbepalingen bevat met betrekking tot soorten die aangekruist zijn onder categorie 3 in bijlage 1, moet er advies gevraagd worden aan de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij en de Strategische Adviesraad Minaraad.

In § 3 wordt een maximumduurtijd van een soortenbeschermingsprogramma bepaald, met name vijf jaar. Dit heeft vooral relevantie voor het geval er afwijkingsregelingen in opgenomen zijn, vermits deze in de tijd beperkt moeten zijn. Er wordt ook voorzien in een mogelijkheid tot fundamentele koerswijzigingen, wanneer het programma niet naar behoren lijkt te functioneren.

HOOFDSTUK 4. — Soortenbeheer

Het opzet van dit hoofdstuk is om het mogelijk te maken de hinder te vermijden, te milderen of te herstellen die uitgaat van populaties van soorten - zelfs beschermde soorten - ten aanzien van de burgers die met de hinder te maken krijgen. In het geval van Europeesrechtelijk te beschermen soorten moeten de beschermingsbepalingen gerespecteerd worden die zijn vastgelegd in hoofdstuk 3, al is het via analoge bepalingen als de er aan toegevoegde afwijkingsregelingen. Het volstaat dus niet dat een administratieve of wetenschappelijk overheid bij eenvoudige administratieve beslissingen afwijkende regelingen kan instellen ten aanzien van op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrictlijn te beschermen soorten. Afwijkingsregelingen moeten wettelijk verankerd zijn, met daarbij inbegrepen de waarborgen die geboden worden door de Vogelrichtlijn en de Habitatrictlijn (40).

Toelichting bij artikel 28

Het opzet van dit artikel is om de figuur van de beheerregeling in het leven te roepen, en de procesmatige verantwoordelijkheden in deze vast te leggen.

Daartoe wordt er bepaald dat de minister, op voorstel van het Agentschap, een beheerregeling. Voor zover deze beheerregeling een of meerdere afwijkingen bevat van het beschermd statuut, is deze op te vatten als een afwijking conform artikel 56 van het Natuurdecreet. Een beheerregeling kan over een viertal types actie gaan : (1) communicatie en handreiking door codes van goede praktijk, (2) beheers- en bestrijdingsacties, (3) overeenkomsten met derden met het oog op dergelijke acties, (4) ingrepen in handelsactiviteiten voor zover het gaat om de voorkoming van invasieve exoten.

De minister stelt de beheerregeling vast, maar er dient steeds wel advies gegeven te worden door de Strategische adviesraad Minaraad. Vermits een deel van de beheerregelingen voorspuit uit de zorg schade te voorkomen aan landbouwgewassen, wordt er hier voorzien in een structurele betrokkenheid - zelfs initiatiefrecht - van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij en van de Vlaamse minister bevoegd voor Landbouwbeleid. Tot slot wordt er bepaald dat een beheerregeling vooraf medegedeeld wordt aan de Vlaamse Regering.

Wanneer de beheerregeling afwijkingen bevat die er toe strekken op een eenvoudiger of grootschaliger wijze beschermde soorten te gaan bestrijden dan wat op basis van artikel 19 mogelijk is, dan dient deze beheerregeling vastgesteld te worden door de Vlaamse Regering. In dat geval zit er in de beheerregeling vervat (1) ofwel dat er afwijkingen zullen toegestaan worden op vraag, conform artikel 19, (2) ofwel dat bijlage 3 bij het besluit bijgesteld wordt, ten einde in een meldingsplichtige bestrijdingsmogelijkheid te voorzien.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit moet gelegd worden met artikel 1, 4° en 5° (definitie van « invasieve soorten » en van « specimen »), artikel 1, 6° (definitie « eieren ») en bij artikel 1, 9°, met de artikelen 19 tot en met 23, met de artikelen 28 tot en met 31 en met bijlage 1 (beschermde soorten) en bijlage 3 (bestrijding op basis van melding).

Ten aanzien van de Europese regelgeving moet aangegeven worden dat er in die regelgeving geen dergelijke figuur als dusdanig voorzien is. Wel moet bewaakt worden dat de afwijkingen op bvb. het dodingsverbod ten aanzien van Europeesrechtelijk beschermde soorten, die in het kader van een beheerregeling toegestaan zouden worden, conform zouden zijn aan de bepalingen ter zake uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrictlijn.

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig : met deze figuur van de beheerregeling wordt het mogelijk op een meer rationale wijze beslissingen te nemen inzake het al of niet voorkomen of bestrijden van hinderlijke of risicovolle soorten, en wordt het mogelijk deze acties op een rationale wijze uit te voeren. Hiermee wordt er een equivalent geboden met wat nu vervat is in het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest en in het Besluit van de Vlaamse Regering van 21 april 1993 betreffende de introductie in de natuur van niet-inheemse soorten.

De mogelijke maatregelen die kunnen opgenomen of toegelaten worden in een beheerregeling verdienen enige toelichting :

- Een eerste mogelijk - en misschien voldoende - onderdeel van een beheerregeling bestaat in het uitvoeren van sensibiliseringsacties en codes van goede praktijk. Daarmee wordt gedoeld op acties die de bevolking of relevante doelgroepen bewust maken van de risico's die verbonden zijn aan de vrijzetting en de aanwezigheid van uitheemse soorten in de natuur, alsook op codes van goede praktijk, die duidelijk maken hoe handelingen of activiteiten die meestal wel schadelijk zijn voor bepaalde dier- of plantensoorten, toch uitgevoerd kunnen worden met een minimum aan schade. Wat de uitheemse soorten betreft moet er in de eerste plaats zo veel als mogelijk worden voorkomen dat er in de toekomst nog specimens van bepaalde uitheemse soorten in de natuur terecht komen.
- Als tweede is er het verrichten, het toelaten te verrichten, of het opleggen te verrichten, van specifieke beheer- of bestrijdingsacties. Voor wat het Agentschap voor Natuur en Bos aangaat zullen dergelijke acties in hoofdzaak betrekking hebben op de eigen domeinen van het Agentschap. Daarnaast zal deze bestrijding een meer algemene afwijking kunnen impliceren van de beschermingsbepalingen van dit besluit.
- Als derde maatregel kan een beheerregeling een machtiging bevatten - ten behoeve van het Agentschap - om overeenkomsten af te sluiten met provinciale of lokale overheden of met rechtsonderhorigen, organisaties of verenigingen, met het oog op het opzetten van regionale of plaatselijke beheer- of bestrijdingsacties. Uitheemse soorten komen in heel het Vlaamse Gewest voor. Daarom is het noodzakelijk een mogelijkheid te voorzien dat overeenkomsten kunnen worden afgesloten met andere partijen, voor het uitvoeren van beheer en bestrijding van uitheemse soorten.
- Een vierde mogelijke maatregel die opgenomen kan worden in een beheerregeling bestaat in het beperken of verbieden van het in bezit hebben, het vervoeren, het verhandelen of het ruilen, te koop of in ruil aanbieden van specimens of eieren van de betrokken soorten. Dit is een verre gaande maatregel, die echter wel noodzakelijk kan zijn om het blijvend in het wild terecht komen van uitheemse soorten aan banden te leggen. Deze maatregel is niet overdreven wanneer de afweging wordt gemaakt met de kosten die het gevolg kunnen zijn van het voorkomen van bepaalde uitheemse soorten in het wild. Als voorbeeld kan het bestrijden van de muskusrat worden aangehaald, weliswaar een voorbeeld dat ver terug gaat in de tijd : de kosten voor deze bestrijding zijn zeer hoog. Indien er toen een verbod was geweest op het houden of verhandelen van deze soort, dan zou dat tot gevolg gehad kunnen hebben dat dergelijke kosten nooit gemaakt hadden hoeven te worden. Preventie is vrijwel steeds veel goedkoper dan remediërende maatregelen. Uit het buitenland zijn gelijkaardige voorbeelden bekend, waarbij landen als preventiemaatregel de verhandeling en het bezit van uitheemse soorten verboden hebben. In elk geval zal het opnemen van deze maatregel in een beheerregeling steeds nauwkeurig moeten worden afgetoetst zowel aan het principe van het vrij verkeer van goederen (een van de vier basisprincipes van de vrije markt binnen de Europese Unie) als aan de intra-Belgische bevoegdheidsverdeling (in-, uit- en doorvoer van uitheemse soorten kunnen niet geregeld worden door het Vlaamse Gewest - de andere aspecten van bezit en handel wél).

Toelichting bij artikel 29

Het opzet van dit artikel is om er voor te zorgen dat elke beheerregeling opgemaakt wordt op basis van een bij dit besluit aansluitende visie, en op basis van feiten en cijfers.

Daartoe wordt er opgelijst welke onderdelen een beheerregeling steeds moet bevatten : de soorten waarop de beheerregeling van toepassing is evenals de personen die er toe gemachtigd worden om, met het oog op het uitvoeren van deze beheerregeling, af te wijken van de relevante beschermingsbepalingen. Ook moeten de beheermaatregelen opgesomd worden die mogen of moeten worden uitgevoerd, de middelen en methoden die daarbij mogen worden gebruikt, de omstandigheden van tijd en plaats waaronder deze beheermaatregelen mogen worden uitgevoerd en, in voorkomend geval, de voorwaarden waaronder de beheermaatregelen mogen worden uitgevoerd. Tot slot moet aangegeven worden welke controles er zullen worden uitgevoerd en welke de communicatiestrategie is.

Het verband met andere artikelen in dit besluit bestaat er in en met de artikelen 28, 30 en 31.

Ten aanzien van de Europese regelgeving situeert het verband zich hierin dat de Vogelrichtlijn in artikel 9.2 bepaalt : « In de afwijkende bepalingen moet worden vermeld : (-) voor welke soorten mag worden afgeweken, (-) welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan, (-) onder welke voorwaarden met betrekking tot het risico en onder welke omstandigheden van tijd en van plaats deze afwijkende maatregelen mogen worden genomen, (-) welke autoriteit bevoegd is te verklaren dat aan die voorwaarden is voldaan, en te beslissen welke middelen, installaties of methoden mogen worden aangewend, binnen welke grenzen en door welke personen, (-) welke controles zullen worden uitgevoerd. ». In de Habitatrictlijn staan er, zoals eerder al geciteerd, vergelijkbare waarborgen opgesomd.

Verdere toelichting moet gegeven worden met betrekking tot de sensibilisatie- en communicatiestrategie. Een beheerregeling loopt steeds het risico controverses te veroorzaken. Vandaar dat er steeds goed moet nagedacht worden over de wijze waarop een dergelijke regeling aan het publiek kenbaar gemaakt zal worden en verantwoord zal worden.

Inzake de niet-toelaatbare (en dus eventueel toelaatbare) methoden moet verwezen worden naar bijlage 2 van het besluit.

Toelichting bij artikel 30

Het opzet van dit artikel is om inhoudelijke voorwaarden of krijtlijnen te omschrijven, waaraan een beheerregeling steeds moet voldoen.

Daartoe wordt er de plicht opgelegd om te zorgen voor een motiveringsnota. Hierin moet er aangetoond worden dat de voorgestelde maatregelen niet disproportioneel zijn, en geen betekenisvol negatieve impact hebben op de biodiversiteit of inheemse soorten. Er moet, met betrekking tot beschermde soorten, bovendien aangetoond worden dat er geen alternatief is, dat de voorgestelde oplossing adequaat is, en dat de populaties van de besproken soort niet in het gedrang worden gebracht. Er wordt, ten aanzien van Europeesrechtelijk te beschermen soorten, bovendien vereist dat er verwezen kan worden naar het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid, naar het belang van de veiligheid van het luchtverkeer, naar de voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij, wateren en andere goederen in eigendom of gebruik (« schade aan andere goederen in eigendom of gebruik » kan niet ingeroepen worden in verband met vogelsoorten), of naar de bescherming van de wilde fauna en flora en de instandhouding van de natuurlijke habitats, vooraleer tot een dergelijke beheerregeling te kunnen beslissen. Een beheerregeling voor niet-beschermde inheemse soorten of van uitheemse soorten kan worden vastgesteld wanneer dat is om de negatieve ecologische of economische impact tegen te gaan die deze soorten (of ondersoorten, of soortengroepen) kunnen hebben of vanwege hun feitelijk of potentieel invasief karakter.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij artikel 28, 29 en 31.

Ten aanzien van de Europese regelgeving zijn de extra voorwaarden die toegepast worden op eventuele beheerregelingen met betrekking tot beschermde soorten noodzakelijk. Bovendien is er artikel 13 van de Vogelrichtlijn, dat bepaalt : « De toepassing van de krachtens deze richtlijn getroffen maatregelen mag niet leiden tot verslechtering van de huidige situatie met betrekking tot de instandhouding van alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten. ».

Verder is als duiding nuttig dat de zgn. motiveringsnota, als onderdeel van de vaststellingsbeslissing door de minister, maakt dat ook deze nota onderworpen is aan de waarborgen van de wetgeving op de openbaarheid van bestuur. Dit maakt dat onvoldoende onderbouwde beslissingen als zodanig kunnen opgevraagd worden door belanghebbenden en voor de rechter ter discussie kunnen worden gesteld. Inhoudelijk kan er op gewezen worden dat deze voorwaarden equivalent zijn met deze van de artikelen 19 tot en met 23.

Toelichting bij artikel 31

Het opzet van dit artikel is om er voor te zorgen dat een beheerregeling voldoende specifiek is in de tijd, ten einde conform te zijn met de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.

Daartoe wordt er bepaald dat een dergelijke beheerregeling een looptijd heeft van vijf jaar. Daarna kan ze verlengd worden, maar dat impliceert in principe een evaluatie. Ook tussentijds kan er geëvalueerd worden inzake het al of niet goed verlopen van de beheerregeling, en kan deze worden bijgesteld of afgesteld indien een en ander niet naar wens verloopt.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij de artikelen 28, 29 en 30.

Ten aanzien van de Europese regelgeving situeert het verband zich hierin dat, volgens het Hof van Justitie, een Lidstaat faalt bij de omzetting van een verbod (in dit geval op handel enz.) wanneer de afwijkingsregeling breder is dan wat in de Habitatrichtlijn staat, doordat er bvb. geen temporele begrenzing aan verbonden is (41).

HOOFDSTUK 5. — *Werking van opvangcentra voor wilde dieren*

Het opzet van dit hoofdstuk is om een continuering te bieden van het Besluit van 4 juni 2004 houdende de voorwaarden voor de erkenning van Vlaamse opvangcentra voor vogels en wilde dieren en houdende toekenning van subsidies, alsook te voorzien in een integratie ervan in het algemene soortenbeleid.

Sinds een aantal jaren bestaan er in Vlaanderen opvangcentra voor wilde dieren. Het betreft centra die zich bezig houden met het opvangen van zieke of gekwetste wilde dieren, met het oog om deze dieren vervolgens terug vrij te laten in het wild. Deze centra zijn beter bekend onder de afkorting « VOC », ofwel « vogelopvangcentra », of voluit « opvangcentra voor vogels en wilde dieren » - de evolutie in de naamgeving volgt uit de feitelijke evolutie. Deze centra zijn in meerdere opzichten nuttig.

- Ten eerste kan het verzorgen van exemplaren van zeldzame of bedreigde soorten een belangrijke bijdrage leveren aan het behouden of herstellen van de gunstige staat van instandhouding van deze soorten.
- Ten tweede is er het educatieve en sensibiliserende aspect : burgers kunnen zieke of gewonde wilde dieren aanbrengen bij een centrum, met het oog op verzorging. Ze worden zich daarbij bewust van de intrinsieke waarde van wilde dieren en de nood die bestaat om deze dieren te beschermen.
- Ten derde vormen deze centra een plaats waar men terecht kan met in beslag genomen specimens van beschermde soorten. In het kader van handhaving van de regelgeving inzake soortenbescherming worden met enige regelmaat specimens in beslag genomen die illegaal in bezit worden gehouden. In heel wat gevallen is het, om diverse redenen, niet mogelijk deze specimens dadelijk terug in het wild vrij te laten.

Voorliggend hoofdstuk is ingedeeld in twee afdelingen. De eerste afdeling heeft betrekking op de erkenning van de centra en de werking die mogelijk is al gevolg van deze erkenning. De tweede afdeling slaat op de subsidiemogelijkheden waarop de centra aanspraak kunnen doen.

Afdeling 1. — Erkenning van opvangcentra voor wilde dieren

Toelichting bij artikel 32

Het opzet van dit artikel is een erkenningsregeling in het leven te roepen met betrekking tot opvangcentra voor wilde dieren.

Daartoe wordt er een erkenning mogelijk gemaakt voor een periode van maximaal drie jaar.

Verbanden met andere bepalingen in dit besluit liggen, behalve bij artikel 1, 13° (definitie van « opvangcentrum »), in de eerste plaats bij de overige bepalingen van deze afdeling en dit hoofdstuk. Er moet ook een verband gelegd worden met artikel 57, tweede lid van dit besluit. Momenteel zijn er tien centra erkend op basis van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004, voor de periode 2006-2009. Gezien de vrijwel identieke erkenningsvoorwaarden in dit nieuwe besluit blijft de bestaande erkenning geldig tot het aflopen van de lopende driejaarlijkse periode.

Er is op zich geen verband met de Europese regelgeving.

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig. De erkenning van opvangcentra in het kader van dit besluit gebeurt door het Agentschap. Dat betekent dat aanvragen tot erkenning moeten worden ingediend bij het Agentschap. De periode van erkenning bedraagt maximaal drie jaar. Deze beperking in tijd moet toelaten dat op regelmatige basis kan worden geverifieerd of de betrokken verenigingen nog steeds aan de voorwaarden tot erkenning voldoen. De regeling is een continuering van artikel 4 van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004 houdende vaststelling van de voorwaarden voor de erkenning van Vlaamse opvangcentra (enz.).

Toelichting bij artikel 33

Het opzet van dit artikel is om enkele centrale punten van de erkenningsregeling betreffende opvangcentra voor wilde dieren vast te leggen.

Daartoe worden de basisvoorwaarden worden opgelijst voor een dergelijke erkenning : het moet gaan om een vereniging zonder winstoogmerk, met maatschappelijke zetel in het Vlaamse Gewest, die voldoet aan een reeks werkingsvoorwaarden die vervat zijn in Bijlage 4. De elementen worden opgesomd die noodzakelijk zijn voor een volwaardige erkenningsaanvraag : coördinaten van opvangcentrum en van de beheerder ervan, statuten, beslissing van het daartoe geëigende beslissingsorgaan om de erkenning aan te vragen, bewijs van drie jaar relevante werking, bewijs van kwalificaties en ervaring van de beheerder, opsomming en plan van de aanwezige accommodatie en tot slot een schriftelijke overeenkomst met een dierenarts waarin die zich ertoe verbindt regelmatig toezicht te houden en alle nodige diergeneeskundige handelingen op zich te nemen. Er wordt voorzien in de mogelijkheid van een verlenging van de erkenning.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit zit hem vooral in het gegeven dat dit artikel de voorwaarden bepaalt waaronder de erkenning van artikel 32 kan bekomen worden. Eenmaal erkend, kunnen de afwijkingsmogelijkheden van artikel 35 en 36 in werking treden. Belangrijk is de referentie naar Bijlage 4, waarin de werkingsvoorwaarden voor een erkend opvangcentrum worden uiteengezet. De toelichting bij deze bijlage is te vinden aan het einde van dit verslag.

Er is geen onmiddellijk verband met Europese regelgeving, behalve dat de werkingsvoorwaarden voor een deel een weerspiegeling zijn van wat vereist is om aanspraak te kunnen maken op de afwijkingen van de verbodsbepalingen.

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig : de bepalingen van dit artikel zijn in belangrijke mate een continuering van artikel 2, 3 en 6 van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004 houdende vaststelling van de voorwaarden voor de erkenning van Vlaamse opvangcentra (enz.). Om de tekst van het besluit zelf niet overmatig te belasten, werden de concrete werkingsvoorwaarden opgenomen in Bijlage 4.

Een centrum dient reeds tenminste drie jaar ervaring te hebben met het opvangen en revalideren van wilde dieren. Om te kunnen werken gedurende minstens drie jaar tussen het opstarten van het centrum en het aanspraak kunnen maken op een erkenning volgens dit besluit, zal een centrum een bijzondere afwijking moeten aanvragen bij het Agentschap, conform artikel 19 en volgende van dit besluit. In geval van een opvangcentrum zullen de ter gelegenheid van deze afwijking opgelegde voorwaarden minstens dezelfde zijn als de werkingsvoorwaarden die gelden volgens de bepalingen van dit besluit.

Dat de kwalificaties en ervaring van de beheerder moeten worden medegedeeld, is belangrijk omdat de beheerder de verantwoordelijke is van het centrum. Aangezien er evenwel geen specifieke opleiding bestaat die is gericht op het opvangen, revalideren en terug vrijlaten van wilde dieren, is het vrijwel onmogelijk hier in algemene termen nog concrete voorwaarden aan te hechten. De volgende kwalificaties en ervaring strekken tot aanbeveling : studies dierenarts of een langdurige stage of opleiding in een reeds erkend opvangcentrum of bij een dierenarts of in een dierenkliniek.

De centra moeten minstens drie maanden voor het aflopen van een lopende erkenning via een aanvraag bij het Agentschap te kennen geven dat zij een verlenging van de erkenning wensen te bekomen. Deze periode geeft het Agentschap voldoende tijd om na te gaan of het centrum nog steeds voldoet aan de voorwaarden voor een verlenging van de erkenning.

Toelichting bij artikel 34

Het opzet van dit artikel is de wettelijkheid van de dagdagelijkse werkzaamheden van het erkende opvangcentrum blijvend te garanderen.

Daartoe wordt de beheerder van het opvangcentrum aangewezen als degene die er voor in moet staan staat dat de werkzaamheden in het centrum gebeuren in overeenstemming met alle wettelijke verplichtingen, inzonderheid de regelgeving inzake het natuurbehoud en het dierenwelzijn.

De sanctie wordt meteen ook duidelijk gemaakt : de erkenning kan, mits het voorafgaandelijk horen van de beheerder van het opvangcentrum, op elk ogenblik worden ingetrokken wanneer blijkt dat deze werd verkregen op grond van valse verklaringen of documenten, of wanneer blijkt dat de beheerder de opgelegde voorwaarden niet naleeft of het opvangcentrum er niet langer aan voldoet, dan wel wanneer de beheerder veroordeeld wordt wegens inbreuken op de regelgeving in verband met soorten.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich in de eerste plaats bij artikel 1, 14° (definitie van « beheerder »), en daarnaast vooral bij artikel 35, 36 en 37 en volgende, waarin de mogelijkheden en voordelen ten gevolge van een erkenning als opvangcentrum uiteengezet worden. Deze mogelijkheden en voordelen vervallen in geval de erkenning moet ingetrokken worden.

Ten aanzien van de Europese regelgeving bestaat er in dat het voor het Vlaamse Gewest ook noodzakelijk is om zeer snel op te kunnen treden met de sanctie van intrekking van de erkenning, in geval een erkend opvangcentrum overtredingen begaat van de geldende wetgeving die meteen ook overtredingen van de Europeesrechtelijke verplichtingen uitmaken.

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig : de bepalingen in dit artikel zijn een continuering van artikel 8, resp. artikel 7 van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004 houdende vaststelling van de voorwaarden voor de erkenning van Vlaamse opvangcentra (enz.).

De beheerder is de eindverantwoordelijke van het opvangcentrum, en moet er dus voor instaan dat de werkzaamheden in het centrum gebeuren in overeenstemming met alle wettelijke verplichtingen, inzonderheid de regelgeving inzake het natuurbehoud, de jacht, de riviervisserij en het dierenwelzijn. De beheerder moet met andere woorden niet enkel toezien dat de werkzaamheden gebeuren conform dit besluit, maar ook de regelgeving inzake dierenwelzijn, die een federale bevoegdheid vormt.

De erkenning kan onder bepaalde omstandigheden op elk ogenblik worden ingetrokken, naar aanleiding van een of meerdere op voorhand gedefinieerde feiten. Daarbij moet het centrum wel eerst gecontacteerd en gehoord worden, met het oog op het zich kunnen verdedigen tegen het voornemen van het Agentschap om de erkenning in te trekken.

Toelichting bij artikel 35

Het opzet van dit artikel is te voorzien in algemene afwijkingsmogelijkheden van de ten aanzien van beschermde soorten geldende verbodsbepalingen van artikel 10, 12 en 17, en van een aantal verbodsbepalingen uit het Jachtdecreet, ten einde een volwaardig functioneren van erkende opvangcentra voor wilde dieren mogelijk te maken.

Daartoe wordt aan erkende opvangcentra de mogelijkheid verschaft specimens van deze soorten te vangen, tijdelijk onder zich te houden, te doden, te vervoeren of terug vrij te laten, op voorwaarde dat het gekwetste of hulpbehoevende dieren betreft waarvoor er geen andere bevredigende oplossing bestaat en voor zover voldaan wordt aan een aantal werkingsvoorwaarden. Het vangen en vervoeren van dieren van en naar een opvangcentrum kan maar gebeuren door medewerkers van het opvangcentrum die in het bezit zijn van een persoonlijk identificatiebewijs uitgegeven door het opvangcentrum, opgemaakt volgens een modelformulier zoals bepaald in Bijlage 5 en vastgelegd in een register van het opvangcentrum. Een bijkomende afwijkingsmogelijkheid betreft het uitvoeren van opgevangen dieren naar een geschikte bestemming buiten het Vlaamse Gewest. Dit wordt toegelaten indien er in het Vlaamse Gewest geen geschikte of onvoldoende opvangmogelijkheid bestaat om de dieren te verzorgen of daarna vrij te laten in een geschikte biotoop in hun natuurlijk verspreidingsgebied.

Verbanden met andere bepalingen in het besluit, naast deze met de artikelen van dit hoofdstuk, zijn gelegen in artikel 1, 5° (definitie « specimen ») en in de artikelen 10, 12 en 17, waarvan er, in uitvoering van het beheer van een erkend opvangcentrum, kan worden afgeweken. Vermeldenswaard zijn vervolgens :

- De referentie naar Bijlage 4.
- De referentie naar Bijlage 5.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er een verband doorheen de werkingsvoorwaarden van Bijlage 4, die moeten garanderen dat de afwijkingen op de verbodsbepalingen waartoe een erkend opvangcentrum gemachtigd wordt, conform zijn aan de Europese regelgeving inzake soortenbescherming.

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig :

- In afdeling 2 van hoofdstuk 3 van dit besluit worden er een aantal handelingen verboden ten aanzien van specimens van beschermde diersoorten. Wanneer het centrum zijn taak ten volle wil uitoefenen, ook met betrekking tot beschermde diersoorten, is er onvermijdelijk een algemene afwijking nodig op de vermelde verbodsbepalingen. Deze afwijkingsregeling is een continuering van het bepaalde in artikel 4, § 1 van het K.B. van 22 september 1980 houdende maatregelen [...] ter bescherming van bepaald in het wild levende inheemse diersoorten [...], van artikel 8, § 4 en artikel 9, § 1, derde lid van het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest, en van artikel 8 van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004 houdende vaststelling van de voorwaarden voor de erkenning van Vlaamse opvangcentra [enz.].
- Een aantal soorten vogels en zoogdieren behoren op basis van artikel 3 van het Jachtdecreet van 24 juli 1991 tot het jachtwild. Het vangen, het tijdelijk onder zich houden, het doden, het vervoeren en het terug vrijlaten van jachtwild wordt mogelijk gemaakt door het verlenen van een afwijking op de artikelen 19, 23, 26 en 29 van het Jachtdecreet van 24 juli 1991. Het betreft verboden vangsttuigen of -methoden, alsook het vervoer van deze tuigen (artikel 19), de handel, het vervoer en de introductie van vossen en konijnen (artikel 23), de handel of het vervoer van jachtwild buiten het jachtseizoen (artikel 26), de uitzetting of introductie van wild (artikel 29). De afwijkingen van dit besluit kunnen worden toegestaan op basis van artikel 33 van het Jachtdecreet : « De Vlaamse regering kan, [...] ten behoeve van het natuurbeheer, afwijken van de bepalingen van dit decreet onder de door haar te bepalen voorwaarden en toezicht. ».
- De algemene voorwaarde om van deze afwijkingen gebruik te kunnen maken is wel dat het moet gaan om gekwetste of hulpbehoevende dieren. Daaronder moet worden begrepen zieke of gewonde dieren, of dieren die op een andere manier hulp nodig hebben. Gezonde wilde dieren, die zonder problemen in het wild leven, kunnen er dus geen aanleiding toe geven dat een erkend opvangcentrum gebruik kan maken van de in dit artikel in het leven geroepen algemene afwijkingsmogelijkheid.
- De regeling van § 2 heeft betrekking op medewerkers van het opvangcentrum, die er toe gemachtigd worden in het wild voorkomende dieren te vangen of vervoeren van en naar het centrum. Zij moeten zich wel kunnen legitimeren door middel van een persoonlijk identificatiebewijs, dat is uitgegeven door het opvangcentrum. Een dergelijk identificatiebewijs heeft voordelen voor zowel de medewerkers van het opvangcentrum in kwestie, als voor andere betrokkenen. De medewerkers zelf kunnen zich tegenover anderen legitimeren als zijnde medewerker van een door de overheid erkend opvangcentrum, wat inhoudt dat zij in naam, maar ook onder de verantwoordelijkheid van het opvangcentrum de handelingen mogen stellen die zijn toegestaan op basis van dit besluit. Voor andere betrokkenen biedt een dergelijk identificatiebewijs de garantie dat het gaat om medewerkers van een erkend opvangcentrum, die mogen worden geacht over de nodige deskundigheid te beschikken voor het omgaan met wilde dieren, en die daarbij moeten handelen binnen het wettelijk kader van dit besluit. Bijlage 5 van het besluit geeft weer wat de inhoud van dit identificatiebewijs moet zijn, evenals een model van het dit identificatiebewijs. Op basis van dat model in deze bijlage kunnen de erkende opvangcentra zelf identificatiebewijzen uitgeven. Het model bevat zowel bepalingen in verband met het fysieke uitzicht van het identificatiebewijs (afmetingen, vorm en kleur), als inhoudelijke bepalingen in verband met de tekst op het bewijs. Door dit alles biedt het bewijs garantie aan de medewerker dat die zich kan identificeren als een medewerker van een erkend opvangcentrum. Ten tweede heeft de persoon aan wie het identificatiebewijs wordt getoond de garantie dat de medewerker in kwestie wel degelijk een medewerker is van een erkend opvangcentrum. Het opvangcentrum moet alleszins beschikken over een overzicht van de medewerkers die beschikken over een dergelijk identificatiebewijs. Tot slot moet aangestipt worden dat in uitzonderlijke gevallen, met name als de gemachtigde medewerkers zich niet kunnen vrijmaken, ook derden ertoe gemachtigd kunnen worden deze zieke of gekwetste dieren te vervoeren naar het opvangcentrum.
- De regeling uit § 3 spruit voort uit het gegeven dat het in bepaalde gevallen nodig kan zijn dat dieren die zijn opgevangen in een opvangcentrum worden overgebracht naar een opvanglocatie buiten het Vlaamse Gewest. Er zijn meerdere gevallen waarbij dit mogelijk is. Ten eerste kan voor bepaalde soorten de opvangervaring beter zijn op de plaats waar het dier naartoe wordt gebracht. Ten tweede komen in opvangcentra geregeld illegaal gehouden dieren terecht, afkomstig van inbeslagnames. Vaak gaat het om dieren die niet van nature in het wild voorkomen in het Vlaamse Gewest, en daardoor ook hier niet opnieuw kunnen worden vrijgelaten na revalidatie. Om aan dergelijke gevallen te kunnen verhelpen is de mogelijkheid voorzien om bepaalde dieren naar opvangmogelijkheden buiten het Vlaamse Gewest over te brengen. Omgekeerd kan natuurlijk ook : van buiten het Vlaamse Gewest die hierheen worden gebracht, omwille van het bestaan van betere opvangmogelijkheden of om hier te worden vrijgelaten.

Toelichting bij artikel 36

Het opzet van dit artikel is er voor te zorgen dat de in een opvangcentrum gerevalideerde dieren vrijgelaten worden binnen zones en op tijdstippen die optimaal zijn voor de betrokken specimens en voor andere betrokkenen.

Daartoe wordt bepaald dat het opnieuw vrijlaten in het wild van deze dieren dient te gebeuren volgens een vrijlatingsregeling die opgemaakt wordt door het Agentschap en goedgekeurd wordt door de minister.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij artikel 17 (het gaat om een afwijking van het introductieverbod) en bij artikel 32 tot en met 35 (de vrijlating mag maar gebeuren door erkende opvangcentra).

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er geen rechtstreeks verband.

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig : In de werkingsvoorwaarden van Bijlage 4, D wordt vermeld dat gerevalideerde dieren zo snel mogelijk nadat hun conditie dit toelaat, terug moeten worden vrijgelaten in een geschikt biotoop en op een geschikt tijdstip.

De figuur van de vrijlatingsregeling die aldus ingevoerd wordt verschilt met artikel 8 van het Besluit van 4 juni 2004, waar er werd bepaald dat bij de erkenning van de centra vrijlatingszones worden vastgesteld in overleg tussen de centra, (de desbetreffende buitendienst van) het Agentschap voor Natuur en Bos, (een wilddioloog van) het INBO en de betrokken wildbeheereenheden. Dit was een vrij omslachtige regeling, en er is niets voorzien voor het geval waarin geen overeenstemming wordt bereikt tussen alle betrokken partijen.

Bovendien gaat dit uit van de situatie dat alle gerevalideerde dieren van een bepaalde centrum steeds in een vooraf vastgelegde zone kunnen worden vrijgelaten, wat niet het geval is. Heel wat dieren hebben territoriaal gedrag, wat betekent dat zij een min of meer vast gebied hebben waar zij leven. Dat geldt vooral voor langlevende en plaatstrouwe soorten, zoals bijvoorbeeld veel soorten roofvogels. Gerevalideerde dieren worden bij voorkeur, indien mogelijk, terug vrijgelaten op de plaats waar ze vandaan komen. Het is ondoenbaar om hier mee rekening te houden wanneer men specifieke vrijlatingszones moet gaan bepalen. Sommige centra krijgen daarnaast dieren uit een zeer groot deel van het Vlaamse Gewest binnen. Het moeten vastleggen van vaste vrijlatingszones zou als consequentie hebben dat die centra dan over verschillende dergelijke zones zouden moeten beschikken. De diversiteit aan soorten die de centra binnenkrijgen betekent dat een vrijlatingszone ook een diversiteit aan habitats en biotopen zou moeten hebben waarin deze soorten opnieuw kunnen worden vrijgelaten. Dat kan in de praktijk zeer moeilijk blijken te zijn. Het vasthouden aan bepaalde vrijlatingszones zou ook kunnen betekenen dat dieren zouden moeten worden vrijgelaten in voor hen ongeschikte gebieden.

Er zijn dus diverse redenen die maken dat het eerder aangewezen is om te werken met een vrijlatingsregeling veeleer dan met vast bepaalde zones. De vrijlatingsregeling zal niet zozeer gebonden zijn aan bepaalde afgebakende gebieden, maar zou eerder bestaan uit regels die opleggen dat dieren bij indien mogelijk voorkeur moeten worden vrijgelaten op de plaats waar ze vandaan komen, in geschikte biotopen voor hun soort enz.

Afdeling 2. — Subsidiëring van erkende opvangcentra voor wilde dieren

Toelichting bij artikel 37

Het opzet van dit artikel is de grondslag te bieden voor een subsidiëring van erkende opvangcentra voor wilde dieren.

Daartoe wordt er bepaald dat de Vlaamse Regering subsidies verlenen aan de erkende opvangcentra, binnen de perken van de begrotingskredieten.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er geen verband.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich enerzijds bij de voorgaande artikelen 32 tot en met 34 (het moet gaan om erkende opvangcentra die zich doorlopend binnen de grenzen van de wettelijkheid houden), anderzijds bij de erna volgende artikelen 38 tot en met 40 (de grootteorde van de subsidies, de aanvraag- en betalingsmodaliteiten).

Verder is als duiding nuttig te melden dat deze bepaling een continuering is van en analoog is aan artikel 10 van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004 houdende vaststelling van de voorwaarden voor de erkenning van Vlaamse opvangcentra (enz.): « Binnen de perken van de begrotingskredieten kan de Vlaamse Regering financiële middelen voorzien voor de erkende opvangcentra voor vogels en wilde dieren. »

Toelichting bij artikel 38

Het opzet van dit artikel is de werkingssubsidies te definiëren ten behoeve van erkende opvangcentra voor wilde dieren.

Daartoe wordt er voorzien in een jaarlijkse werkingssubsidie van 4500 euro (§ 1). Deze werkingssubsidie kan met 2000 euro worden verhoogd wanneer het opvangcentrum minimaal 300 betalende leden heeft en een publicatieblad uitgeeft dat minstens vier keer per jaar verschijnt. Nog eens een verhoging met 2000 euro wordt mogelijk wanneer het opvangcentrum een educatieve, sensibiliserende en informatieve werking aanbiedt aan schoolklassen en andere groepen, waarbij het tenminste 20 groepen van tenminste 15 personen ontvangt per jaar en wanneer het opvangcentrum éénmaal per jaar een opendeurdag voor het grote publiek organiseert (§ 2). Tot slot wordt er bepaald dat de vermelde bedragen jaarlijks worden geïndexeerd (§ 3).

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij de artikelen 37, 39 en 40.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er een verband tussen de extra subsidiëring in geval van educatieve activiteiten en artikel 22 van de Habitatrichtlijn: « Bij de uitvoering van deze richtlijn dienen de Lidstaten: [...] (c) zich in te zetten voor bevolkingseducatie en algemene voorlichting aangaande de noodzaak wilde dier- en plantesoorten te beschermen en hun habitats alsmede de natuurlijke habitats in stand te houden. »

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig: deze bepalingen zijn een continuering van artikel 11, 12, 13 en 14 van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004 houdende vaststelling van de voorwaarden voor de erkenning van Vlaamse opvangcentra (enz.). Omdat het om een continuering gaat, wordt als, als uitgangsdatum voor de indexering, de datum genomen uit het vorige besluit.

Toelichting bij artikel 39

Het opzet van dit artikel is om, bovenop de gewone werkingssubsidies, ook personeelssubsidies mogelijk te maken.

Daartoe wordt bepaald dat het opvangcentrum moet voldoen aan een aantal extra voorwaarden. Het moet in de eerste plaats minstens vijf jaar actief zijn in de opvang, verzorging en revalidatie van hulpbehoevende wilde dieren. Het moet beschikken over een totale oppervlakte van minimaal 500 m², en over opvang- en revalidatiekooien met een omvang van minimum 500 m³. Het moet voorzien in een reeks accommodaties, met name onthaal, verzorgingsruimte, kantoor en ruimte voor intensieve zorgen. Het moet beschikken over een netwerk van ten minste 30 vrijwilligers. Het moet tot slot jaarlijks minstens 600 wilde dieren opvangen.

Wanneer er aan deze voorwaarden voldaan is, dan is de loonsubsidie gelijk aan de loonkost van een halftijdse medewerker, conform de salarisschaal van een administratieve medewerker van het Vlaamse Gewest. Op basis van inbreng van eigen middelen voor een additionele halftijdse betrekking, kan het een subsidie aangevraagd worden voor de personeelskosten van een tweede, bijkomende halftijdse medewerker. Wanneer het opvangcentrum door de inbreng van eigen middelen een tweede voltijdse betrekking creëert, kan een subsidie aangevraagd worden voor de personeelskosten van een derde halftijdse medewerker.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij de artikelen 37, 38 en 40.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er geen verband.

Verder is als of duiding nuttig aan te stippen dat deze regeling een continuering vormt van artikel 15, 16 en 17 van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004 houdende vaststelling van de voorwaarden voor de erkenning van Vlaamse opvangcentra (enz.).

Toelichting bij artikel 40

Het opzet van dit artikel is de formaliteiten te bepalen waaraan moet worden voldaan opdat een erkend opvangcentrum aanspraak zou kunnen maken op de uitbetaling van subsidies.

Daartoe wordt bepaald dat het betrokken opvangcentrum voor 31 augustus van het voorafgaande jaar een aanvraag moet indienen. De elementen worden opgesomd waaruit zo'n aanvraag moet bestaan. De respons wordt beschreven die hoort te volgen op zo'n aanvraag, en de termijn waarbinnen deze dient te gebeuren; ook wordt er bepaald hoe de uitbetaling van de subsidie gebeurt. Er wordt vastgesteld welke financiële en inhoudelijke verslaggeving er nodig is na het werkjaar waarvoor er subsidies werden uitgekeerd, opdat de subsidie volledig zou worden uitbetaald.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij de artikelen 37 tot en met 39.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er geen verband.

Verder is als duiding nuttig dat deze regeling een continuering vormt van het bepaalde in artikel 18 van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004 houdende vaststelling van de voorwaarden voor de erkenning van Vlaamse opvangcentra (enz.).

Ten slotte moet er aan herinnerd worden dat, op grond van artikel 57 en 58 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit, een subsidie geheel terugvorderbaar is wanneer niet aan de met betrekking tot die subsidie gestelde voorwaarden voldaan wordt.

HOOFDSTUK 6. — *Het houden van beschermde soorten in gevangenschap*

Het opzet van dit hoofdstuk is om, in aansluiting bij een sinds lang bestaande praktijk en traditie in het Vlaamse Gewest, het rechtmatig in gevangenschap houden van specimen van beschermde soorten wettelijk mogelijk maken, althans onder bepaalde voorwaarden en zonder dat daarbij druk komt te liggen op de wilde populaties van deze soorten.

Het hoofdstuk telt daartoe twee afdelingen : een (uitgebreide) afdeling in verband met het houden in gevangenschap van specimen van beschermde vogelsoorten, en een (beperkte) afdeling in verband met het houden in gevangenschap van andere beschermde soorten dieren dan vogels. Dit verschil vloeit voort uit het grote verschil dat, naar omvang en organisatiegraad, bestaat tussen de vogelhouderij en het houden van specimen van andere soorten dan vogels.

Afdeling 1. — Het houden van beschermde vogelsoorten in gevangenschap

Het opzet van deze afdeling is om een regeling te bieden voor de in Vlaanderen traditionele bezigheid van het houden in gevangenschap van specimen van beschermde vogels. Enerzijds is er deze traditionele bezigheid — weliswaar in weerwil van de letterlijke bewoordingen van de Vogelrichtlijn, maar toch gebillijkt door een uitspraak van het Hof van Justitie - en anderzijds is er de reeds verbodsbepalingen betreffende bezit en handel van specimen van beschermde soorten die uit het wild afkomstig zijn. Het komt er op aan de grens tussen de verzameling wettig gehouden vogels en de verzameling niet wettig te houden vogels zo ondoordringbaar mogelijk te houden. Dit is het oogmerk van deze afdeling. Hierbij wordt er gestreefd naar continuïteit in de aanpak in vergelijking met de vorige regeling, zij het met een aantal verschillen en nuances.

Toelichting bij artikel 41

Opzet van dit artikel is om een algemene uitzondering of vrijstelling te voorzien ten aanzien van de verbodsbepalingen met betrekking tot beschermde vogelsoorten, voor zover het gaat om specimen van deze soorten die aantoonbaar in gevangenschap zijn geboren en gekweekt, of op een andere legale manier in gevangenschap gehouden worden.

Daartoe wordt het bereik gedefinieerd van deze algemene uitzonderingsregeling. Ofwel gaat het om specimen die in het Vlaamse Gewest in gevangenschap zijn geboren en gekweekt, ofwel gaat het om specimen die op afkomstig zijn uit een ander Belgisch Gewest of uit een andere Lidstaat van de Europese Unie en er op een legale wijze zijn in gevangenschap zijn gekweekt of uit het wild gevangen. Een en ander moet worden aangetoond, hetzij door een gesloten pootring die voldoet aan de voorwaarden van dit besluit, hetzij door een gesloten pootring of een ander merkteken, conform de relevante regelgeving van het ander Belgisch gewest of de Lidstaat van de Europese Unie waar deze pootring of dat merkteken op een aantoonbaar rechtmatige wijze is aangebracht. Deze vrijstelling geldt echter niet voor het vervoers- en verhandelingsverbod met betrekking tot eieren van deze vogelsoorten.

Naast dit alles wordt er voorzien in een overgangsregeling met betrekking tot specimen van Vinken, die uit het wild in gevangenschap gebracht zijn in een tijd dat dit nog toegelaten was.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij artikel 1, 5° (definitie « specimen »), bij de artikelen 10 en 12 (waarvan de vogelhouders grotendeels vrijgesteld worden), bij artikel 46 (dat kan leiden tot inperkingen op deze vrijstelling), bij artikel 42 tot en met 45 (die de voorwaarden definiëren waaronder de vrijstelling acceptabel is) en bij artikel 47 en 48 (die een administratieve verplichtingen oplegt aan vogelhoudersverenigingen en aan individuele vogelhouders).

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er in principe een verband met artikel 1.1 van de Vogelrichtlijn : « Deze richtlijn heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. [...] », artikel 5 van de Vogelrichtlijn : « [...] deze maatregelen omvatten met name de volgende verbodsbepalingen : [...] (e) een verbod om vogels te houden van soorten die niet mogen worden bejaagd of gevangen. » en artikel 6 van de Vogelrichtlijn : « [...] verbieden de Lidstaten voor alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten de verkoop, het vervoer voor verkoop en het in bezit hebben voor verkoop alsmede het ten verkoop aanbeiden van levende en dode vogels alsmede van gemakkelijk herkenbare delen van deze vogels of uit deze vogels verkregen producten. ».

Het Hof van Justitie heeft echter bepaald dat in gevangenschap geboren en gekweekte specimen van beschermde vogelsoorten niet beschouwd worden als vallende onder het toepassingsgebied van de Vogelrichtlijn. In dat verband kunnen de Lidstaten dus zelf een regeling inzake bezit en handel opmaken (42).

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig : de basisvoorwaarde die opgelegd wordt aan personen die gebruik willen maken van deze vrijstellingsgrond (de « houders van specimen ») is dat deze specimen in gevangenschap moeten zijn geboren en gekweekt. Dat betekent dat de vogels het resultaat zijn van het kweken met op hun beurt legaal gehouden oudervogels.

Een en ander is een continuering van artikel 1, tweede lid, 3° van het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest, dat « de in gevangenschap geboren en gekweekte vogels, genoemd in bijlage I, geringd met een gesloten voetring, volgens de voorwaarden bepaald in artikel 7ter; » buiten toepassingsgebied van het besluit stelt. In artikel 7ter, eerste lid, van hetzelfde besluit worden dan de voorwaarden ontwikkeld inzake gesloten voetring, afgeleverd door een daartoe erkende vereniging. In artikel 7bis, eerste lid, van hetzelfde besluit wordt iets gelijkaardigs geregeld voor de vogelsoorten die niet in bijlage I zijn opgenomen : « De vogels die niet behoren tot soorten, vermeld in bijlage I van dit besluit, mogen in gevangenschap worden gehouden en gekweekt op voorwaarde dat [...] en voor zover de kweker in het bezit is van een legaal verkregen ouderpaar [...] ». In het derde lid van artikel 7bis luidt het : « De aldus geringde vogels mogen door de vogelhouders gans het jaar worden tentoongesteld en vervoerd. ».

Nieuw is echter dat er ook in een vrijstelling voorzien wordt wanneer het gaat om specimens die op een legale wijze afkomstig uit een ander gewest of uit een andere Lidstaat van de Europese Unie. De toenemende internationalisering van de handel is niet voorbijgegaan aan de vogelliefhebberij, met als resultaat dat Vlaamse vogelhouders regelmatig vogels verhandelen met vogelhouders buiten het Vlaamse Gewest, en vice versa. De regelgeving die van kracht is in het Vlaamse Gewest ten aanzien van het kweken van vogels in gevangenschap geldt niet (of althans : niet in alle details) voor het kweken van de soorten in kwestie buiten het Vlaamse Gewest. De reden voor deze diversiteit is dat er geen allomvattende Europese regeling bestaat die de Lidstaten moeten implementeren met betrekking tot het houden van vogels in gevangenschap (43).

Met « een ander rechtmatig afgegeven merkteken » dat voldoet aan de relevante regelgeving van dat gewest of die Lidstaat en dat aantoonbaar rechtmatig is afgegeven wordt verwezen naar het gegeven dat bepaalde Lidstaten van de Europese Unie ook andere markeringsmethoden toelaten voor in gevangenschap gekweekte vogels, met name microchips. Dit zijn kleine chips die voor de chip unieke digitale informatie bevatten en die in het lichaam van de vogel worden ingebracht. Wat betreft CITES-soorten wordt dit toegelaten door artikel 36.1 van de Verordening (EG) Nr. 1808/2001, zij het slechts wanneer de vogel in kwestie, wegens lichamelijke of gedragskenmerken van het dier, niet gemerkt kan worden met een gesloten pootring. Een dergelijke merkteken dat afkomstig is van buiten het Vlaamse Gewest dient wel te voldoen aan de regelgeving van het betrokken land waar het merkteken is uitgegeven.

Genoteerd kan worden dat ook de beschermde vogelsoorten die onder het jachtwild vallen - waarbij dus categorie 4 aangekruist is in bijlage 1 - gehouden kunnen worden in gevangenschap op basis van kweek, op voorwaarde dat ze geringd zijn met een gesloten pootring enz.

Het vervoeren en verhandelen van eieren van deze vogelsoorten blijft in elk geval verboden. Dit spreekt vanzelf, aangezien eieren niet kunnen worden gemerkt zoals dat bij vogels wel het geval is, met name door middel van een pootring. Er is geen sluitende manier om eieren van in gevangenschap gekweekte vogels te onderscheiden van eieren van in het wild levende vogels.

De § 2 moet worden geduid als een beperkte continuering van artikel 6, § 1, eerste en tweede lid van het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest. Dit bepaalt met name : « Bij gebrek aan een andere bevredigende oplossing voor het bestendigen van de vogelliefhebberij, bepaalt de Minister, in afwijking van artikel 5 van dit besluit, de voorwaarden waarbij het geoorloofd is de in het wild geboren vogels vermeld in bijlage 2 van dit besluit, evenals hun eieren, jongen en pluimen, in kleine hoeveelheden en selectief te houden en te ruilen. De voorwaarden vermelden de gegevens waarvan sprake in artikel 8 § 2 van dit besluit. De levende vogels vermeld in bijlage 2, dienen ingeschreven te worden op een inventaris volgens de normen door de minister bepaald. De vogelhandelaars mogen de vogels vermeld in bijlage 2 van dit besluit, echter niet onder zich hebben in hun winkels, op hun erven, in hun magazijnen of aanpalende woonhuizen. ». In artikel 7 van hetzelfde besluit wordt bepaald : « In afwijking van het bepaalde in de artikelen 3 en 5, mogen de vogels, vermeld in bijlage 2 van dit besluit, die regelmatig in bezit gehouden zijn overeenkomstig artikel 6, § 1, gans het jaar levend worden vervoerd voor tentoonstellingen en zangwedstrijden. [...] ».

Vroeger liet de Vlaamse regelgeving dus, via afzonderlijke ministeriële besluiten, toe dat specimens van een aantal soorten in het wild werden gevangen om hen vervolgens in gevangenschap te houden. Om aan te tonen dat het ging om legaal gevangen vogels dienden zij te worden voorzien van een open pootring; dit is een ring die langs één kant open was en die dichtgeknepen werd rond de poot van de vogel. In tegenstelling tot wat het geval is bij een gesloten pootring, kan een open pootring op eender welke leeftijd aan de vogel worden aangebracht. De laatste soort waarvoor dit in het Vlaamse Gewest mogelijk was, was de vink, waarvan tot en met 2001 een beperkte vangst van wilde vogels wettelijk was toegelaten. Een volièrevink wordt tussen de 10 en de 15 jaar oud, wat maakt dat de overgangsregeling afgelopen moet zijn in 2015.

Naast de vink waren er nog 15 andere vogelsoorten, alle zangvogels, en bijna allemaal soorten vinkachtigen en gorsachtigen, die in een nog vroegere periode in het wild konden worden gevangen. De vangst van wilde specimens van deze soorten is al zo lang afgeschaft in het Vlaamse Gewest, dat het onmogelijk is dat er nog een legaal gevangen specimen van in leven is. Gezien de vangst van wilde vogels momenteel verboden is, en dit, gelet op de bepalingen van de Vogelrichtlijn en de interpretatie van deze bepalingen door het Europees Hof van Justitie en de Europese Commissie, vermoedelijk in de toekomst niet meer zal worden toegelaten, is dit ook voor de houderij van in het wild gevangen vinken in essentie een uitdovende bepaling, die na verloop van tijd haar waarde zal verliezen, doordat alle betrokken vogels zullen zijn gestorven.

Voor vinken geldt dan ook gedurende enige tijd nog een bijzonder regime : het wordt met name toegelaten dat deze door vogelhouders onder zich worden gehouden, hoewel zij geringd zijn met een open pootring, in plaats van de gebruikelijke gesloten pootring. De basisvoorwaarde hiertoe is wel dat de open pootring werd aangebracht conform de geldende regelgeving op het moment van aanbrengen.

Toelichting bij artikel 42

Het opzet van dit artikel is om te garanderen dat de gesloten of open pootringen zodanige kenmerken hebben dat ze het frauduleus in gevangenschap brengen van in het wild gevangen specimen van beschermde vogelsoorten helpen tegen te gaan.

Daartoe moet een gesloten pootring voldoen aan een aantal voorwaarden. Met name moet het gaan om een niet-vernietbare, slijtvaste ring. Tevens moet de ring naadloos zijn - d.w.z. een ononderbroken ring of manchet, zonder enige naad of las, waarmee op geen enkele wijze is geknoeid. De ring moet eveneens voorzien zijn van een uniek merkteken. Het formaat van een gesloten pootring dient zodanig te zijn dat hij, nadat hij in de eerste levensdagen van de vogel is aangebracht, in een latere levensfase niet meer kan worden verwijderd zonder die poot te beschadigen. Zowel de gesloten pootring als de open pootring moeten alleszins voldoen aan door de minister vastgestelde voorwaarden.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit bestaat er in dat er nadere uitwerking gegeven wordt aan het bepaalde onder artikel 41.

Ten aanzien van de Europese regelgeving bestaat het verband er in dat de bepaling inzake het formaat van een gesloten pootring (enz.) is overgenomen uit artikel 36.5 van de Verordening (EG) Nr. 1808/2001 van de Commissie van 30 augustus 2002, houdende uitvoeringsbepalingen van Verordening (EG) Nr. 338/97 van de Raad. Deze verordening heeft weliswaar betrekking op CITES-materie (44), maar dat sluit niet uit dat de beschrijving van de vereisten waaraan een gesloten pootring moet voldoen niet kan gebruikt worden voor ruimere doeleinden in dit besluit.

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig : een gesloten pootring wordt gedefinieerd als een pootring die volledig gesloten en ononderbroken is, zonder enige naad, las of ander kenmerk waardoor de ring opnieuw kan worden losgemaakt nadat hij aan de poot is aangebracht. Het formaat van deze ring moet zodanig zijn dat ze enkel aan de poot van een specimen van een vogelsoort kan worden aangebracht tijdens de eerste levensdagen van deze vogel, wanneer de poot nog niet volgroeid is, en de ring makkelijk over de pootgewrichten kan worden geschoven. Door de ontwikkeling en de groei van de poot wordt het aanbrengen van een gesloten pootring die voldoet aan de voorwaarden van dit besluit al snel na de geboorte onmogelijk zonder daarbij tegelijk de poot te kwetsen. De vogelhouder die vogels kweekt kan de ringen immers aanbrengen bij de jonge dieren die zich in zijn voli re in het nest bevinden. Voor een vogelhouder die een normaal te verwachten zorg voor zijn vogels aan de dag legt, en die de kweekactiviteiten van zijn vogels van nabij opvolgt, mag dat geen probleem zijn.

Daarnaast moeten zowel de open als de gesloten pootringen waarop dit besluit van toepassing is nog aan een aantal andere kwaliteitsvoorwaarden voldoen, buiten de in § 1 gestelde basisvoorwaarden. Deze bijkomende voorwaarden zijn meer gedetailleerd en kunnen door omstandigheden ook vlotter moeten kunnen worden gewijzigd om te kunnen inspelen op veranderende omstandigheden. Daarom wordt het aan de minister overgelaten om, bij wijze van ministerieel besluit, nadere voorwaarden op te leggen met betrekking tot deze ringen. In dit ministerieel besluit zal er vooral aandacht worden besteed aan de fysieke en uiterlijke eigenschappen die de gesloten pootringen : uit welk materiaal zij moeten bestaan om « slijtvast » te zijn, welke vorm en omvang zij moeten hebben en welke kentekens er moeten op voorkomen.

Toelichting bij artikel 43

Het opzet van dit artikel is om de vogelhoudersverenigingen te laten instaan voor het afleveren van gesloten pootringen, die dienen als merkteken voor in gevangenschap geboren specimen van beschermde vogels.

Daartoe worden er enkele voorwaarden gesteld aan het afleveren van dergelijke pootringen. Ze kunnen maar worden uitgereikt door erkende vogelhoudersverenigingen. Een erkende vogelhoudersvereniging kan maar gesloten pootringen uitreiken aan wie daar schriftelijk een aanvraag toe indient. De aanvrager moet hierbij verklaren dat hij of zij een vergelijkbaar aantal vogels in gevangenschap kweekt als waarvoor een bepaald aantal gesloten pootringen gevraagd wordt, en moet bovendien verklaren de afgelopen vijf jaar geen veroordeling te hebben opgelopen (wegens inbreuken op de regelgeving inzake het houden van vogels in gevangenschap) die leidde tot een verbod op dergelijke houderij. De vogelhoudersvereniging mag tot slot niet meer gesloten pootringen uitreiken aan  en vogelhouder dan een aantal dat redelijkerwijze mag worden verwacht als zijnde nodig voor het ringen van eigen kweekvogels.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich hierin dat er een verband gelegd wordt tussen enerzijds de gesloten pootring (artikel 42) en anderzijds erkende vogelhoudersverenigingen (artikel 45). In artikel 44 worden bepalingen geïntroduceerd met betrekking tot het legitiem gebruik van deze pootringen.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er geen verband.

Als bijkomende duiding en toelichting moet in de eerste plaats gesteld worden dat deze regeling, waarbij aan vogelhoudersverenigingen een centrale rol wordt toegekend, in 1998 ingevoegd werd in het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest. Artikel 7bis, eerst lid en artikel 7ter, eerste lid bepalen met name dat het moet gaan om ringen « afgeleverd door een vereniging die op grond van artikel 11 van dit besluit door de minister is erkend ». Vele vogelhouders zijn feitelijk aangesloten bij een vogelhoudersvereniging. Deze verenigingen gelden als tussenschakel tussen de vogelhouders en de overheid. De verenigingen zijn vertrouwd met het houden van vogels en met de organisatie van het leveren van ringen aan vogelhouders die daartoe een aanvraag aan hen richten. De mogelijkheid tot het verdelen van ringen geeft aan de verenigingen bovendien ook een bron van inkomsten. De aangevraagde ringen dienen immers door de vogelhouders te worden betaald aan de vereniging, die daarbij ook de gemaakte kosten voor het organiseren van de bestelling zal doorrekenen. Anderzijds wordt de betrokken overheid, het Agentschap ontlast van de omvangrijke taak van het instaan voor de verdeling van de ringen, een taak die geenszins als een kerntaak kan worden beschouwd van een overheid die bevoegd is inzake natuurbehoud in het algemeen en soortenbehoud in het bijzonder.

Met de te ondertekenen clausules, waarin de aanvragende vogelhouder erkent geen veroordeling te hebben opgelopen inzake de relevante regelgeving die leidde tot een houderijverbod en waarin hij/zij verklaart ook werkelijk een vergelijkbaar aantal vogels in gevangenschap te kweken die behoren tot soorten waarvoor een gesloten pootring vereist is, wordt de verantwoordelijkheid voor de correctheid van zijn/haar aanvraag bij de houder gelegd. Deze clausule moet de vogelhouder bewust maken van het feit dat het belangrijk is om een correcte aanvraag in te dienen in het licht van de geldende regelgeving.

De verenigingen dienen een aanvraag tot het verkrijgen van pootringen geheel of gedeeltelijk af te wijzen wanneer redelijkerwijze vermoed kan worden dat de aanvrager een overmatig aantal pootringen aanvraagt of dat de aanvrager in strijd zal handelen met de bepalingen van dit besluit. De verenigingen moeten aan het Agentschap ook melding doen van dergelijke situaties. In tegenstelling tot de vorige twee voorwaarden, die verantwoordelijkheid op de individuele vogelhouder leggen, wordt er hiermee ook een verantwoordelijkheid gelegd bij de verenigingen die de ringen uitreiken. Wat als « redelijkerwijze » mag worden beschouwd is moeilijk te omschrijven, gezien het afhangt van de soorten waarvoor ringen worden besteld en de mogelijkheden en verdiensten van de betrokken vogelhouder. In de praktijk zal het niet eenvoudig zijn voor de verenigingen om na te gaan of een aanvraag oprecht en redelijk is. De vereniging moet die in alle voorzichtigheid afwegen. Maar de bepaling geeft de verenigingen wel de mogelijkheid en de verantwoordelijkheid om niet in te gaan op aanvragen die kennelijk onredelijk zijn.

Toelichting bij artikel 44

Het opzet van dit artikel is om een eenduidig en ondubbelzinnig gebruik te garanderen van de ringen waarmee in gevangenschap gekweekte specimen van beschermde vogelsoorten als dusdanig gemerkt worden.

Daartoe worden volgende kenmerken of eisen voorop gesteld : de gesloten ringen zijn persoonlijk en mogen niet verhandeld, geruild of ter beschikking gesteld worden aan derden om vogels te ringen die niet door de kweker zelf gekweekt werden. In gevangenschap geboren vogels mogen enkel worden geringd met ringen die voldoen aan het bepaalde in dit besluit hoofdstuk, en die zijn afgeleverd in het jaar waarin deze specimens zijn geboren. Omgekeerd moeten ringen die in een bepaald jaar zijn afgeleverd aangebracht worden bij vogels die in dat jaar in gevangenschap zijn geboren.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit ligt hierin dat er in artikel 44 aangegeven wordt op welke wijze de pootringen uit artikel 43 legitiem kunnen worden bekomen en aangebracht.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er geen rechtstreeks verband.

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig :

- Dat de gesloten ringen voor persoonlijk gebruik zijn en niet mogen worden verhandeld is een logisch gevolg van het toekennen van verantwoordelijkheid voor het afleveren van ringen aan erkende verenigingen, die hiertoe over de nodige know how beschikken. Er is geen enkele reden waarom de ringen zouden worden overgemaakt aan een derde die zelf evenzeer in de mogelijkheid is om de ringen te bestellen.
- De bepaling dat vogels in gevangenschap worden gekweekt mogen enkel worden voorzien van ringen die voldoen aan de bepalingen van dit hoofdstuk, dient om te vermijden dat vogelhouders aan de vereisten van de Vlaamse wetgeving zouden kunnen ontsnappen door buiten het Vlaamse Gewest ringen te bestellen. Deze bepaling moet bovendien zorgen voor zo veel mogelijk eenduidigheid en controleerbaarheid van het houden van vogels in gevangenschap in het Vlaamse Gewest.
- De bepaling dat vogels enkel mogen worden geringd met ringen die zijn afgeleverd in het jaar waarin ze zijn geboren, maakt van de ring van een vogel een uniek identificatiemiddel van de vogel.
- De bepaling dat gesloten pootringen die, in overeenstemming met dit besluit, aangevraagd zijn bij een erkende vogelhoudersvereniging, enkel mogen worden aangebracht bij vogels die in het Vlaamse Gewest in gevangenschap zijn geboren, vloeit voort uit het gegeven dat er geen enkele zinnige reden is om het gebruik van volgens de Vlaamse regelgeving afgeleverde ringen toe te laten voor in het buitenland geboren en gekweekte vogels.

Toelichting bij artikel 45

Het opzet van dit artikel is om een reeks vogelhoudersverenigingen te bekomen, die aan bepaalde kwaliteitsvoorwaarden voldoen en die mee zullen instaan voor het legale karakter van het in gevangenschap houden van specimens van beschermde vogelsoorten.

Daartoe wordt een erkenningensysteem ingesteld, waarbij vogelhoudersverenigingen kunnen worden erkend door het Agentschap voor Natuur en Bos, voor een periode van drie jaar. Deze erkenning kan verlengd worden. De erkenningsvoorwaarden zijn eenvoudig : rechtspersoonlijkheid; bestaan uit personen die zich bezighouden met het houden en het kweken van vogels in gevangenschap; drie jaar onafhankelijk actief zijn in minstens twee Vlaamse provincies, waarbij aangetoond wordt dat men een bepaalde administratieve capaciteit heeft. De aanvraag tot erkenning moet bevatten : de coördinaten van de vereniging en van de verenigingsvoorzitter, de statuten en de beslissing van het statutair geëigende beslissingsorgaan om een erkenningsaanvraag in te dienen. De erkenning kan worden ingetrokken indien de vereniging niet langer voldoet aan de erkenningsvoorwaarden of erkend werd op basis van foutief verstrekte informatie, dan wel indien de vereniging inbreuken pleegt op de regelgeving inzake soortenbescherming, of deze inbreuken doet plegen, bevordert of gedooft.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij artikel 43, op grond waarvan de gesloten pootringen door deze vogelhoudersverenigingen legitiem afgeleverd kunnen worden aan vogelhouders.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er geen rechtstreeks verband.

Als verdere toelichting en duiding moet er op gewezen worden dat de regeling een continuering inhoudt van de regeling die geldt op basis van het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (45).

De periode waarvoor een vogelhoudersvereniging kan worden erkend bedraagt maximaal drie jaar. Deze beperking in tijd moet toelaten dat op regelmatige basis kan worden geverifieerd of de betrokken verenigingen nog steeds aan de voorwaarden tot erkenning voldoen. Dat de vereniging personen moet groeperen die zich inlaten met het houden en kweken van vogels is een logische voorwaarde. Dat een vereniging hier effectief aan voldoet moet in eerste instantie worden aangetoond door middel van de statuten van de vereniging. Met de vereiste dat de vereniging onafhankelijk actief moet zijn in minstens twee provincies en dit gedurende minstens drie jaar, wordt er naar gestreefd draagvlak, schaal, ervaring en vertrouwdheid met de geldende regelgeving te laten prevaleren.

De laatste mogelijke grond tot intrekking van de erkenning is enigszins bijzonder. Zij heeft te maken met de responsabilisering van de verenigingen wat betreft de naleving van de regelgeving. Via het afleveren van de ringen aan vogelhouders zijn verenigingen in de eerste lijn in de mogelijkheid om potentiële onregelmatigheden te detecteren. Het is dan hun verantwoordelijkheid om daar gepast op te reageren. Het spreekt voor zich dat van de verenigingen enkel kan worden verwacht dat zij reageren op inbreuken die zij op basis van hun mogelijkheden redelijkerwijze kunnen detecteren. De verenigingen beschikken niet over wettelijk toegekende toezichts- of handhavingsmogelijkheden. Zij doen enkel de eerste lijnsnacht wat betreft het toekennen van ringen. Daaruit vloeit voort dat deze bepaling enkel relevant zal zijn in geval van duidelijke overtredingen waarvan mag worden aangenomen dat de vereniging hiervan wel moest op de hoogte zijn.

Welke mogelijkheden staan er een erkende vogelhoudersvereniging ter beschikking om het « niet-gedogen » te verwerkelijken? De vereniging kan iemand het lidmaatschap ontzeggen naar aanleiding van een veroordeling (en ook statutair verankeren dit in voorkomend geval te zullen doen), de vereniging kan het Agentschap ervan verwittigen onregelmatigheden vast te stellen in de praktijk van aangesloten leden of andere personen aan wie ze ringen aanlevert, de vereniging kan weigeren gesloten pootringen te verstrekken of er slechts zoveel verstrekken als ze redelijk acht, en de vereniging kan andere, vergelijkbare verenigingen ervan verwittigen dat zij aan persoon X geen of slechts een beperkt aantal ringen heeft aangeleverd.

Toelichting bij artikel 46

Het opzet van dit artikel is om er voor te zorgen dat de soorten die kwetsbaar zijn voor frauduleuze handel in aan het wild onttrokken specimens, opgevolgd zouden worden met het oog op eventuele maatregelen, gegeven de bepaling dat in principe specimens van elke beschermde vogelsoort in gevangenschap kunnen worden gehouden en verhandeld worden.

Daartoe kan de minister kan een lijst vaststellen van vogelsoorten waarvan de wilde populaties kwetsbaar zijn voor de onttrekking van specimens uit het wild met het oog op het frauduleus in de handel brengen ervan alsof ze in gevangenschap zijn geboren en gekweekt. Dit « kwetsbaar zijn voor onttrekking met het oog op frauduleus bezit en handel » wordt omschreven aan de hand van drie criteria : zeldzaamheid, kweekbaarheid en prijs. Met betrekking tot deze soorten worden de vogelhouders en vogelhoudersverenigingen, op grond van artikel 47 en 48, onderworpen aan bepaalde administratieve verplichtingen. Op basis van de aldus bekomen gegevens en na overleg met de Europese Commissie, kan de minister bijkomende beperkingen voordragen voor het houden of het verhandelen van deze als kwetsbaar aangemerkte vogelsoorten - beperkingen die vast te stellen zijn door de Vlaamse Regering.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij artikel 1, 5° (definitie « specimen »), bij artikel 41 (ten aanzien van dewelke het toelaat uitzonderingen in het leven te roepen) en bij artikel 47 en 48 (waarin administratieve verplichtingen vermeld staan met betrekking tot de soorten die in artikel 46 aan de orde zijn).

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er een algemeen verband. Op grond van dit artikel - samen met de resultaten van wat voortvloeit uit artikel 47 en 48 - zullen er slechts bijkomende maatregelen opgelegd kunnen worden, wanneer dat in overeenstemming is met de Europeesrechtelijke regeling inzake het vrij verkeer van goederen, zoals weergegeven in het EG-Verdrag. Daartoe moet er telkens worden overlegd met de Europese Commissie. In gevangenschap gehouden vogels worden immers handelsrechtelijk als goederen beschouwd. Dit betekent dat uit de toepassing van dit artikel geen beperkingen kunnen voortvloeien die strijdig zijn met het vrij verkeer van goederen, m.a.w. de beperkingen moeten berusten op objectief vaststelbare redenen en mogen niet discriminatoir zijn.

Verder is volgende toelichting of duiding nuttig : bepaalde vogelsoorten die onder toepassing van dit besluit vallen zijn kwetsbaar voor de onttrekking van specimens uit het wild. Met het « onttrekken » van specimens uit het wild bedoeld het illegaal bemachtigen van in het wild geboren vogels met het oog op het houden ervan in gevangenschap. De kwetsbaarheid hangt in essentie af van drie factoren :

- Ten eerste kan het gaan om een zeldzame, bedreigde soort, met een beperkte populatie in de Europese Unie, en waarvan elke onttrekking van specimens uit het wild een negatieve impact kan hebben op het voortbestaan van de soort in de Europese Unie.
- Ten tweede kan het gaan om een soort waarvan geweten is dat het kweken van deze vogels in gevangenschap bekend staat als moeilijk : kwekers moeten zich grote moeite en inspanningen getroosten om met de betrokken soort te kweken en de kweekactiviteiten leverer doorgaans slechts een beperkt resultaat op.
- Ten derde kan het gaan om een soort die zich « in de markt » in de hogere prijsklassen situeert, hetzij vanwege een van de twee vermelde factoren, hetzij omwille van een andere oorzaak.

Men kan er van uitgaan dat wanneer een vogelsoort beantwoordt aan twee van de drie hiervoor uiteengezette kenmerken, er redelijkerwijze kan vermoed worden dat deze soort kwetsbaar is voor illegale onttrekking uit het wild. Het risico dat specimens van de soorten in kwestie uit het wild worden onttrokken en in gevangenschap terecht komen is dan reëel. Daarom wordt, met deze bepaling, de minister er toe gemachtigd om, op basis van deze factoren, een lijst van vogelsoorten vaststellen waarvan de wilde populaties kwetsbaar zijn voor de onttrekking van specimens uit het wild.

Ten aanzien van de soorten die in deze lijst opgenomen zijn, treden er een aantal administratieve verplichtingen in werking, i.e. registratieverplichtingen.

Op basis van de aldus bekomen gegeven wordt de bevoegde minister opgedragen, in het laatste lid van het artikel, om ten aanzien van deze soorten bijkomende beperkingen voor te dragen voor het houden of het verhandelen ervan, zelfs met betrekking tot vogels die in gevangenschap zouden zijn geboren en gekweekt.

Dit lid heeft met name betrekking op het eerste type van kwetsbare soorten, zoals hierboven besproken : zeldzame, bedreigde soorten, met slechts een beperkte populatie in de Europese Unie, en waarvan elke onttrekking van specimens uit het wild een negatieve impact kan hebben op het voortbestaan van de soort in de Europese Unie. Het is mogelijk dat het risico op onttrekking bij dergelijke soorten groot is en bovendien geldt als een belangrijke bedreigende factor ten aanzien van de soort. Als voorbeeld kan worden gedacht aan een aantal zeldzame Europese soorten roofvogels, zoals Sakervalk of Giervalk. Het beperken van de handel of van het houden ten aanzien van alle specimens van de betrokken soort kan desgevallend een verregaande maar noodzakelijke maatregel zijn om de wilde populaties van de soort afdoende te beschermen.

Toelichting bij artikel 47

Het opzet van dit artikel is om is om het voor de personen die belast zijn met het toezicht op het besluit mogelijk te maken inzicht te krijgen in de kwantiteit en de verdeling van de markering van in gevangenschap gekweekte vogels, alsook in de handel en het bezit van specimens van vogelsoorten die kwetsbaar zijn voor illegale onttrekking uit de vrije natuur.

Daartoe wordt er aan de erkende vogelhoudersverenigingen een tweevoudige administratieve verplichting opgelegd. Enerzijds moeten ze een gegevensbestand bijhouden betreffende de het aantal afgeleverde, gesloten pootringen, de datum van afgifte ervan, alsook de namen en adressen van de personen aan wie de ringen zijn afgeleverd. Anderzijds moeten ze jaarlijks, voor 30 april, een lijst overmaken met vermelding van naam en adres van de vogelhouders die in het voorgaande kalenderjaar bij de vereniging gesloten pootringen hebben besteld, alsook een lijst met vermelding van naam, adres en lidnummer van hun leden die specimens in bezit hebben van vogelsoorten die voorkomen op een daartoe conform artikel 46, eerste lid door de minister bepaalde lijst.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich vooral bij artikel 1, 5° (definitie « specimen »), bij artikel 46 en 43, waarin omschreven staat wat het voorwerp is van de in dit artikel ingestelde registratieverplichtingen.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er geen rechtstreeks verband.

Als verdere toelichting en duiding moet er op gewezen worden dat deze regeling een aanzienlijke vereenvoudiging inhoudt vergeleken met het bepaalde in het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest. Artikel 7bis, achtste lid, legt met name op : « De verenigingen die op grond van artikel 11 van dit besluit door de minister zijn erkend, houden de inventarissen van hun leden bij in een databank, opgebouwd volgens criteria bepaald door de minister. » Artikel 7ter bepaalt vervolgens : « De verenigingen die krachtens artikel 11 van dit besluit door de minister zijn erkend, melden aan het provinciaal diensthoofd van de afdeling Natuur aan welke personen zij voeringen hebben uitgereikt, met vermelding van het aantal. De melding geschiedt volgens de voorwaarden, bepaald door de minister. ». Zonder de informatie die voortkomt uit het naleven van de nu opgelegde administratieve verplichtingen zou het uitvoeren van degelijk toezicht op de naleving van dit hoofdstuk evenwel aanzienlijk worden bemoeilijkt.

Toelichting bij artikel 48

Het opzet van dit artikel is eveneens om het voor de personen die belast zijn met het toezicht op het besluit mogelijk te maken inzicht te krijgen in de handel en het bezit van specimen van vogelsoorten die kwetsbaar zijn voor illegale onttrekking uit de vrije natuur.

Daartoe wordt er aan individuele vogelhouders en vogelhandelaars die dergelijke specimen in bezit een aantal administratieve verplichtingen opgelegd : zij moeten, voor elk kalenderjaar waarin zij deze specimen bezitten, een overzichtslijst bijhouden met gegevens betreffende deze specimen en betreffende de personen van wie ze deze specimen verkregen of aan wie ze deze geleverd hebben; zij moeten het jaarlijks melden indien zij een dergelijke lijst moesten opmaken, hetzij aan een erkende vogelhoudersvereniging, hetzij aan de provinciale dienst van het Agentschap; zij moeten deze overzichtslijsten vijf jaar bijhouden, als mogelijk voorwerp van toezicht.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij artikel 1, 5° (definitie « specimen »), bij artikel 46, waarin omschreven staat wat het voorwerp is van de in dit artikel ingestelde registratieplicht.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er geen rechtstreeks verband.

Als verdere toelichting en duiding bij deze bepalingen moet in de eerste plaats worden vastgesteld dat dat een individuele vogelhouder niet verplicht is zich aan te sluiten bij een erkende vogelhoudersvereniging. De vogelhoudersverenigingen kunnen dus ook niet als exhaustieve draaischijf fungeren om alle relevante gegevens te genereren. Hieruit volgt dat de individuele houder die zich niet wenst aan te sluiten bij een vereniging zelf moet instaan voor het overmaken van de betrokken informatie aan het Agentschap.

Deze bepaling is een vereenvoudiging in vergelijking met de vorige regeling. In artikel 7bis, eerste lid, van hetzelfde besluit wordt er met name iets gelijkaardigs geregeld voor de vogelsoorten die niet in bijlage I zijn opgenomen : « De vogels die niet behoren tot soorten, vermeld in bijlage I van dit besluit, mogen in gevangenschap worden gehouden en gekweekt op voorwaarde dat [...] en voor zover de kweker in het bezit is van een legaal verkregen ouderpaar dat als dusdanig is opgenomen in de databank bedoeld in dit artikel en voor zover de afstamming kan bewezen worden van het ouderpaar dat legaal in gevangenschap aanwezig is op het ogenblik van de inwerkingtreding van het wijzigingsbesluit van 18 december 1998 ». Artikel 7bis, negende lid, van het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest, bepaalt : « Personen die met deze vogels kweken moeten zich vooraf laten registreren onder de voorwaarden bepaald door de minister. Enkel deze personen kunnen deze vogels verhandelen en dit na het functioneren van de databank. ».

Als gevolg hiervan moesten de houders van een heel aantal soorten eveneens een overzichtslijst bijhouden, een zogenaamde « inventaris ». Het bijhouden moest in tweevoud gebeuren : het eerste exemplaar van de inventaris moest de vogelhouder zelf bijhouden, het tweede exemplaar moest aan het Agentschap worden bezorgd. Voor vogelhouders die lid waren van een erkende vereniging kon het doorsturen van het tweede exemplaar van de inventaris aan het Agentschap gebeuren via de erkende vereniging. De nieuwe regeling verplicht de houder niet langer om de inventaris jaarlijks over te maken, maar maakt wel dat de houder thuis over een dergelijke overzichtslijst moet beschikken, waarin bepaalde informatie is terug te vinden over de specimen van de betrokken soorten die hij onder zich heeft. Hij moet deze lijst ter beschikking kunnen stellen in het geval dat ambtenaren van het Agentschap toezicht uitoefenen bij de houder.

Afdeling 2. — Het houden van andere beschermde soorten dan vogels in gevangenschap

Toelichting bij artikel 49

Het opzet van dit artikel is om een analoge regeling te maken als deze voor het houden van beschermde vogels in gevangenschap, maar dan voor het houden van specimen in gevangenschap van andere beschermde diersoorten dan vogels.

Daartoe wordt ook aan de houders van dergelijke specimen een algemene afwijking toegestaan van de beschermingsbepalingen in artikel 10 en 12, op voorwaarde dat ontegensprekelijk kan worden aangetoond ofwel dat deze specimen in gevangenschap zijn geboren of gekweekt, ofwel dat deze specimen reeds legaal uit het wild waren onttrokken vóór de inwerkingtreding van de Habitatrictlijn. De minister kan nadere regels vaststellen betreffende dit aantonen dat het om legaal gehouden specimen gaat.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich bij artikel 1, 3° (definitie « uitheemse soort »), bij artikel 1, 5° (definitie « specimen »), en bij artikel 10 en 12 van dit besluit. In artikel 12 van dit besluit wordt verboden om aan de natuur onttrokken specimen van bepaalde uitheemse soorten, die bescherming genieten op basis van de Habitatrictlijn en het Verdrag van Bern, in bezit te hebben, te vervoeren, te verhandelen of te ruilen en te koop of in ruil aan te bieden. Het verbod van artikel 12 geldt enkel ten aanzien van « aan de natuur onttrokken » specimen van de betrokken soorten, en niet ten aanzien van in gevangenschap geboren en gekweekte specimen of specimen die reeds legaal uit het wild onttrokken vóór de inwerkingtreding van de Habitatrictlijn, zijnde 10 juni 1994.

Het verband met Europese regelgeving bestaat er in dat de uitzondering afkomstig is uit de Habitatrictlijn, artikel 12.2., in fine : « [...] uitgezonderd die welke reeds legaal waren onttrokken vóór de toepassing van deze richtlijn. ».

Bijkomende toelichting en duiding bestaat er in dat het houden in gevangenschap van specimen van beschermde soorten andere dan vogelsoorten, bij wijze van liefhebberij, totnogtoe niet geregeld is geweest in de Vlaamse soortenregelgeving. Het was zonder meer verboden dergelijke specimen te houden. Daartegenover staat dat in gevangenschap gekweekte specimen van deze soorten in de praktijk effectief worden gehouden in Vlaanderen, vaak reeds gedurende lange tijd. Het feit dat het in vrijwel alle gevallen gaat om effectief in gevangenschap geboren en gekweekte specimen, maakt dat het opportuun is om deze situatie te regulariseren. Ten tweede is het zo dat het principe van de Europese Unie inzake het vrije verkeer van goederen er voor zorgt dat dergelijke specimen vrij in het Vlaamse Gewest moeten worden ingevoerd - en dus gehouden - vanuit andere delen van de Europese Unie. Om deze redenen is het nodig dat een wettelijke regeling wordt voorzien die het onder bepaalde omstandigheden mogelijk maakt om het houden van specimen van andere beschermde soorten dan vogels mogelijk maakt.

Het is echter aan de houder van de specimen om op ontegensprekelijke wijze aan te tonen dat aan de voorwaarden is voldaan. Hoe dit precies kan gebeuren hangt sterk af van de betrokken soort, waardoor hieromtrent geen algemene regels kunnen worden vastgelegd. Het feit dat men in bezit is van ouderdieren waaruit de gekweekte specimen voortkomen kan een aanwijzing zijn. Het kan ook worden aangetoond door middel van documenten die dit op afdoende wijze aantonen. Het zal in de praktijk moeten blijken of in een bepaald geval aan deze voorwaarden al dan niet is voldaan. Het is in belang van de houder om zo veel mogelijk inspanningen te leveren om dit ontegensprekelijk te kunnen aantonen.

HOOFDSTUK 7. — Toezicht

Het opzet van dit hoofdstuk is om additionele, alleen voor soortenbescherming en -beleid relevante bepalingen vast te stellen, bovenop de normale toezichtsbepalingen die gelden voor toezicht op en afdwinging van bepalingen uit het milieurecht of uit het natuurbehoudsrecht.

Toelichting bij artikel 50

Het opzet van dit artikel is om ten, behoeve van de personen die belast zijn met het toezicht op dit besluit, het toezicht mogelijk te maken op allen die, in afwijking van de beschermingsbepalingen van dit besluit, systematisch beschermde soorten in hun bezit kunnen hebben, kunnen vervoeren of kunnen verhandelen.

Daartoe worden de beheerders van erkende opvangcentra, de vogelhouders, de vogelhandelaars en de erkende vogelhoudersverenigingen ertoe verplicht om dit toezicht te aanvaarden. Ze worden er bovendien toe verplicht om alle maatregelen te nemen voor het vergemakkelijken van het toezicht. Dit kan onder meer het vangen van de vogels in de kooi of in de voliëre inhouden. Tot slot wordt het Agentschap er toe gemachtigd alle nodige onderzoeksmaatregelen laten stellen om te bepalen of een specimen van een beschermde soort wel degelijk van kweek afkomstig is. Indien uit het onderzoek blijkt dat een vogel niet van kweek afkomstig is, vallen de kosten van de gestelde onderzoeksmaatregelen ten laste van de degene die deze specimen in bezit heeft.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij artikel 1, 5° (definitie « specimen »), bij artikel 34 en artikel 41 en volgende van dit besluit.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er geen rechtstreeks verband.

Verder is het, bij wijze van toelichting of duiding, nuttig er op te wijzen dat deze bepaling in belangrijke mate een continuering en samensmelting is van enerzijds artikel 6, § 1, derde lid van het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest, van artikel 7bis, zevende lid van hetzelfde besluit, en anderzijds van artikel 9 van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004 houdende vaststelling van de voorwaarden voor de erkenning van Vlaamse opvangcentra (enz.).

De bepaling dat alle onderzoeksmaatregelen kunnen verricht worden door of op last van het Agentschap, heeft bijvoorbeeld betrekking op het uitvoeren van DNA-onderzoek, waaruit kan worden vastgesteld of het dier al dan niet verwant is aan de door de houder aangewezen ouderdieren.

Toelichting bij artikel 51

Het opzet van dit artikel is om, ten behoeve van de personen die belast zijn met het toezicht op dit besluit, het toezicht mogelijk te maken op evenementen die verband houden met soorten die in gevangenschap worden gehouden.

Daartoe wordt er bepaald dat zangwedstrijden, tentoonstellingen en andere openbare activiteiten met in gevangenschap gehouden specimen minstens één week op voorhand moeten worden gemeld aan de geschikte provinciale dienst van het Agentschap voor Natuur en Bos. De organisatoren van deze evenementen worden er tevens toe verplicht om dit toezicht te aanvaarden.

Het verband met andere bepalingen in dit besluit situeert zich onder meer bij artikel 1, 5° (definitie « specimen ») en bij het geheel van hoofdstuk 6 van dit besluit.

Ten aanzien van de Europese regelgeving is er geen rechtstreeks verband.

Bijkomende duiding bestaat er in dat deze bepaling een continuering vormt van artikel 7, vierde lid van het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest : « De tentoonstellingen van de vogels en de zangwedstrijden voor vinken worden vooraf ter kennis gebracht aan het provinciaal diensthoofd van de afdeling Natuur. » In dat K.B. was er ook, in artikel 7, tweede lid, bepaald : « Het houden van zangwedstrijden voor vinken is slechts toegestaan van 1 april tot en met 31 augustus. » Er is echter, vanuit het oogpunt en de doelstelling van de nieuwe regelgeving, geen noodzaak meer om een dergelijke bepaling op te nemen. Zij werden dan ook achterwege gelaten.

HOOFDSTUK 8. — Wijzigingsbepalingen

Toelichting bij artikel 52

Het opzet van dit artikel om, op grond van artikel 7 van het Natuurdecreet, de bijlagen van het Natuurdecreet bij te stellen ten einde ze volledig conform te maken aan wat verplicht is grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.

Daartoe worden er een aantal soorten toegevoegd aan de lijsten van deze bijlagen.

Het verband met de Europese regelgeving bestaat er in dat een aantal van de beschermingsbepalingen of -maatregelen die ten aanzien van Europees relevant soorten genomen moeten worden, onmiddellijk in het Natuurdecreet genomen zijn. Dit bracht mee dat er, met het oog op de bepaling van het bereik van deze maatregelen, bijlagen toegevoegd zijn geworden aan het Natuurdecreet, met lijsten van de voor het Vlaamse Gewest relevante soorten die op grond van de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn beschermenswaard zijn. Het is van belang dat deze lijsten actueel blijven.

Als verdere toelichting moet er op gewezen worden dat artikel 7 een aantal gronden bepaalt op basis waarvan de Vlaamse regering deze bijlagen mag wijzigen : hetzij als gevolg van de in artikel 15 van de Vogelrichtlijn of in artikel 19 van de Habitatrichtlijn bedoelde aanpassing aan de technische en wetenschappelijke vooruitgang, hetzij als gevolg van de feitelijke vaststellingen die in het in artikel 10 bedoelde Natuurrapport gedaan worden betreffende de vogelsoorten van de Bijlage I van de Vogelrichtlijn, dan wel betreffende de habitats van bijlage I van de Habitatrichtlijn of de dieren-plantensoorten van bijlage II of IV van de diezelfde richtlijn, hetzij als gevolg van de feitelijke vaststellingen die gedaan worden in het verslag in uitvoering van artikel 17.1. van de Habitatrichtlijn.

De aanvullingen die nu gebeuren, worden doorgevoerd op basis van DE BRUYN, Luc en PAELINCKX, Desiré, « Soorten van de Habitatrichtlijn », pp. 38 tot en met 55 in DUMORTIER, Myriam, DE BRUYN, Luc, HENS, Maarten, PEYMEN, Johan, SCHNEIDERS, Anik, VAN DAELE, Toon en VAN REETH, Wouter, Natuurrapport 2007 - Toestand van de natuur in Vlaanderen - cijfers voor het beleid, Brussel, Mededeling van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.M.2007.4, p. 50.

Voor wat betreft de toevoeging van soorten aan bijlage II is er, in overeenstemming met artikel 7 van het Natuurdecreet, per soort de volgende verantwoording om ze toe te voegen aan de bijlagen van het Natuurdecreet (wat betreft de verwijzingen naar de diverse Natuurrapporten geldt dat wordt verwezen naar het laatste Natuurrapport waarin de soort werd vermeld) :

- Europese bever : feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het in artikel 10 van het Natuurdecreet bedoelde Natuurrapport (pg. 35, 41, 50 t.e.m. 53 en 182 van het Natuurrapport 2007) en feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het verslag in uitvoering van artikel 17.1. van de Habitatrichtlijn;

- Fint : feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het in artikel 10 van het Natuurdecreet bedoelde Natuurrapport (pg. 40, 51, 270 en 287 van het Natuurrapport 2007) en feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het verslag in uitvoering van artikel 17.1. van de Habitatrichtlijn;
- Atlantische zalm : feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het in artikel 10 van het Natuurdecreet bedoelde Natuurrapport (pg. 241 van het Natuurrapport 2005);
- Spaanse vlag : feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het in artikel 10 van het Natuurdecreet bedoelde Natuurrapport (pg. 40 en 50 van het Natuurrapport 2007) en feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het verslag in uitvoering van artikel 17.1. van de Habitatrichtlijn;
- Platte schijfhoren : feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het in artikel 10 van het Natuurdecreet bedoelde Natuurrapport (pg. 41, 46, 50 en 54 van het Natuurrapport 2007) en feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het verslag in uitvoering van artikel 17.1. van de Habitatrichtlijn.

Voor wat betreft de toevoeging van soorten aan bijlage III is er, in overeenstemming met artikel 7 van het Natuurdecreet, per soort de volgende verantwoording om ze toe te voegen aan de bijlagen van het Natuurdecreet :

- Europese bever : feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het in artikel 10 van het Natuurdecreet bedoelde Natuurrapport (pg. 35, 41, 50 t.e.m. 53 en 182 van het Natuurrapport 2007) en feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het verslag in uitvoering van artikel 17.1. van de Habitatrichtlijn;
- Poelkikker of kleine groene kikker : feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het in artikel 10 van het Natuurdecreet bedoelde Natuurrapport (pg. 40, 50 en 54 van het Natuurrapport 2007) en feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het verslag in uitvoering van artikel 17.1. van de Habitatrichtlijn;
- Rivierrombout : feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het in artikel 10 van het Natuurdecreet bedoelde Natuurrapport (pg. 40 en 50 van het Natuurrapport 2007) en feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het verslag in uitvoering van artikel 17.1. van de Habitatrichtlijn;
- Platte schijfhoren : feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het in artikel 10 van het Natuurdecreet bedoelde Natuurrapport (pg. 41, 46, 50 en 54 van het Natuurrapport 2007) en feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het verslag in uitvoering van artikel 17.1. van de Habitatrichtlijn.

Voor wat betreft de toevoeging van een soort aan bijlage IV is er, in overeenstemming met artikel 7 van het Natuurdecreet, per soort de volgende verantwoording om ze toe te voegen aan de bijlagen van het Natuurdecreet :

- Strandplevier : feitelijke vaststellingen die opgenomen zijn in het in artikel 10 van het Natuurdecreet bedoelde Natuurrapport (pg. 210 van het Natuurrapport 2007).

Toelichting bij de artikelen 53 tot en met 55

Dit zijn wijzigingsbepalingen met betrekking tot het Jachtvoorwaardenbesluit. De eerste is er op gericht een afstemming te bekomen voor concrete situaties waarin een beheerregeling of een soortenbeschermingsprogramma hetzelfde zou regelen als een bijzondere bejaging. De tweede is er op gericht een materiële fout te verbeteren. De derde is er op gericht het handelsregime voor gekweekt wild in overeenstemming te brengen met basisprincipes van vrijhandel.

HOOFDSTUK 9. — Slotbepalingen

Toelichting bij artikel 56

Het opzet van dit artikel om een reeks bestaande uitvoeringsbesluiten op te heffen, zodat en omdat voorliggend soortenbesluit in de plaats daarvan komt.

Daartoe worden deze besluiten of bepalingen opgesomd. Het gaat met name om de opheffing van het Koninklijk Besluit van 16 februari 1976 houdende maatregelen ter bescherming van bepaalde in het wild groeiende plantensoorten, het Koninklijk Besluit van 22 september 1980 houdende maatregelen, van toepassing in het Vlaamse Gewest, ter bescherming van bepaalde in het wild levende inheemse diersoorten, die niet onder de toepassing vallen van de wetten en besluiten op de jacht, de riviervisserij en de vogelbescherming, het Koninklijk Besluit van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest, het besluit van de Vlaamse Regering van 21 april 1993 betreffende de introductie in de natuur van niet-inheemse diersoorten en het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004 houdende vaststelling van de voorwaarden voor de erkenning van Vlaamse opvangcentra voor vogels en wilde dieren en houdende toekenning van subsidies.

Het verband met Europese regelgeving bestaat er in dat de verbodsbepalingen en afwijkingsregeling van de Vogelrichtlijn (bij uitbreiding : van de Habitatrichtlijn) voldoende klaar en duidelijk zijn om directe werking te hebben. Als er dus regelingen bestaan die niet beantwoorden aan bvb. de Vogelrichtlijn, dan moeten die beschouwd worden als zijnde afgeschaft en direct vervangen door de relevante bepalingen van de Vogelrichtlijn (46).

Toelichting bij artikel 57

Het opzet van dit artikel is om de datum van inwerkingtreding te bepalen op 1 september 2009, en om tegelijk de « verworven rechten » uit afwijkingen of erkenningen, bekomen op grond van de in vorig artikel vermelde, opgeheven besluiten, te respecteren tot het einde van de looptijd van die afwijkingen of erkenningen.

Toelichting bij artikel 58

Het opzet van dit artikel is om, bij vermelding van dit besluit, telkens een eenvoudige en eenduidige naam te kunnen gebruiken.

Toelichting bij artikel 59

Dit artikel spreekt voor zichzelf.

Toelichting bij Bijlage 1

Zoals bij artikel 9 al toegelicht, bevat Bijlage 1 enerzijds een lijst van soorten (de linkerkolom) en is ze anderzijds onderverdeeld in vijf categorieën (de eerste rij dient als markering voor de kolommen). Elke soort uit de linkerkolom wordt aldus telkens toegewezen aan één of meerdere categorieën, door aanduiding, in de rij bij die soort, van een « x » in de gepaste kolom.

Wat de vogelsoorten aangaat moet er aan herinnerd worden dat artikel 2 van de Vogelrichtlijn de bescherming oplegt van alle vogelsoorten die van nature in het wild voorkomen op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie. Dit betreft een lange lijst van bijna 700 soorten, waarvan een aanzienlijk deel zelden of nooit in het Vlaamse Gewest voorkomt (47). Om Bijlage 1 niet nodeloos lang te maken is er voor gekozen om de lijst van nominatief opgenomen soorten te beperken tot de soorten die regelmatig in Vlaanderen voorkomen, in totaal 294 soorten. Om te bepalen welke soorten als regelmatig voorkomend kunnen worden beschouwd is er gebruik gemaakt van de « Lijst van de Belgische vogels », zoals opgemaakt door het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité (BAHC). Dit is een comité

van vogelexperts dat, conform op Europees niveau afgesproken regels, toeziet op de samenstelling van de officiële lijst van de Belgische vogels (48) In Bijlage 1 van het besluit zijn als regelmatig voorkomende soorten opgenomen : alle vogelsoorten van deze lijst die voorkomen in categorie A, ofwel zonder vermelding van een cijfer in de laatste categorie die het aantal exemplaren weergeeft (dit zijn de meer algemene soorten, waarvan waarnemingen niet door het BAHC beoordeeld hoeven te worden), ofwel met een cijfer van >20 in de laatste categorie die het aantal exemplaren weergeeft (dit zijn soorten die wel door het BAHC beoordeeld moeten worden). Het feit dat het gaat om een lijst van Belgische vogels, terwijl de Bijlage betrekking heeft op soorten die regelmatig voorkomen in het Vlaamse Gewest mag geen bezwaar zijn, gelet op de kleine oppervlakte van België, die er toe leidt dat de avifauna van Vlaanderen niet noemenswaardig verschilt van de avifauna van heel België.

Bij ongewervelde diersoorten en bij plantensoorten kan het voorkomen dat bepaalde soorten niet specifiek worden weergegeven, maar opgenomen zijn onder de noemer van een hele soortengroep. In dat geval hebben de bepalingen van het besluit die verwijzen naar de categorie waarin de soortengroep is aangeduid enkel betrekking op de inheemse soorten van deze soortengroep, en niet op de uitheemse. Dergelijke soortengroepen zijn immers aangeduid in categorieën waarop beschermingsbepalingen van toepassing zijn, en het is niet de bedoeling dat dit besluit bescherming biedt aan uitheemse soorten, met uitzondering van het geval waarin dit verplicht is in het kader van de Habitatrichtlijn.

Toelichting bij categorie 1

Dit zijn de soorten waarop de basisbeschermingsbepalingen van het besluit gelden : de basisbescherming : de bescherming moet zodanig geïmplementeerd worden dat ze niet absoluut afwijkt van een geldende bestemming, en een afwijking op deze bescherming is mogelijk wanneer deze conform is aan artikel 20, § 1, § 2 en § 4. In categorie zijn concreet deze soorten aangekruist die al een beschermd statuut hadden onder de afgeschafte koninklijke besluiten van 1976 of 1980. Daarenboven zijn er nog de insectensoorten toegevoegd die, op basis van door het INBO gevalideerde lijsten, aangestipt staan als « met uitsterven bedreigd ».

Toelichting bij categorie 2

De soorten die in deze categorie opgenomen zijn, kennen een strikter beschermingsregime met deze van categorie 1. Het verschil bestaat er immers in dat het om Europeesrechtelijk te beschermen soorten gaat. Dit maakt ook dat de vrijwaringsregeling van artikel 9 van het Natuurdecreet geen impact heeft op de aan deze vogelsoorten toe te kennen bescherming : de bescherming geldt over alle ruimtelijke bestemmingen heen, en afwijkingen op de beschermingsbepalingen moeten conform zijn aan artikel 20, § 1 (voor vogels ook § 3) en § 4.

Toelichting bij categorie 3

Categorie 3 bevat de soorten met het strengste beschermingsregime van het besluit : de bescherming geldt overheen alle planologische bestemmingen, en afwijkingen zijn slechts mogelijk wanneer ze conform zijn aan artikel 20, § 1 en § 4. Dat hebben zij te danken aan het feit dat het regelmatig in het Vlaamse Gewest voorkomende soorten zijn, die zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Aanduiding van deze soorten in categorie 3 heeft ook als resultaat dat het Agentschap de toevallige vangst van specimens van deze soorten moet registreren, conform artikel 6. Ten aanzien van diersoorten die aangeduid zijn onder categorie 3 is bovendien ook het onopzettelijk vernielen of beschadigen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen verboden (artikel 14).

Toelichting bij categorie 4

Categorie 4 is in de eerste plaats een verduidelijkingscategorie. In deze categorie zijn enerzijds de soorten weergegeven die onder het jachtwild vallen, vermeld in artikel 3 van het Jachtdecreet van 24 juli 1991, en anderzijds de soorten die onder de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij vallen. In artikel 2, § 3, 2° en 3° is bepaald dat het besluit slechts in beperkte mate betrekking heeft op deze soorten, in hoofdzaak voor die aspecten die niet geregeld zijn in de jacht- of riviervisserijreglementering. Voor wat betreft jachtwildsoorten is het besluit wel van toepassing op het onder zich hebben van specimens die in gevangenschap zijn geboren en gekweekt en op aspecten die niet geregeld worden in de regelgeving inzake jacht. Voor wat betreft soorten uit de wetgeving op de riviervisserij is het besluit wel van toepassing op aspecten die niet geregeld worden in de regelgeving inzake riviervisserij.

Toelichting bij categorie 5

Categorie 5 bevat soorten die, in uitvoering van artikel 6.2 van de Vogelrichtlijn, mogen worden verkocht en vervoerd wanneer het gaat om vogels die op geoorloofde wijze zijn gedood of gevangen of op een andere geoorloofde wijze zijn verkregen. Het gaat om populaire jachtwildsoorten die voorkomen op Bijlage III/1 van de Vogelrichtlijn, ten aanzien waarvan Lidstaten de handel en het vervoer moeten toelaten. Bijlage III/1 van de Vogelrichtlijn bevat in totaal zeven vogelsoorten. Vier hiervan (Wilde eend, Patrijs, Fazant en Houtduif) vallen onder de Vlaamse regelgeving inzake jacht, en de handel en vervoer van deze soorten wordt geregeld in de jachtregelgeving. Dit heeft als gevolg dat, conform artikel 2, § 3 van dit besluit, het besluit niet op deze soorten van toepassing is voor wat vervoer en handel betreft. De overige drie soorten (Rode patrijs, Barbarijse patrijs en de Schotse ondersoort van het moerassneeuwhoen) vallen echter niet onder het jachtwild. Het vervoer en de handel ervan wordt geregeld in artikel 13, 2°, met verwijzing naar categorie 5 in Bijlage 1.

Toelichting bij Bijlage 2

Bijlage 2 betreft de verboden middelen, installaties en methoden voor het doden of vangen van dieren in het kader van dit besluit. Het bevat drie onderdelen.

Toelichting bij onderdeel A.

De middelen die worden verboden in dit onderdeel van de bijlage zijn deze die opgesomd worden in Bijlage IV van de Vogelrichtlijn en Bijlage VI van de Habitatrichtlijn. De inhoud van onderdeel A is een combinatie van de inhoud van deze bijlagen, op een dusdanige manier dat de implementatie van beide richtlijnen is verzekerd. De Vogelrichtlijn verbiedt het gebruik van de betrokken middelen in artikel 8; de Habitatrichtlijn doet hetzelfde in artikel 15.

Toelichting bij onderdeel B.

De vervoermiddelen waarvan het gebruik wordt verboden in dit onderdeel van de bijlage zijn deze die opgesomd zijn in Bijlage IV van de Vogelrichtlijn en Bijlage VI van de Habitatrichtlijn. De inhoud van onderdeel A is een combinatie van de inhoud van beide richtlijnen, op een manier dat de implementatie van beide richtlijnen is verzekerd. De Vogelrichtlijn verbiedt het gebruik van de betrokken middelen in artikel 8; de Habitatrichtlijn doet hetzelfde in artikel 15.

Toelichting bij onderdeel C.

Van bepaalde middelen, met name vogelvangstnetten en vogelvangstkooien, wordt ook het loutere bezit verboden. Het gaat om tuigen die enkel en alleen geschikt zijn om vogels in het wild te vangen. Dit verbod kwam ook reeds voor in het Koninklijk Besluit van 9 september 1981 ter bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest. De motivering om

het loutere bezit van deze tuigen te verbieden is te vinden in het feit dat het vangen van wilde vogels uit de vrije natuur traditioneel een eerder populaire bezigheid was in Vlaanderen. Uit de praktijk blijkt dat deze nu illegale activiteit tegenwoordig nog steeds, zij het in mindere mate dan destijds het geval was voorkomt. Er is geen enkele reden waarom iemand dergelijke tuigen, die enkel geschikt zijn om wilde vogels te vangen, nog onder zich zouden moeten houden. Het instellen van een verbod op het louter in bezit hebben van deze tuigen wordt ook beïnvloed door het feit dat het op heterdaad betrappen van vogelvangsters, in de beperkte tijd dat men met deze vangstactiviteiten bezig is, vaak zeer moeilijk is. Met het oog op een nastreven van een sluitende handhaving is het dan ook aangewezen dat het loutere in bezit hebben van deze tuigen - die enkel kunnen dienen voor het plegen van het misdrijf van het vangen van specimen van beschermde vogelsoorten - wordt verboden.

Toelichting bij Bijlage 3

Deze bijlage vormt, na het doorvoeren van een aantal wijzigingen, het functioneel equivalent van wat bepaald is in het K.B. van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest. In artikel 4 worden er met name specifieke meldingsplichtige bestrijdingsrechten ingesteld met betrekking tot Spreeuw, Zwarte kraai, Ekster, Gaai, Kokmeeuw en Zilvermeeuw. Bij elk van deze deelbepalingen waren er (en worden er nu) voorwaarden opgegeven, zoals de aanvaardbare reden, de aanvaardbare methode of de aanvaardbare periode. Een en ander wordt nu gecontinueerd, met toevoeging van een meldingsplichtige bestrijdingsmogelijkheid ten aanzien van Kauw (ter voorkoming van belangrijke landbouwschade), en met vernauwing van de bestrijdingsmogelijkheden in verband met Ekster, Gaai en Spreeuw.

Het gaat over relatief algemene soorten, die doorgaans in grote aantallen en over heel Vlaanderen verspreid voorkomen. Deze soorten gedragen zich als cultuurvolgers, d.w.z. dat zij uitstekende levenscondities vinden in het door mensen gevormde en beheerde landschap. Tegelijk gaat het om soorten die een specifieke negatieve impact kunnen hebben, zodanig dat bestrijding ervan nodig kan zijn in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid, in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer, ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren, of ter bescherming van de wilde fauna. Het uitvoeren van bestrijdingsmaatregelen ten aanzien van de populaties van deze soorten mag, gelet op hun zeer omvangrijke populaties, worden geacht geen negatief effect te hebben op deze populaties.

Toelichting bij Bijlage 4

Een opvangcentrum voor wilde dieren moet, om in aanmerking te komen voor erkenning conform het besluit, voldoen aan een uitgebreide reeks werkingsvoorwaarden. De erkenning houdt immers in dat het opvangcentrum, zonder beroep te moeten doen op afzonderlijke afwijgingsprocedures, een aantal handelingen kan stellen die in principe verboden zijn op basis van het besluit. Het merendeel van de aldus in deze bijlage ontwikkelde werkingsvoorwaarden is afkomstig uit een gelijkaardige bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004 houdende vaststelling van de voorwaarden voor de erkenning van Vlaamse opvangcentra voor vogels en wilde dieren en houdende toekenning van subsidies. Daarnaast zijn er een aantal voorwaarden die in het vernoemde besluit opgenomen waren in het beschikkend gedeelte, maar waarvan wordt geoordeeld dat zij veeleer een werkingsvoorwaarde vormen, en dus eerder thuis horen in deze bijlage. Tenslotte werden er nog een aantal nieuwe voorwaarden toegevoegd.

Toelichting bij onderdeel A

De voorwaarden in het eerste onderdeel hebben te maken met de dagdagelijkse, algemene werking van het centrum.

1° Het beheren van een dergelijk centrum kan niet opgevat worden als uitsluitend een éénpersoonsoperatie, maar vergt de mogelijkheid om beroep te kunnen doen op een netwerk van vrijwilligers, die onder meer kunnen instaan voor de ophaling van hulpbehoevende dieren, wanneer het centrum daartoe wordt gecontacteerd.

2° Het opvangcentrum moet, om zijn taak op een degelijke manier te kunnen uitoefenen, vlot bereikbaar zijn voor burgers die hulpbehoevende dieren willen aanbieden. Dat betekent niet dat een centrum 7 dagen op 7, 24 uur per dag bereikbaar moet zijn. Het impliceert wel dat het centrum ook op tijdstippen buiten de normale kantooruren bereikbaar moet zijn, evenals tijdens de weekends - al is het in de vorm van een antwoordapparaat.

3° Het opvangcentrum moet zich laten bijstaan door minstens één competente dierenarts. De medewerkers van een opvangcentrum zijn immers niet altijd bevoegd om ten aanzien van hulpbehoevende dieren alle nodige heelkundige handelingen uit te voeren. Bepaalde van deze handelingen, of het gebruik van bepaalde geneesmiddelen bij het uitvoeren van deze handelingen, zijn op basis van federale diergeneeskundige wetgeving verboden voor daartoe niet-opgeleide personen. Daarom moet de bijstand van minstens één dergelijke competente dierenarts kunnen aangetoond worden aan de hand van een door beide partijen ondertekend schrijven.

4° In principe wordt er aan het opvangcentrum niet toegelaten publiek te ontvangen in de verzorgings- en revalidatieruimten. Het is immers niet de bedoeling dat een opvangcentrum een soort van zoo wordt, waar het publiek vrijelijk de dieren kan gaan bekijken. Een opvangcentrum heeft evenwel ook een educatieve en sensibiliserende taak. Vanuit dat oogpunt moet er wel een zekere ruimte zijn voor bezoek, maar dan onder deskundige begeleiding, waarbij enerzijds de bezoekers zo degelijk mogelijk onderricht worden, en anderzijds de dieren geen of slechts een minimale hinder van ondervinden.

5° Om te kunnen instaan voor de doelstelling van het revalideren en terug vrijlaten van de opgevangen dieren is het vanzelfsprekend van groot belang dat de opvangomstandigheden van de betrokken dieren van voldoende kwaliteit zijn. In dit opzicht moet een opvangcentrum ook voldoen aan voorwaarden die terzake worden opgelegd vanuit andere wet- en regelgeving, met name de Vlaamse regelgeving inzake milieuhygiëne en de federale wetgeving inzake dierenwelzijn en diergeneeskundige aspecten.

6° Om zijn functie van erkend opvangcentrum zo optimaal mogelijk te kunnen vervullen moet het centrum maximale lokale bekendheid verwerven in de omgeving. Het is daarbij ook mogelijk dat naburige opvangcentra in dit opzicht met elkaar samenwerken.

7° De educatieve en sensibiliserende taak is in het bijzonder relevant ten opzichte van personen die een dier aanbrengen of melden bij een centrum; deze personen moeten duidelijke en nuttige uitleg krijgen. In de mate van het mogelijke moet er ook worden naar gestreefd om deze personen een bedanking te sturen voor het aanbrengen of melden van het dier, met tevens vermelding van het uiteindelijke lot van het dier.

8° Het opvangcentrum dient de overheid te ondersteunen, inzonderheid voor de opvang van hulpbehoevende wilde dieren in het kader van de uitvoering en de handhaving van het besluit. Het Agentschap voor Natuur en Bos krijgt geregeld te maken met hulpbehoevende dieren, in diverse omstandigheden. Het Agentschap moet in de eerste plaats met deze dieren terecht kunnen bij de opvangcentra, maar daarnaast moet het Agentschap ook de hulp kunnen inroepen van een erkend opvangcentrum om de betrokken dieren te vangen of op te vangen. Voorbeelden zijn : hulpbehoevende dieren die tegelijk de openbare veiligheid in het gedrang brengen, (gewond groot wild of door botulisme aangetaste watervogels) of in beslagname van specimens die illegaal gehouden werden. Het spreekt voor zich dat de medewerkers van een opvangcentrum die gemachtigden van het Agentschap vergezellen bij een dergelijke toezichts- en handavingsoperatie, zich terughoudend horen op te stellen bij het uitvoeren van deze operatie zelf.

Toelichting bij onderdeel B

1° Het vangen van dieren kan enkel gebeuren om welbepaalde redenen, namelijk :

a) om dieren in het wild te vangen; dit betekent dat het moet gaan om hulpbehoevende dieren die in het wild voorkomen;

b) om dieren uit gebouwen te verwijderen; wilde dieren komen geregeld in gebouwen terecht, en zijn vervolgens vaak niet in staat om het gebouw op eigen houtje opnieuw te verlaten.

c) met het oog op het kunnen controleren en identificeren van in gevangenschap gehouden dieren, ter ondersteuning en op vraag van personen die zijn belast met het toezicht op dit besluit; dit sluit aan bij punt 8° van onderdeel A van deze bijlage.

2° De vangst mag alleen gebeuren met behulp van netten of vangkooien.

3° De dieren die worden gevangen om ze uit een gebouw te bevrijden dienen te worden vervoerd naar een geschikte plaats om hen vrij te laten of indien nodig, naar een erkend opvangcentrum voor verdere verzorging.

Toelichting bij onderdeel C

1° Een opvangcentrum moet alle hulpbehoevende dieren die hen worden aangeboden aanvaarden, ongeacht de mate waarin ze hulpbehoevend zijn, op voorwaarde dat het gaat om dieren die behoren tot soorten die van nature in het wild voorkomen op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie. In het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004, stond er vermeld dat de centra ook « andere dieren » moesten aanvaarden dan « vogelsoorten behorende tot de Europese avifauna ». Daarmee werd bedoeld op andere soorten wilde dieren dan vogels, maar daar kunnen eveneens huisdieren en uitheemse dieren onder begrepen worden. In dit besluit wordt nu echter verduidelijkt dat de focus moet liggen op van nature in het wild levende soorten, door de centra uitdrukkelijk te verplichten die te aanvaarden. Het staat de centra vrij om andere dieren te aanvaarden dan dieren die behoren tot soorten die van nature in het wild voorkomen, maar daar zijn ze niet toe verplicht op basis van dit besluit. Daarbij kan gedacht worden aan uitheemse soorten of gedomesticeerde dieren. Indien een opvangcentrum dergelijke dieren aanvaard kunnen zij, na revalidatie, niet in het wild worden vrijgelaten. Gedomesticeerde dieren en dieren die behoren tot uitheemse soorten moeten dus, na revalidatie, een andere bestemming krijgen dan de vrije natuur. Deze soorten kunnen worden geplaatst in zoo's, kinderboerderijen, bij particulieren en dergelijke meer. Tot slot zijn er nog de gevallen waarbij dieren uit gevangenschap ontsnapt zijn, maar waarbij het, door middel van bvb. een gesloten voeding, in principe achterhaalbaar is wie de eigenaar zou kunnen zijn. Deze specimens moeten aan de eigenaar worden terugbezorgd.

2° Gezien de doelstelling van de centra er in bestaat om uit het wild afkomstige dieren op te vangen, te revalideren en terug vrij te laten in het wild, spreekt het voor zich dat welke vorm van handel in deze dieren dan ook verboden is.

3° Het opvangcentrum euthanaseert alle onherstelbaar verminkte dieren, die hun plaats in de natuur niet meer kunnen innemen, en dit zo snel mogelijk nadat de diagnose werd vastgesteld. Euthanasie is een verregaande maatregel, maar het is tegelijk dikwijls de meest aangewezen oplossing om het dier niet langer te laten lijden. Het is bovendien niet de bedoeling dat dergelijke dieren dan in leven worden gehouden, omdat daardoor steeds meer ruimte in het centrum zou worden ingenomen ten koste van de kerntaak van het centrum, met name het verzorgen en revalideren van nieuw binnenkomende dieren.

4° Van de voorwaarde in 5° kan worden afgeweken wanneer men de gehandicapte individuen zou kunnen gebruiken als therapeutische hulp voor revaliderende soortgenoten. Het contact met een soortgenoot kan voor een revaliderend dier een belangrijke factor zijn die de revalidatie bespoedigt. Dergelijke gehandicapte individuen mogen niet worden geplaatst bij particulieren, verenigingen, commerciële instellingen of zoo's, om te vermijden dat er een handel van dergelijke dieren ontstaat.

5° Van dieren die dood worden binnengebracht of die sterven in het opvangcentrum moeten de kadavers in de regel worden vernietigd, in overeenstemming met de daartoe geldende regelgeving in verband met de verwerking van dierlijk afval. In bepaalde gevallen kan het aangewezen zijn om de doodsoorzaak van een dier te kennen, bijvoorbeeld wanneer wordt vermoed dat een roofvogel is omgekomen ten gevolge van illegale vervolging. Daarnaast kunnen kadavers van dieren nog een nuttige educatieve of wetenschappelijke waarde hebben, en daarom kunnen zij ook worden ter beschikking gesteld van daarvoor geschikte instellingen. Dergelijke instellingen moeten weliswaar effectief educatieve of wetenschappelijke activiteiten uitvoeren waarbij de betrokken dieren kunnen worden gebruikt. Het is niet de bedoeling dat de dode dieren, bijvoorbeeld in opgezette toestand, als pronkstuk gaan dienen.

6° Het opvangcentrum dient de ring van geringde dode vogels met alle nuttige specificaties over te maken aan het Belgisch Ringwerk van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN). Naast het coördineren van het ringen van vogels door zijn medewerkers, staat het Belgisch Ringwerk ook in voor de afhandeling van de terugmeldingen van geringde vogels. Dergelijke terugmeldingen zijn belangrijk om inzicht te verwerven in de ecologie van de betrokken vogelsoorten.

7° Het kweken met opgevangen dieren maakt geen deel uit van de kerntaak van een erkend opvangcentrum, onder meer omdat een centrum niet over de faciliteiten beschikt om voor dergelijke kweek in te staan, en het opvolgen van deze kweek bovendien tijd en middelen zou afwenden van de eigenlijke taak van het centrum. Het centrum moet er dus ook op toezien dat de dieren die in het centrum verblijven zich onderling niet kunnen voortplanten.

8° Een centrum dient een degelijke registratie bij te houden waarin wordt vermeld wanneer een bepaald dier is binnengebracht, en tevens waar en wanneer een dier terug is vrijgelaten. Van het dier moet de juiste Nederlandse soortnaam worden vermeld. De plaats van vrijlaten moet zo nauwkeurig mogelijk worden weergegeven, waarbij ten minste melding moet worden gemaakt van de gemeente waar dit gebeurde. Dat register moet ten allen voor inzage ter beschikking worden gesteld van de personen belast met het toezicht op het besluit.

9° Elk jaar moet door elk erkend opvangcentrum bovendien apart een overzicht worden bezorgd aan het Agentschap, met daarin bepaalde gegevens in verband met de opgevangen dieren. Dit is een nieuw ingevoegde voorwaarde in vergelijking met de vroegere regelgeving, die moet toelaten een beter overzicht te hebben over de werking van de erkende opvangcentra.

Toelichting bij onderdeel D

1° Binnengebrachte dieren dienen, zo snel mogelijk nadat hun conditie dit toelaat, terug te worden vrijgelaten. Dat betekent dat binnengebrachte dieren ten eerste worden behandeld om de reden waarvoor ze worden binnengebracht. Vervolgens volgt een revalidatieperiode (terug leren vliegen, terug zelfstandig voedsel leren zoeken enz.). Wanneer het dier hersteld en gerevalideerd is kan het terug in het wild worden vrijgelaten, en dat moet zo snel als mogelijk gebeuren, zodat het dier niet langer als nodig in gevangenschap verblijft.

2° De vrijlating dient te gebeuren op een daartoe geschikte plaats, met name een voor de betrokken soort geschikte biotoop. Indien de plaats waar het dier aangetroffen werd voor opname in het opnamecentrum, geschikt is, dan zij dat de plaats van vrijlating.

3° Er moet een voorafgaande toestemming zijn van eigenaar en gebruiker van het terrein waarop de vrijlating zou gebeuren. Dit kan relevant zijn met betrekking tot specimens van soorten die schade kunnen veroorzaken of die bejaagbaar zijn.

4° In beginsel moeten de dieren vrijgelaten worden in rustige omstandigheden. Slechts uitzonderlijk kan hiervan afgeweken worden, om educatieve doeleinden.

5° Om vogels die terug vrijgelaten worden te kunnen opvolgen na hun vrijlating, moeten zij worden voorzien van een wetenschappelijke pootring. Dergelijke ringen worden aangebracht door erkende ringers, zijnde medewerkers van het Belgisch Ringwerk, verbonden aan het KBIN. Deze ringers beschikken over een door het Agentschap uitgereikte vergunning die hen in staat stelt om wilde vogels te vangen, te ringen en terug vrij te laten voor wetenschappelijke doeleinden. De ring die wordt aangebracht bevat een unieke cijfercode, die de vogel voor de rest van zijn leven identificeert als geringd op die bepaalde plaats en datum. Voor andere soorten dan vogels bestaat er geen equivalent aan het ringwerk van vogels dat wordt gecoördineerd door het KBIN. Sommige soorten zoogdieren zouden bijvoorbeeld wel een bepaald merkteken kunnen krijgen. De vermelding van de term « in voorkomend geval » laat daarom de mogelijkheid open om, in het geval er toch een georganiseerde manier van merken van deze dieren zou worden ontwikkeld in de toekomst, deze manier van merken dan toe te passen op terug vrijgelaten andere dieren dan vogels. Ook voor vrijgelaten jachtwild moet gekeken worden welke opvolging er wenselijk zou zijn; dit dient te gebeuren in overleg met het INBO.

6° Dieren die om een of andere reden niet mogen vrijgelaten worden, moeten « geplaatst » worden.

7° Wanneer het opvangcentrum dieren opvangt die uit gevangenschap zijn ontsnapt, die legaal gehouden werden (i.e. dieren afkomstig uit de kweek) en waarvan de eigenaar identificeerbaar is, dan moeten deze dieren terugbezorgd worden aan de eigenaar.

Toelichting bij Bijlage 5

De toelage inzake Bijlage 5 werd verstrekt naar aanleiding van de bespreking van artikel 35 van het besluit.

Nota's

- (1) Hof van Justitie, C-247/85, Europese Commissie tegen Belgisch Koninkrijk, C-252/85, Europese Commissie tegen Frankrijk en C-118/94 Europese Commissie tegen Italië.
- (2) Hof van Justitie, C-98/103, Europese Commissie tegen Duitsland.
- (3) Hof van Justitie, C-339/87, Europese Commissie tegen Koninkrijk der Nederlanden.
- (4) HvJ, 8 februari 1996, zaak C-202/94, Strafzaak t. Van der Feesten.
- (5) Zie <http://www.cbd.int/invasive/WhatareIAS.shtml>.
- (6) Europese Commissie, Guidance Document on the strict protection of animal species of Community Interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, Brussel, 2007, p. 42.
- (7) Europese Commissie, Guidance Document on the strict protection of animal species of Community Interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, Brussel, 2007, p. 42.
- (8) Hof van Justitie, C-247/85, Europese Commissie tegen Belgisch Koninkrijk.
- (9) Europese Commissie, Guidance Document on the strict protection of animal species of Community Interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, Brussel, 2007, p. 17.
- (10) Hof van Justitie, C-6/04, Europese Commissie tegen Verenigd Koninkrijk.
- (11) Europese Commissie, Guidance Document on the strict protection of animal species of Community Interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, Brussel, 2007, p. 49.
- (12) Hof van Justitie, C-6/04, Europese Commissie tegen Verenigd Koninkrijk.
- (13) De schijnbaar overbodige bepaling dat het moet gaan om soorten waargenomen op het Europese grondgebied van de Europese Unie is overigens te verklaren vanuit het feit dat een aantal Europese Lidstaten ook overzeese gebieden onder hun controle hebben; deze gebieden zijn uitdrukkelijk uitgesloten.
- (14) http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/eu_species/index_en.htm.
- (15) Er bestaat met name een aanzienlijke overlapping tussen soorten van de Bijlagen II en IV. Bijlage II en Bijlage IV bevatten respectievelijk 869 en 922 soorten. Het idee achter het onderscheid tussen de verschillende bijlagen is dat soorten van Bijlage II bij uitstek gebaat zijn bij habitatbescherming (door middel van de afbakening van Habitatrictlijngebieden), terwijl voor soorten van Bijlage IV ook rechtstreekse bescherming van specimens en van hun rust- en voortplantingsplaatsen gewenst is. De Europese Commissie geeft aan dat het bepalen of een soort al dan niet onder één of beide van deze bijlagen valt een moeilijke oefening is, en dat de kennis over de betrokken soorten sinds eind jaren « 80 - begin jaren 90, toen de Habitatrictlijn werd voorbereid, aanzienlijk is toegenomen. Zie Europese Commissie, Guidance Document on the strict protection of animal species of Community Interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, Brussel, 2007, p. 17.
- (16) Hof van Justitie, C-221/04, Europese Commissie tegen Spanje.
- (17) Europese Commissie, Guidance Document on the strict protection of animal species of Community Interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, Brussel, 2007, p. 36.
- (18) Hof van Justitie, C-103/00, Europese Commissie tegen Griekenland.
- (19) Europese Commissie, Guidance Document on the strict protection of animal species of Community Interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, Brussel, 2007, p. 37.
- (20) HvJ (C-412/85) - Commissie vs. Duitsland.

- (21) Hof van Justitie, C-98/03, Europese Commissie tegen Duitsland en C-6/04, Europese Commissie tegen Verenigd Koninkrijk.
- (22) Europese Commissie, Guidance Document on the strict protection of animal species of Community Interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, Brussel, 2007, p. 39.
- (23) Hof van Justitie, C-103/00, Europese Commissie tegen Griekenland.
- (24) Hof van Justitie, C-252/85, Europese Commissie tegen Frankrijk.
- (25) Koninklijk Besluit van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest, artikel 9, §2 : « Het is verboden volgende tuigen of middelen, die geschikt zijn voor het vangen of verdelgen van vogels te verkopen, te koop aan te bieden, te kopen, onder zich te hebben en te vervoeren : [en dan volgt opsomming] ».
- (26) Hof van Justitie, C-247/85, Europese Commissie tegen Belgisch Koninkrijk en C-262/85, Europese Commissie tegen Italië.
- (27) Hof van Justitie, C-412/85, Europese Commissie tegen Duitsland.
- (28) Hof van Justitie, C-247/85, Europese Commissie tegen Belgisch Koninkrijk.
- (29) Hof van Justitie, C-6/04, Europese Commissie tegen Verenigd Koninkrijk.
- (30) Europese Commissie, Guidance Document on the strict protection of animal species of Community Interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, Brussel, 2007, p. 60.
- (31) Europese Commissie, Guidance Document on the strict protection of animal species of Community Interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, Brussel, 2007, p. 54.
- (32) Hof van Justitie C-10/96, « ASBL ».
- (33) Hof van Justitie, C-262/85, Europese Commissie tegen Italië.
- (34) Europese Commissie, Guidance Document on the strict protection of animal species of Community Interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, Brussel, 2007, p. 55.
- (35) Artikel 3, derde lid bepaalt : « Een vergunning kan alleen maar worden verleend nadat onderzocht is wat de weerslag is van de introductie in de natuur van de bedoelde diersoorten op de inheemse fauna en levensgemeenschappen, en als men een kijk heeft op hun verspreidingskansen in aangrenzende gebieden. Deze introducties mogen geen invloed hebben op de plaatselijke fauna en flora. » en vierde lid : « Tijdens het onderzoek vindt het overleg en de informatieuitwisseling plaats zoals bepaald in artikel 3 van de Beschikking M (83) 27 van het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie van 17 oktober 1983. Er wordt ook overleg gepleegd met de Commissie van de Europese Gemeenschappen wanneer de aanvraag betrekking heeft op vogelsoorten die niet natuurlijk in het wild leven op het grondgebied van de Lidstaten van de Europese Gemeenschap. ».
- (36) « De vergunning kan slechts worden verleend na advies van de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud en de Vlaamse Hoge Jachtraad overeenkomstig artikel 33, derde en vijfde lid, van de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud. Voor de introductie van niet-inheemse diersoorten die in of vlakbij het water leven, wordt ook de Vlaamse Hoge Raad voor de Riviervisserij geraadpleegd. »
- (37) Hof van Justitie, C-252/85, Europese Commissie tegen Frankrijk.
- (38) Besluit van de Vlaamse Regering van 21 april 1993 betreffende de introductie in de natuur van niet-inheemse soorten, art. 3, vijfde lid : « De minister beschikt over 365 dagen, te rekenen vanaf de datum van ontvangst van de aangetekende brief, om een beslissing te nemen. Deze termijn kan bij gemotiveerde beslissing tweemaal verlengd worden, telkens voor ten hoogste zes maanden. ».
- (39) Europese Commissie, Guidance Document on the strict protection of animal species of Community Interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, Brussel, 2007, p. 61.
- (40) Hof van Justitie, 247/85, Europese Commissie tegen Belgisch Koninkrijk, en 262/85, Europese Commissie tegen Italiaanse Republiek.
- (41) Hof van Justitie, C6/04, Europese Commissie tegen Verenigd Koninkrijk.
- (42) Hof van Justitie, C149/94, Vergy.
- (43) Er bestaat wel een Europese regeling in verband met CITES (regelgeving ter uitvoering van de Overeenkomst van Washington van 6 maart 1973, inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten; de Engelse en algemeen aanvaarde afkorting is CITES), met name : (1) Verordening (EG) Nr. 338/97 van de Raad van 9 december 1996 inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten door controle op het desbetreffende handelsverkeer, en (2) Verordening (EG) Nr. 1808/2001 van de Commissie van 30 augustus 2002 houdende uitvoeringsbepalingen van Verordening (EG) Nr. 338/97 van de Raad. Op basis van artikel 6, §1, III 2° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instelling, wordt de CITES-materie in hoofdzaak opgevat als een bevoegdheid van de federale overheid. In artikel 2, §3, 3° van dit besluit wordt het betrokken federale bevoegdheidsdomein expliciet uitgesloten van dit besluit.
- (44) Regelgeving ter uitvoering van de Overeenkomst van Washington van 6 maart 1973, inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten; de Engelse en algemeen aanvaarde afkorting is CITES.
- (45) Artikel 11, eerste zin, luidt : « De Minister kan groeperingen van vogelliefhebbers of vinkeniers erkennen. ». Artikel 11, tweede lid, stelt : « De erkenning is geldig voor drie jaar. Zij kan worden hernieuwd. » De erkenningsvoorwaarden zijn als volgt : « Om in aanmerking te komen voor erkenning moeten deze groeperingen voldoen aan volgende voorwaarden : (-) personen groeperen die zich bezighouden met het houden en het kweken van vogels of met het deelnemen aan zangwedstrijden voor vinken; (-) rechtspersoonlijkheid bezitten; (-) sinds drie jaar onafhankelijk actief zijn in ten minste twee Vlaamse provincies. ». Artikel 11, derde lid, bepaalt dat : « Zo vastgesteld wordt dat de groepering inbreuken op de reglementering betreffende bescherming van vogels pleegt, doet plegen of bevordert, dan zal de erkenning worden ingetrokken. »

- (46) De directe werking van de artikelen 5 tot en met 9 van de Vogelrichtlijn is erkend geworden door verschillende hoogste administratieve rechtbanken in bvb. Frankrijk, Nederland en België : Conseil d'Etat (Frankrijk), 7 december 1984, zaak n° 41.971; Afdeling Rechtspraak Raad van State (Nederland), 6 maart 1986, C.A-1.0511; Raad van State (België), 9 december 1988, zaak nr. 31.573.
- (47) De lijst van vogelsoorten die van nature in het wild voorkomen op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie, bedoeld in de artikelen 1 en 2 van de Vogelrichtlijn, is niet officieel gepubliceerd, maar is wel te vinden op de Natura 2000-website van de Europese Commissie.
- (48) Meer informatie over het BAHC is te vinden op www.bahc.be; de officiële lijst van de Belgische vogels is te vinden op de volgende link : <http://www.bahc.be/docs/Lijst%20van%20Belgische%20vogels21022006.pdf>.